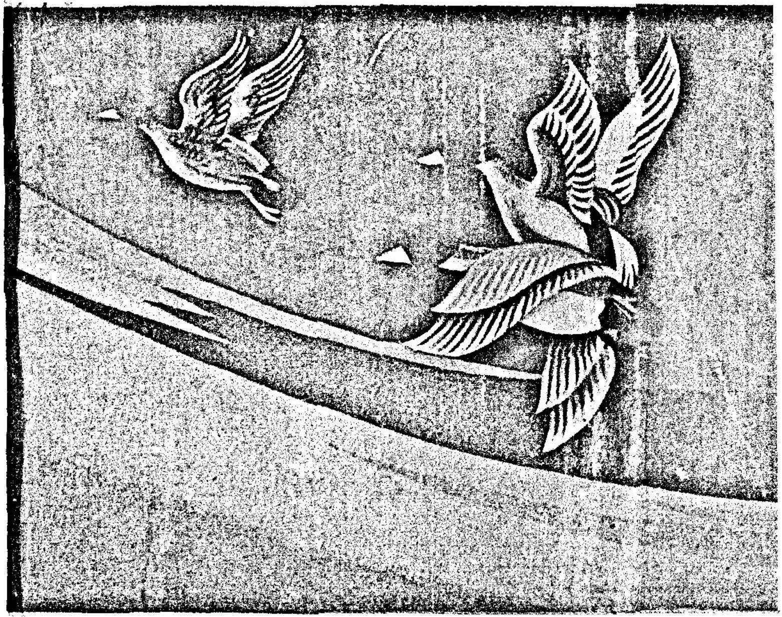

ରାଜକୁମାରୀ

କଟକ

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିରର ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡ

ପ୍ରଗତି ଉତ୍କଳ ସଂଘ ଲାଇବ୍ରେରୀ
ନଂ. ୦/୧୨
ତା.........
ରାଉରକେଲା

ରାଜକୁମାରୀ

ଶ୍ରୀ କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ମଇ ୧୯୫୭

*

ପ୍ରକାଶକ

ଶ୍ରୀ ଉମାଚରଣ ଦାସ

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର—କଟକ—

*

ମୁଦ୍ରାକର

ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ

ପ୍ରଗତି ପ୍ରେସ

ଦେଉଳସାହି, କଟକ—୧

*

ପ୍ରକାଶକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱତ୍ୱ ସଂରକ୍ଷିତ

*

ମୂଲ୍ୟ—ଦେଢ଼ଟଙ୍କା

(ଏକ)

ଆଷାଢ଼ ମାସ । ଅବିରାମ ଧାରରେ ବୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଚପଳାର ଚମକ, ବାତ୍ୟାର ସ୍ରୋତ । ଘଡଘଡିର ଗର୍ଜନ ଦୀର୍ଘ ବିକଟ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରୁଛି । ପ୍ରକୃତିର ଏହି ବିଭୀଷିକା ପ୍ରତି ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନାହିଁ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ବେଗରେ 'ପୁରୀ ଏକ୍‌ସପ୍ରେସ' ଚାଲିଛି ତାର ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ।

ସେଦିନ ସେହି ସେକେଣ୍ଡ କ୍ଲାସ ଡବାଟିରେ ବେଶୀ ଲୋକ ନଥିଲେ—ଛ'ଜଣ ମାତ୍ର । କଟକ ଷ୍ଟେସନରେ ଚାରିଜଣ ଓହ୍ଲାଇଗଲେ, ବାକି ରହିଲେ ଦୁଇଜଣ ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀ ।

ଯୁବକ ହେଉଛନ୍ତି ଦେଶସେବୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରି ଦେଶ ସେବାରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଜଗତରେ ନିଜର କେହି ନାହିଁ । ଦେଶହିଁ ତାଙ୍କର ସବୁ । ତାଙ୍କର ଘର ନାହିଁ, ଜମି ନାହିଁ, ତଥାପି ଦେଶରେ ଅଛି ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଷ୍ଠା—ଅଛି ତାଙ୍କର ସୁନାମ । ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ଆଦର କମ ନୁହେଁ । ବଡ଼ ବଡ଼ ସଭା ସମିତିରେ ସେ ହିଁ ଅଗ୍ରଣୀ ।

ଯୁବତୀଙ୍କର ବେଶ ଭୂଷାର ଅନୁମାନ, ସେ ବୋଧହୁଏ ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପରିବାରର କନ୍ୟା । ଯୁବତୀର ବୟସ ପ୍ରାୟ ୧୮, ୧୯ ହେବ । ସାରା ଦେହଟିରେ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠୁଛି ଯୌବନର ପୁନେଇ ଜୁଆର । ଯୌବନର ଜାଦୁକାଠି ପରଶରେ ଦେହ ସାରା ଫୁଟି ଉଠୁଛି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଅପୂର୍ବ ସମ୍ଭାର । ତାଙ୍କର ଦୁଇ ଗଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳରେ ଉକୁଟି ଉଠୁଛି ଗୋଲାପର ରଙ୍ଗୀନ ଛଟା । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପବନର ସଜଫୁଟା ଗୋଲାପଟିଏ କିମ୍ବା ସ୍ୱପନ ପୁରର ରାଜକୁମାରୀ ସତେ ! କିନ୍ତୁ କେଉଁ ଏକ ଗଭୀର ବେଦନାରେ ତାଙ୍କର ସେହି ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟି ମଳିନ—ନିଷ୍ପ୍ରଭ । ସେ ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ କେଉଁ ଏକ ଗଭୀର ଚିନ୍ତାରେ ମଗ୍ନ । ସେ ବେଳେ ବେଳେ ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରୁଥିଲେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଆଡ଼େ । ସେ ସନ୍ଦେହଭରା ଦୃଷ୍ଟି ଭିତରୁ ଫୁଟି ଉଠୁଥିଲା ଆଶଙ୍କା ଓ ଭୟର ଚିହ୍ନ । ଏପରି ହାବଭାବରୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମନରେ ସ୍ୱତଃ କୌତୂହଳ ଉଦୟ ହେଲା । ସେ ଯୁବତୀଙ୍କି ଶୁଣାଇ ସସମ୍ଭ୍ରମେ ପଚାରିଲେ—ଆପଣ କେତେଦୂର ଯିବେ ?

—ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଓହ୍ଲାଇବି । ଧୀର ଓ ସଂଯତ ସ୍ୱରରେ ଯୁବତୀ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

ପୁଣି ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା—ଆପଣଙ୍କ ଘର ବାଲେଶ୍ୱର ?

—ହଁ ।

ଏହି ଛୋଟ ଉତ୍ତରଟି ଶୁଣି ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଆପଣ ଏତେ ସଙ୍କୋଚ କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଓହ୍ଲାଇବି । ଆପଣ ମନେ କରିବେ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ହିତାକାଂକ୍ଷୀ, ଆପଣଙ୍କର ନିଜର ଲୋକ । ଟିକେ ଆଶ୍ୱାସନା ପାଇଲେ, ରୁଦ୍ଧ ବେଦନା ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋରଙ୍କ ସହାନୁଭୂତିରେ ଯୁବତୀଙ୍କ ହୃଦୟ

ତରଳିଗଲା । ସେ ନିଃସଙ୍କୋଚରେ କହିଲେ, ବାଲେଶ୍ୱରର ଜମିଦାର ଶଶଧର ଦାସଙ୍କୁ ଆପଣ ଜାଣିଥିବେ, ମୁଁ ତାଙ୍କର କନ୍ୟା ସୁରମା । ମୁଁ ଆଜି ବଡ଼ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲି ପୁରୀ ରଥଯାତ୍ରା ଦେଖି । ଗାଡ଼ିରେ ଉଠିଲାବେଳେ ଭୀଷଣ ଭିଡ଼ ହେଲା ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେଲା, ବାପା ରହିଗଲେ ଷ୍ଟେସନରେ । ରାତିରେ ଗାଡ଼ି ଲାଗିବ ବାଲେଶ୍ୱରରେ । କିନ୍ତୁ—

ରାୟ ବାହାଦୁର ଶଶଧର ଦାସ ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ଜଣା ଶୁଣା ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି । ସେ ଥିଲେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ହାତ ବାଉଁଶୀ । ମାରପେଞ୍ଚ ନୀତିରେ ସେ ଖୁବ ପାରଦର୍ଶୀ । ସେ ଏକ ବିଶାଳ ଜମିଦାରୀର ମାଲିକ । ନାନା କୌଶଳରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଧନ ଶୋଷଣ କରି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଜମା କରିଛନ୍ତି । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଚାଲିଯିବା ପରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ସହିତ ମିଶି, ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ଦୋସ୍ତି ବନାଇ, ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ କଂଗ୍ରେସର ଜଣେ ବଡ଼ ପଣ୍ଡା । ବଡ଼ ବଡ଼ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ଦାନ କରି ଖୁବ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରିଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତଲେଇ କରି ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ, ଦେଖାଯାଏ ତାଙ୍କର ଶୋଷଣ ନୀତି ବରାବର ଚାଲିଛି । କୌଶଳ କ୍ରମେ ଗରିବ ପ୍ରଜାର ଚାଷ ଜମି ନିଲାମ ହେଉଛି । ପ୍ରଜାର ଘର ଭିହ ଖଣ୍ଡି ଅତ୍ୟାଚାରର ଫଳରେ ପ୍ରଜା ବାପୁଡ଼ା ସର୍ବହରା ହୋଇ ଅର୍ଦ୍ଧାହାର, ଅନାହାରରେ ଦିନ କାଟୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ନାନା ପ୍ରକାର ଆବେଦନ ନିବେଦନ କଲେ ସୁଦ୍ଧା ତାର ଆପତ୍ତି କେହି ଶୁଣୁନି ଓ ତାର ଅଭିଯୋଗ କେହି ବୁଝୁନି । ଓଲଟି ସେ ମିଛୁଆ, ତା ଉପରେ କଠୋର ଶାସ୍ତି ବିଧାନ କରାଯାଉଛି । ହାୟରେ ଦେଶ । ହାୟରେ ରାଜନୀତି ॥ ଏ ହେଲା ଶଶଧର ବାବୁଙ୍କର ପରିଚୟ ।

ସହାସ୍ୟ ବଦନରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଆପଣ ଯଦି କିଛି ମନେ ନ କରିବେ, ମୁଁ ନେଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବି ।

ସେତେବେଳକୁ ସଙ୍କୋଚ ବହୁବର ଛାଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ଅଳ୍ପ ହସି କୃତଜ୍ଞତାଭରା ସ୍ୱରରେ ସୁରମା କହିଲେ—ଏଥିରେ ମନେ କରିବାର ଅଛି କ'ଣ ?

ତେବେ ଆପଣଙ୍କର ଏତିକି ଉପକାର କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ମୁଁ ବଡ ଭାଗ୍ୟବାନ ହୁଅନ୍ତି ।

ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ ମୋର ନ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କର କିପରି ହେବ ? ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଭଙ୍ଗୀରେ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ସୁରମା ଟିକେ ହସି ଦେଲେ !

ସେ ମୁଖଭଙ୍ଗୀ ସେ ଚାହାଣୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଏତେ ଭଲ ଲଗିଲା ଯେ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ ପାରିଲେନି । ସୁରମା ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ରହିଥିଲେ । ଦୁହେଁ ନୀରବ, ଦୁହେଁ ଭାବ ବିଭୋର ।

ରେଲ୍ ହଠାତ୍ ରହିଗଲା । ଚେନାଚୁର ଗରମ, ପାନ ବିଡ଼ି, ସିଗାରେଟ୍, 'ଗରମ ଚା' ଡାକ ଶୁଣି ଦୁହିଙ୍କର ବାହ୍ୟଜ୍ଞାନ ଫେରି ଆସିଲା । ବାହାରକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲେ ଭଦ୍ରଖ ଷ୍ଟେସନ ।

ସୁରମାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନାଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ସ୍ୱରରେ ସହାନୁଭୂତି ଧ୍ୱନିତ ହେଲା, ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଦରକାର ଅଛି ?

କଥା ପଦକ ସୁରମାଙ୍କୁ ଏତେ ଭଲ ଲଗିଲା ଯେ, ସେ କହିଲେ ଧନ୍ୟବାଦ । ମୋର କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ଦରକାର ଆଣନ୍ତୁ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପାନବାଲାକୁ ଡାକି ଚାରି ଖିଲ ଅଖଇବଅ ସାଧା ପାନ ଆଣିଲେ । ଦୁଇଟି ଖିଲ ସୁରମାଙ୍କ ଆଡ଼େ ବଢ଼ାଇଲେ ।

ସୁରମା ଅଳ୍ପ ହସି ମୁଗ୍ଧ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଧନ୍ୟବାଦ ! ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ, ମୁଁ ପାନ ଖାଏନି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସେହିପରି ହସି ହସି କହିଲେ—ଆଜି ଆପଣଙ୍କୁ ନିୟମ ଭାଙ୍ଗି ଖଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ହେବ । ସୁରମାଙ୍କ ହାତରେ ପାନ ଦୁଇଖିଲି ଗୁଞ୍ଜି ଦେଲେ ।

ସୁରମା ସହଜାତ କଟାକ୍ଷ ହାଣି, ହସ-କଳି ଫୁଟାଇ କହିଲେ, ବେଶ ଲୋକତ ଆପଣ ! ତାଙ୍କ ସ୍ୱରରେ ଅପୂର୍ବ ମାଧୁରୀ ଧ୍ୱନିତ ହେଲା । ଏଇଟା ମୋର ପ୍ରକୃତ ନିନ୍ଦା କି ପ୍ରଶଂସା ବୁଝି ପାରିଲିନି ।

ଯାହାଙ୍କ ସହିତ ମୋର ଭଲକରି ପରିଚୟ ହୋଇନି, ତାଙ୍କର ନିନ୍ଦା କରିବି, ଆପଣ କ'ଣ ମୋ'ତେ ଏତେ ଅଭଦ୍ର ମନେ କରିଛନ୍ତି । ପାନ ଚୋବାଇ ଚୋବାଇ ହସି ହସି ସୁରମା କହିଲେ ।

ପରିଚୟ ? ବେଳେ ବେଳେ ନିମିଷକର ପରିଚୟ ଏକ ଅଚ୍ଛେଦ୍ୟ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ହୁଏ । ଆଉ ଦୀର୍ଘ କାଳର ପରିଚୟ ହୃଦୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରେନା । ଏଥିରୁ କ'ଣ ଆପଣ ମନେ କରି ପାରନ୍ତି ।

ସୁରମା କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ, ହଠାତ୍ ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନରେ ଗାଡ଼ି ଲାଗିଲା । ତରତର ହୋଇ ଦୁହେଁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲେ । ଦୁହେଁ ଖଣ୍ଡିଏ ବଗି ଭଡ଼ା କରି ଚାଲିଲେ ସୁରମାଙ୍କ ଘର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଦୁହିଁଙ୍କ ହୃଦୟରେ ନୃତ୍ୟ କରୁଥିଲା ଭାବନାର ତରଙ୍ଗ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋରଙ୍କର ସବଳ ମନ, ମାର୍ଜିତ ରୁଚି, ସଞ୍ଚିତ ହୃଦୟ ଯେ ଆଜି ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ ଥର ଟାଣ ଆଘାତ ପାଇଛି, ଏହା ସେ ଅନୁଭବ କଲେ । ତାଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା, କାହିଁକି ?

କାହିଁକି ତାଙ୍କର ଏ ଦୁର୍ବଳତା ! ଭଦ୍ର କନ୍ୟା ପ୍ରତି ଏପରି ମନୋଭାବ ପୋଷଣ କରିବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଷ୍ଟାଚାର ବିରୁଦ୍ଧ । ଅଳୀକ ମଧ୍ୟ ଆକାଶ କୁସୁମ ମାଳା ଗୁନ୍ଥିବା ବିଜ୍ଞତାର ପରିଚୟ ନୁହେଁ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଜୋର କରି ସମସ୍ତ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଝାଡ଼ି ପୋଛିଦେଇ ଦେଲେ ।

କିନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋରଙ୍କର ଭାବଭଙ୍ଗୀ ଆଚାର ବ୍ୟବହାର କଥାଭାଷାରେ ଯେ ସୁରମା ମୁଗ୍ଧ ନୁହନ୍ତି, ଏ କଥା କହିଲେ ସତ୍ୟର ଅପଲାପ ହେବ । ଯେ କେତୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହିତ ଅତିବାହିତ କରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଛି । ସୁରମାଦେବୀଙ୍କର ତରୁଣ ପ୍ରାଣ ଆଜି ଆନନ୍ଦରେ ଭରା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଉଛି; ଏକ ଦେବକୁମାର ସହିତ ସେ ଯେପରି ସ୍ୱପ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ବିଚରଣ କରୁଛନ୍ତି । ସୁରମା କଲେଜରୁ ଫେରିବା ବେଳେ କେତେ ଲୋଲୁପ ଚକ୍ଷୁ ତାଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼େ । କ୍ଲାସରେ ତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି କେତେ ରଙ୍ଗ ରହସ୍ୟ କରାଯାଏ ! ତାଙ୍କଠାରୁ ଟିକିଏ ସହାନୁଭୂତି ପାଇବା ପାଇଁ କଥା ପଦେ ଶୁଣିବା ପାଇଁ, କେତେ ଯୁବକ କେତେ ପ୍ରଲୋଭନ ଆଣି ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସମ୍ମୁଖରେ ଥୁଅନ୍ତି । ତଥାପି ତାଙ୍କର ଅଚଳ ମନ କେବେ ହେଲେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇନି । ସେ କେବେ ହେଲେ ତାଙ୍କର ସୁରକ୍ଷିତ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ନାହାନ୍ତି । ଆଜି କ'ଣ ହେଲା ତାଙ୍କର; ଏ କି ଅପୂର୍ବ ପରିବର୍ତ୍ତନ । ପୁରୁଷ ବିଦ୍ୱେଷୀ ମନ ଆଜି ତାଙ୍କର ସହାନୁଭୂତିରେ ଭରା ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲେ ସହରର ପ୍ରାନ୍ତଭାଗରେ ପ୍ରାସାଦୋପମ ଏକ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଅଟ୍ଟାଳିକା ସମ୍ମୁଖରେ ଗାଡ଼ି ଦଣ୍ଡାୟମାନ ।

ପ୍ରଥମେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇଲେ ସୁରମା । ହାତରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଗ । ଆସନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ସମାଦର ସ୍ୱରରେ ସୁରମା ଡାକିଲେ,

ଧନ୍ୟବାଦ ସୁରମା ଦେବୀ । ମୁଁ ଯାଉଚି କଂଗ୍ରେସ କମିଟି ଅଫିସ୍‌କୁ । କାଲି ଆପଣଙ୍କ ଘରଆଡ଼େ ବୁଲି ଆସିବି ।

ସୁରମା କଣ୍ଠସ୍ୱର ଚଟୁଳକରି କହିଲେ—ତେବେ କାଲି ମୋର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରହିଲା । ଆପଣ ଦୟାକରି କାଲି ଆସିବେ । ଆପଣଙ୍କର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ଶୁଣାଯିବନି । କାଲି ଆପଣଙ୍କୁ ଏଠାରେ ଆସି ଚା' ଖାଇବାକୁ ହେବ । କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ?

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ହୋ ହୋ ହସି ଉଠିଲେ । ମୋର ଯଦି କୌଣସି ଆପତ୍ତି ଶୁଣାଯିବନି, ତେବେ ମୋର ମତ ଲୋଡ଼ିବା ଦରକାର କଣ ? ଆପଣଙ୍କ ଆଦେଶ ମାନି କାଲି ଆସି ଯଥା ସମୟରେ ହାଜର ହେବି ।

ଏ କଥା ପଦକ ସୁରମାଙ୍କର କେଉଁ ଅନ୍ତରର ଅନ୍ତସ୍ଥଳକୁ ସ୍ପର୍ଶ କଲା କେଜାଣି; ସେ ହେଲେ ପୁଲକିତ !!

ବିଦାୟ ସମ୍ଭାଷଣ ଜଣାଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗାଡ଼ି ଚାଳକକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ—ଗାଡ଼ି ଚାଲିଲା ।

କାଲି ସକାଳୁ ଆପଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷାରେ ବସି ରହିଥିବି, ଏକଥା ଯେପରି ଆପଣଙ୍କର ମନେ ଥାଏ ।

ଗାଡ଼ି ଭିତରୁ ଉତ୍ତର ଆସିଲା ନିଶ୍ଚୟ ! ନିଶ୍ଚୟ !

[ଦୁଇ]

ତହିଁ ଆର ଦିନ ୮ଟା ବେଳକୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ପହଞ୍ଚିଲେ ସୁରମାଙ୍କ ଘରେ—ରାୟ ବାହାଦୁର ବସିଥିଲେ ବୈଠକଖାନାରେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର **ଏସ,** ଆସ ଆସ ବାବା ! ଅଭ୍ୟର୍ଥନାର ସ୍ୱରରେ ରାୟ ବାହାଦୁର ଡାକିଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆସନ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ମୁଁ ଶୁଣି ସୁଖୀ ହେଲି—ତମେ କାଲି ସୁରମାକୁ ବଡ ସାହାଯ୍ୟ କରିଚ; ନଚେତ୍ ମାଆ ମୋର ବଡ ହବରାଣ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଏଥିପାଇଁ ତମକୁ ଆନ୍ତରିକ ଧନ୍ୟବାଦ ।

ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା; ମୁଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ଅଧିକ କ'ଣ କରିଚି ?

—ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ ସମସ୍ତେ ବୁଝନ୍ତି ! ଆଜସବୁ ସମ୍ବାଦ କ'ଣ ?

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ସରେଇକଲା ଓ ଖରସୁଆଁର ଲୋକମାନେ ଯେପରି ଭାବରେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହେଉଛନ୍ତି; ଦେଖିଲେ ଆଖିରେ ଲୋତକ ରହିବନି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦରକାର ହେଉଚି; ତୀବ୍ରମତ ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ଏ ଦୁଇ ରାଜ୍ୟକୁ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶାଇ ଦେବା । ଏ ଦୁଇ ରାଜ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଡେପୁଟେସନ ଯାଉଁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ସହିତ ଦେଖା କରନ୍ତୁ । ଆମର ଏଠାରୁ କେତେଜଣ କର୍ମୀ ଯାଇ ସେଠାକାର କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କଥାର ମର୍ମରେ ରାୟ ବାହାଦୁର କହିଲେ, ଅବଶ୍ୟ ଏଥିପାଇଁ ତୁରନ୍ତ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦରକାର । ମୁଁ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ପଣ୍ଡିତ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲି, ତାଙ୍କଠାରୁ ଉତ୍ତର ପାଇଛି, ସେ ନିକଟରେ କଟକ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ସୁରମା ଟିକିଏ ଇତସ୍ତତଃ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ କେଉଁ ଏକ ଗଭୀର ଆନନ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ନାଚି ଉଠିଲା ।

ଦୁଆର ଆଡକୁ ମୁହଁ କରି ବସିଥିଲେ ରାୟ ବାହାଦୁର, ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର । ଅଥଚ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦୁଆରଆଡେ ପିଠି ଦେଇ ବସିଥିଲେ । ସୁରମାଆଡେ ଅନାଇଁ ରାୟ ବାହାଦୁର କୋମଳସ୍ୱରରେ କହିଲେ ରମା ! ଆ ମା' ଭିତରକୁ ଆ !

ଏତିକିରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇଲେ ସୁରମାଙ୍କ ଆଡେ । ସୁରମା ଯୁକ୍ତ କରରେ ନମସ୍କାର କଲେ । ଚାରିଚକ୍ଷୁ ଏକାଠି ହୋଇଗଲା । ସେହି ଚାହାଣୀରେ ସେ ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟି ଭିତରେ କେତେ ଯେ ଗୋପନ କାହାଣୀ ଲୁଚି ରହିଥିଲା, ତା କେବଳ ଜାଣନ୍ତି ଅନୁଭବୀ ।

ଆପଣ ତ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଆସୁଛନ୍ତି ! ସୁରମାଙ୍କ ସ୍ୱରରେ ଅଭିମାନ ଫୁଟି ଉଠୁଛି ।

କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଜରୁରୀ କାମ ଥିଲା ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେଇ ଆସିଲି । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମୁହଁରେ ମୃଦୁ ହାସ୍ୟ ଖେଳିଗଲା ।

ଯା'ମାଆ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ନେଇ ଯା । ଦେବ ତ ଆମର ଏ ଘରର ପିଲା । ସେ ତୋର ଭାଇ ପରି, ତା ପାଖରେ ଲାଜ କ'ଣ ମାଆ !

ଶେଷ କଥା ପଦକ ଠାଇଁ କାନ ବାଜିଲା ସୁରମାଙ୍କ ଚିତ୍ତରେ । ଏଥିରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କଲେ । ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଡାକି ନେଇ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଆସନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରବାବୁ, ହାତ ଧୁଅନ୍ତୁ । ସୁରମା ଅନୁରୋଧ କଲେ ।

ଆଉ ଆପଣ ? ଆପଣ କ'ଣ ଖାଇବେନି ? ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଆପଣଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ ଖାଇବାକୁ ହେବ । ଆସନ୍ତୁ, ହାତ ଧୁଅନ୍ତୁ ।

ଆପଣ ଖାଇ ସାରନ୍ତୁ, ମୁଁ ପରେ ଖାଇବି ।

ସେ କଥାଟି ହେବନି !

ଅଚ୍ଛା ମଣିଷତ ଆପଣ ? ସୁରମା ଆଖି ଭଙ୍ଗି କରି ହସିଲେ । ଦୁହେଁ ବସି ଖାଇଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ କେତେବେଳୁ ଏ ସବୁର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥିଲା ?

ଆୟୋଜନ ? ଆୟୋଜନ ତ ସେପରି କିଛି ନୁହେଁ । ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ ତ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା କଥା ବାପା ମୋତେ ଜାଣିନ୍ତିନି । ଆମର ସଙ୍ଗରେ ବାପା ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ମୋତେ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ଆମେମାନେ ଆଗରେ ଚାଲି ଆସିଲେ । କାହା ସହିତ କାହାର ଦେଖା ହୋଇ ପାରିନି । କିନ୍ତୁ ଆମମାନଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଆଉ ସବୁ କିଏ ସୁରମା ଦେବୀ ?

ଆପଣ ବୋଧହୁଏ ଜାଣିଥିବେ ମୋର ଶିଶୁ ଅବସ୍ଥାରେ ବୋଉ ମରିଯାଇଛି । ମୁଁ ହେଉଛି ବାପାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର କନ୍ୟା । ଆଉ ସବୁ ପର ମଣିଷଙ୍କୁ ନେଇ ଚଳିବା କଥା ।

ଆପଣ ଏକମାତ୍ର କନ୍ୟା ? ତେବେ ଆପଣ ତ ଘରେ ସର୍ବେ-ସର୍ବା ବାପାଙ୍କର ଟଗହଲା ଝିଅ । ମମତାର ଆକର୍ଷଣରେ ସାତ ପର

ଅପଣାର ହୋଇପାରେ, ଆଉ ତାର ଅଭାବରେ ଖୁବ୍ ଆପଣାର ଲୋକ ମଧ୍ୟ ସାତ ପର ହୋଇଯାଏ । ଏତିକି କହି ସାର ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସିଲେ ।

ଖିଆ ପିଆ ସରିଗଲା । ସୁରମାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଆସିବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ବାହାରି ଗଲେ ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଏକ ସଭାରେ ଯୋଗଦାନ କରିବା ହେତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ସୁରମାଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରି ପାରି-ଲେନି । ସଭା ସ୍ଥଳରେ ରାୟ ବାହାଦୁରଙ୍କ ସହିତ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଦେଖା ହେଲା । ସଭା ଶେଷରେ ରାୟ ବାହାଦୁର ଡାକିଲେ ଆସ ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ଆମ ଘର ଆଡ଼େ ଯିବା ।

ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ ଆଜ୍ଞା । କାଲି ସକାଳେ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବି ।

ତେବେ ଠିକେ ବେଳା ବେଳି ଯିବ, ମୋର କାଲି ମଫସଲ ଯିବାର ଅଛି ।

(ତିନି)

ତହିଁ ଆର ଦିନ ଠିକ ସାତଟା ବେଳେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ରାୟବାହାଦୁରଙ୍କ ଘରେ । ସୁରମା ଅପେକ୍ଷାରେ ବସିଥିଲେ ।

ଏ ଗରିବ ଘରେ ଆପଣଙ୍କର ପାଦ ଧୂଳି ପଡ଼ିଲା କିପରି ? ଅଭିମାନଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ।

ଗରିବ ? ବାଃ ଚମତ୍କାର !! ମୋତେ ମାଫ କରିବେ ସୁରମା ଦେବୀ । ମୁଁ କାଲି ମୋର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ରକ୍ଷା କରି ପାରିଲିନି । ଏକ ବିଶେଷ କାମରେ ରହିଗଲି ।

ଆମ ପରି ନଗଣ୍ୟ ଲୋକର କଥା ବା କାହିଁକି ମନେ ରଖିବେ ।

ମନେ ରଖିବା ଅନ୍ତରର କଥା, ତାକୁ ସବୁବେଳେ ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ ନକଲେ କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏନା, ସୁରମା ଦେବୀ ?

ଏତିକିରେ ସୁରମାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଅଭିମାନ, ସମସ୍ତ ଅଭିଯୋଗ ଉଡ଼ିଯାଇ ଗଲା ।

ଖିଆ ପିଆ ସରିଗଲା ! ସୁରମା ଡାକିଲେ, ଅସନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର-ବାବୁ ଫୁଲ ବଗିଚାରୁ ଟିକେ ବୁଲି ଆସିବା—ଆସନ୍ତୁ ।

ସୁରମା ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କ ଗୃହସଂଲଗ୍ନ ଉପବନରେ ପହ-ଞ୍ଚିଲେ ! ନାନା ଜାତି ଦେଶୀ—ବିଦେଶୀ ବୃକ୍ଷ ଲତାରେ ଉଦ୍ୟାନଟି ଭରପୂର । ମନମତାଣିଆ କୁସୁମ ସୁଗନ୍ଧରେ ସ୍ଥାନଟି ମହକି ଉଠୁଛି । ଉପବନର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳଟି ସୁନ୍ଦର କୁଞ୍ଜରେ ପରିଶୋଭିତ । କୁଞ୍ଜ ଭିତରେ ଅଛି ତଳେ ଟି ସ୍ନିଗ୍ଧ ସିମେଣ୍ଟର ଆରାମ ବେଞ୍ଚ । ଭ୍ରମର ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ସ୍ୱରରେ ଫୁଲରୁ ମଧୁ ସଂଗ୍ରହ କରୁଛି । ସମସ୍ତ ଉଦ୍ୟାନଟି ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ମୃଣ୍ମୟଭଣ ଖେଳି ବୁଲୁଚି । ଉଦ୍ୟାନ ଭିତରେ ରଜ ସମ-ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଦୋଳି ତିଆରି ହୋଇଥିଲା, ସେଦିନ୍ରୁ ସେ ସେହିପରି ଝୁଲୁଚି ।

ବାଃ ଚମତ୍କାର ଦୋଳି ! ହସି ହସି ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ ।

ଆପଣଙ୍କର ଝୁଲିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି କି ? ସୁରମା କଣେଇ ଟିକେ ଚାହିଁ ହସି ଦେଲେ ।

ଝୁଲିବାକୁ ନୁହେଁ, ଝୁଲାଇବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା, ଯଦି ଝୁଲିବା ପାଇଁ ଗ୍ରାହକ ମିଳନ୍ତି ।

ଗ୍ରାହକ ? ଆପଣ ଯଦି ବଜା ହେବେ ଗ୍ରାହକ କଣ ଅଭାବ ? ଆସନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ! ଗ୍ରାହକା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହାଜର । ସୁରମା ସେହିପରି ମୁଖ ଭଙ୍ଗୀରେ ହସି ହସି କହିଲେ—ଏବଂ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବାଇ ଦୋଳି ଉପରେ ବସିଗଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦୋଳି ଧରି ଝୁଲାଇଲେ ।

କିଛି ସମୟ ଝୁଲାଇବା ପରେ ସୁରମା ଅସଂଯତ ଭାବରେ ବସି ହସି ହସି କହିଲେ—ହଉ, ଥାଉ ଥାଉ । ଜଣାଗଲା ଆପଣ ଜଣେ ବୀର ପୁରୁଷ । ଜଣାଗଲା ଆପଣଙ୍କ ଦେହରେ ଯୋର ଅଛି ! ଧ୍ୟାହେଁ

ଅପୂର୍ବ ଭଙ୍ଗିରେ ହସିଉଠିଲେ । ଦୋଳ ଖେଳ ଏତିକିରେ ବନ୍ଦ ହେଲା ।

ଦୁହେଁ ଫେରିଗଲେ ଘରକୁ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କ ସହିତ ସ୍ନାନ ଭୋଜନ ଶେଷ କରି ବାହାରିଲେ କଂଗ୍ରେସ ଅଫିସ ଆଡ଼େ । ରାୟ ବାହାଦୁର ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ—ତମେ ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ଏଠିକି ଫେରି ଆସିବ । ମୋର ଅନୁରୋଧ ତମେ ଏଥର ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଯେତେ ଦିନ ରହିବ, ଏଇଠାରେ ରହିବ । ତମର କୌଣସି ଆପତ୍ତି ଶୁଣା ଯିବନି, ତମକୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ଆଜ ଟିକେ ମଫସଲ ଯାଉଛି ! ପ୍ରାୟ ୨-୩ ଦିନ ପରେ ଫେରି ଆସିବି । ବୁଝିଲ ଦେବେନ୍ଦ୍ର !

ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଇତସ୍ତତ ହେଉଥିଲେ, ସୁରମା ଆସି କହିଲେ—ହଁ, ଏଠାରେ ଆପଣଙ୍କୁ ରହିବାକୁ ହେବ ନିଶ୍ଚୟ । କୌଣସି କଥା ଶୁଣା ଯିବନି—ହସିଲେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ସମ୍ମତି ଜଣାଇ ବାହାରି ଗଲେ ।

× × × ×

ସେ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଫେରି ଆସିଲେ । ରାୟ ବାହାଦୁର ମଫସଲ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ । ସୁରମାଦେବୀ ତାଙ୍କର ଭିତର ବୈଠକ ଖାନାରେ ବସିଛନ୍ତି । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ—ଏକ ଅପୂର୍ବ ସାଜରେ ସୁରମା ସଜ୍ଜିତା । ସତେ ଯେପରି ଅପ୍ସରାଟିଏ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛନ୍ତି ନନ୍ଦନ କାନନରୁ ।

ପୁଲକିତ ସ୍ୱରରେ ସୁରମା ଦେବୀ କହିଲେ—ଆସନ୍ତୁ, ଆସନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ! ମୁଁ ପଥ ବାଟ ଚାହିଁ ବସିଛି । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହାତ

ଧରି ଆଣି ଗୋଟିଏ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ବସାଇ ଦେଲେ ସୁରମା । ସେତେବେଳେ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପରଶରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ ଖେଳିଗଲା । ସୁରମା ଦେବୀ ଡାକିଲେ, ପୁଷ୍ପାର ଗୁ—ଆଣ ।

ପୁଷ୍ପାର ଗୁ—ଜଳଖିଆ ଆଣି ଦେଲା । ଦୁହେଁ ଏକାଠି ବସି ପାନାହାର ଶେଷ କଲେ । ସୁରମା ପଚାରିଲେ—ଆଜିକାର ପ୍ରୋଗ୍ରାମ କ'ଣ ?

ଉଦ୍ୟାନ ଭ୍ରମଣ !

ଇଃ ମନ ଲାଗିଯାଇଛି ! ସୁରମା ଟିକିଏ ଭୁଲତା ନଚାଇ ହସି-ଦେଲେ । ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ରାତି । ଗଛ ପତ୍ରର ଫାଙ୍କ ବାଟରେ ସାରା ଉଦ୍ୟାନଟି ଛାଇ ଛାଇଆ ଦେଖା ଯାଉଛି । ଫୁଲ ବାସନାର ମହକ ଉଠୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ସତେ ଯେପରି ଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ହସି ଉଠୁଛନ୍ତି । ପ୍ରେମିକ ଓ ପ୍ରେମିକାର ମଧୁର ମିଳନ ପାଇଁ ସେମାନେ ଯେପରି ସାଦର ସମ୍ଭାଷଣ ଜଣାଉ ଅଛନ୍ତି । ସୁରମା ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯାଇ ଉଦ୍ୟାନରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ଦେଖନ୍ତୁ ସୁରମା ଦେବୀ । କି ଅପୂର୍ବ ଦୃଶ୍ୟ । ପଲ୍ଲବେ ପଲ୍ଲବେ, କୁସୁମେ, କୁସୁମେ ଖେଳେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ତରଙ୍ଗ । କି ସୁନ୍ଦର ! କି ଚମତ୍କାର !!

ସୁରମା ହସିଲେ ! ଆପଣଙ୍କ ପରି କବି ନ ହେଲେ, ଏ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି କରିବ କିଏ ?

କିନ୍ତୁ ସଙ୍ଗରେ ଆପଣଙ୍କ ପରି ରୂପସୀ ନଥିଲେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବୋଧର ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆସିବ କିପରି ?

ଆପଣ କେବଳ ଆପଣ—ଆପଣ କହି ମୋତେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇ ଲେଣି । ମୋର ଅନୁରୋଧ, ଆପଣ ଏଥିରେ ଆଉ ପୁନରୁକ୍ତି କରିବେନି ।

ତେବେ ମୋର ଅନୁରୋଧ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଉ ଆପଣ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ହେବନି ।

ତେବେ ସେଇକଥା ହେଲା । କବିଙ୍କର କବିତା ସ୍ଫୁରଣ ବନ୍ଦ ହେଲା କାହିଁକି ?

ତମପରି ପ୍ରେମିକା ନ ଥିଲେ, କବିତାର ସାର୍ଥକତା କେଉଁଠି ରମା ?

ପ୍ରେମିକା ? ମୁଁ ତ ପ୍ରେମିକା ନୁହେଁ ।

ପ୍ରେମର ମୂର୍ତ୍ତିମନ୍ତ ଦେବୀ ତମେ । ତମକୁ ପାଖରେ ପାଇଲେ ଯେ କୌଣସି ଲୋକ କବି ହୋଇଯିବ, ସତରେ ରମା ! ତମପରି ସୁନ୍ଦରୀ, ତମପରି ସ୍ନେହମୟୀ ତରୁଣୀର ପରଶରେ ହୃଦୟରେ ଯେଉଁ ଅପୂର୍ବ ଭାବର ବିକାଶ ହୁଏ, ତାର ଅନ୍ୟ ନାମ କବିତା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଲଟି ଆସିଲେ ସୁରମାଙ୍କର ଆହୁରି ପାଖକୁ । ସୁରମାଙ୍କର ହାତ ଟିକେ ଚପି ଦେଲେ ।

ଆଃ କିଛି ଯେପରି ଜାଣିନ୍ତିନି ! ସୁରମା କଣେଇ ଚାହିଁ ଟିକେ ହସି ଦେଲେ ।

ସେତେବେଳେ ଦୁହେଁ ଯାଇ କୁଞ୍ଜ ଭିତରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେଣି । ଦୁହେଁ ବସିଲେ ସେହି ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ସିଗ୍ଧ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ । ଦୁହିଁଙ୍କ ହୃଦୟରେ ସେତେବେଳେ କାମନାର ଶିଖା ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ।

ସତେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ତମେ ଦେବି ! ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କର ଉପରକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି, ଗୋଟିଏ ହାତ ନେଇ ତାଙ୍କ କାନ୍ଧ ଉପରେ ରଖିଲେ ।

ସୁରମାଙ୍କ ଦେହ ସାରା ବିଦ୍ୟୁତ ଖେଳିଗଲା । କୁମାରୀ ପ୍ରାଣରେ ଖେଳିଗଲା ତାଙ୍କର ଏକ ଅପୂର୍ବ ଶିହରଣ । ସେ ଅଜାଣତରେ

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଉପରକୁ ଢଳି ପଡ଼ିଲେ । କମ୍ପିତ ସ୍ୱରରେ ସୁରମା କହିଲେ—ସେ କବି, ସେ ପ୍ରେମିକ ତାଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ସବୁ ସୁନ୍ଦର ! କବିମାନେ ପରା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପାସକ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କୁ କୋଳରେ ଜାକି ଧରି କହିଲେ, ତମର ଦୁଇଟି ଯାକ କଥା ମିଛ । ମୁଁ କବି ନୁହେଁ କି ପ୍ରେମର ଧାର ଧାରେନା ।

ଆହା ଭାରି ସୁନା ପିଲଟିଏ । ସତେ ଯେପରି କିଛି ଜାଣେନା ।

ଦୁହିଁଙ୍କର ହୃଦୟରେ ସେତେବେଳେ ବାସନା ତରଙ୍ଗ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଲା । ଦୁହିଁଙ୍କ ହୃଦୟରେ ସେତେବେଳେ ଉତ୍ତେଜନାର ଅଗ୍ନି-ଶିଖା ଜଳି ଉଠିଲା । ସେହି ବାସନାର ନିବୃତ୍ତି ପାଇଁ—ସେହି ପିପାସାର ପରିତୃପ୍ତି ପାଇଁ ଦୁହେଁ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ହଠାତ୍ ସୁରମାଙ୍କୁ ଛାତି ଉପରକୁ ଭିଡ଼ି ଆଣି, ତାଙ୍କର ସେହି ଗୋଲାପୀ ଅଧରରେ ଅଙ୍କି ଦେଲେ ଚୁମ୍ବନର ରେଖା ।

ଛି, କିଏ କାଲେ ଆସିଯିବ । ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ତମେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କୁ ଆଉ ଥରେ ଭିଡ଼ି ଆଣିଲେ । ସୁରମାଙ୍କ ହାତ ଦୁଇଟି ଧରି ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ରମା ! ରାଣୀ ମୋର ! ତମେ- ତମେହିଁ ଆଣି ଦେଇଛ ମୋ ଜୀବନରେ ନୂତନ ଉନ୍ମାଦନା । ତମର ପରଶ ଲଭି ଜୀବନର ଗତି ମୋର ବଦଳି ଯାଉଛି । ଜୀବନର ତରୁ ମୋର ପଲ୍ଲବି ଉଠୁଛି ଲାଗି ତମର ପରଶ । ରାଣୀ ମୋର ! ଦେବି ମୋର ! ମୁଁ ଯେତେଗୁଡ଼ିଏ ମହତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୋଷଣ କରଚି, ତା'ର ମୂଳରେ ଅଛ ତମେ । ସୁରମାଙ୍କ ମୁହଁକୁ କରୁଣ ଭାବରେ ଚାହିଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ତମକୁ ନ ପାଇଲେ ଜୀବନ ମୋର ଛାରଖାର ହୋଇଯିବ । "ବ୍ୟାକୁଳ ସ୍ୱରରେ" କୁହ—କୁହ

ଦେବୀ ମୋର, ତମେ କ'ଣ ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିବନି ? ମୁଁ ଜାଣେ ମୁଁ ତମର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଯୋଗ୍ୟ । ତଥାପି ଦେବୀ ମୋର ! ତମର ପଦ ତଳେ ମୁଁ ମୋର ଜୀବନର ସର୍ବସ୍ୱ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଛି । ତମେ-ତମେ କ'ଣ ମୋର ପୂଜା ଗ୍ରହଣ କରିବନି ? ଏଇ ଆଶଙ୍କା ମୋ ପ୍ରାଣକୁ ବ୍ୟଥିତ କରୁଛି ! ସନ୍ଦେହ ଉତ୍ତାପରେ ମୋ ପ୍ରାଣ ଜଳି ପୋଡି ଯାଉଛି । ନିଜ କୋଳ ଉପରେ ଦୁଇ ହାତରେ ସୁରମାଙ୍କର ମୁହଁଟି ଧରି ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ରାଣୀ ମୋର । କୁହ, ଥରେ ଦୟାକରି କହ । ତମ ସେବକ ହେବାର ସୁବିଧା ଦେଇ ତମେ କ'ଣ ମୋତେ ଭାଗ୍ୟବାନ କରିବନି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଏଭଳି ପ୍ରେମ ନିବେଦନରେ ସୁରମାଙ୍କର ହୃଦୟ ବୀଣାର ତରୁଣ ତନ୍ତ୍ରୀରେ ବାଜିଉଠିଲା ଗୋଟିଏ ମଧୁର ଅବୋଧର ମନଭୁଲାଣିଆ ସ୍ୱରର ଛନ୍ଦ । ସେ ଭୁଲିଗଲେ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ! ତାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଖେଳିଗଲା ଏକ ଅପୂର୍ବ ଉନ୍ମାଦନା । ସେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଛାତି ଉପରେ ଢଳିପଡ଼ି କମ୍ପିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଛି, ତମେ ଏ ସବୁ କ'ଣ କହୁଛ । ତମେ ଯେ ମୋତେ ଦୟାକରି ପଦ ତଳେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛ, ସେଇ ମୋର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ । ପରସ୍ପର ପରଶରେ ଦୁହେଁ ଆତ୍ମ ବିସ୍ମୃତ । କେବଳ ଦୁହିଙ୍କ ଭାବରେ ଦୁହେଁ ବିଭୋର । ତାପରେ କ'ଣ ଘଟିଲା—ସେଇ ଗୃହଦମୀ ରାତି ତାର ସାକ୍ଷୀ ।

ଚାରି

ଦୁଇଦିନ ପରେ...

ସନ୍ଧ୍ୟାର କିଛିଁ ପୂର୍ବ । ନଦୀ ତୀରରେ ବସିଛନ୍ତି ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର । ମୃଦୁ-ମଧୁର ସ୍ୱରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ, ତମକୁ ଯେତେ ଦେଖୁଛି, ମୋର ଦେଖିବାର ଆଶା ମେଣ୍ଟୁନି ରାଣୀ ! ସତେ ତମେ କି ସୁନ୍ଦର ! ମୋର ମନେ ହେଉଛି, କଲେଜ-ଜୀବନରେ କେତେ ରୂପସୀ ତରୁଣୀଙ୍କର ସମ୍ପର୍କରେ ଆସିବାର ସୁବିଧା ପାଇଛି । ମୋର କବିତା ପଢ଼ି ଅନେକ ହୁଏତ ମୋ ସହିତ ମିଶିବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଅଟଳ ମନ ମୋର କେବେ ଭୁଲରେ ସୁଦ୍ଧା ଟଳିଲ ନଥିଲା ! ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବେହେଲେ ମୋର ଦୁର୍ବଳତା ପ୍ରକାଶ ପାଇ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ଯେତେବେଳେ ତମକୁ ମୁଁ ପ୍ରଥମ କରି ଦେଖିଲି, ମୋର କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ଜାଣି ପାରୁନି । ନନ୍ଦନର ଅପସରୀ ତୁଲ୍ୟ ଏକ ମୋହିନୀ ମୂର୍ତ୍ତି ସାଜି କି ଶୁଭକ୍ଷଣରେ ତମେ ହେଲ ମୋ ଆଗରେ ଆବିର୍ଭାବ ! ମୋର ସମସ୍ତ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ; ସମସ୍ତ ଆତ୍ମାଭିମାନ ନିମିଷକେ ଉଭେଇ ଗଲା । ମୁଁ ଅତି ନୀରିହ ଭାବରେ ତମ ପାଖରେ ଧରା ଦେଲି । ମୋର ତରୁଣ

ପ୍ରାଣର ସମସ୍ତ କାମନା—ବାସନା ତମକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଝଙ୍କରି ଉଠିଲା । ତମକୁ ପାଇବାର ପ୍ରବଳ ଉତ୍କଣ୍ଠା ମୋ ପ୍ରାଣରେ ଜାଗି ଉଠିଲା । ତମର ଏ କୋମଳ ଅଙ୍ଗ-ବଲ୍ଲରୀ ପରଶର ମଧୁର ପିପାସା ମୋ ପ୍ରାଣକୁ ଅଧୀର କରି ପକାଇଲା । ସତେ ତମେ କି ମୋହିନୀ ମନ୍ତ୍ର ଜାଣ ରମା ! ଦେବେନ୍ଦ୍ର ମୁଗ୍ଧ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସୁରମାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ ।

ସୁରମା ଉଚ୍ଚହାସ ହାଣି କହିଲେ—ମନ୍ତ୍ର ଜାଣ ତମେ । କେଉଁ ଶୁଭମୁହୂର୍ତ୍ତିରେ ଦେବକୁମାର ତୁଲ୍ୟ ମୋ ଜୀବନ ପଥରେ ତମର ହେଲା ଆବିର୍ଭାବ । ପୁରୁଷ ବିଦ୍ୱେଷୀ ମନ ମୋର ସହାନୁଭୂତିରେ ଭରିଗଲା । ମୁଁ ହେଲି ସ୍ୱପ୍ନବିଭୋର । ମୁଁ ହେଲି ଆତ୍ମ ବିସ୍ମୃତ ! କେବଳ ତମର ପାଇଁ ମୁଁ ଲଜସରମ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଲି, ଏଇ ନୂଆ ପଥରେ ତମେ ମୋତେ ଧରି ଆଣିଲ । ମୁଁ ସତ କହୁଛି, ମୋର ବାଧା ଦେବାର ଶକ୍ତି ସୁଦ୍ଧା ଲୋପ ପାଇଗଲା । କେଉଁ ସମ୍ମୋହନ ବିଦ୍ୟା ବଳରେ ତମେ ଏପରି ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନା କରି ପାରିଲ, ତା ତମେ ଜାଣ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କ ହାତକୁ ଖଣ୍ଡିଏ କାଗଜ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ସେଥିରେ ଏଇ କବିତାଟି ଲେଖା ଥିଲା ।

ସୁପ୍ତ ଚେତନା ଜାଗେ ।
ପହିଲି ଫଗୁଣ   ମଳୟ ପରଶ
ମାନସ-ନିକୁଞ୍ଜ ହେଲା ମୋ ବିବଶ
ମନ୍ଦ-ମଧୁର ରାଗେ । ୧ ।
ତନ୍ଦ୍ରା ଜଡ଼ିତ ଚକ୍ଷେ,
ବୋଲିଦେଲା କିଏ   ମୋହିନୀ ଅଞ୍ଜନ
ସବୁ ମୁଁ ଦେଖିଲି ନିତ୍ୟ ନୂତନ
ଚମକ ଚେଇଁଲି ବକ୍ଷେ । ୨ ।

ଅନୁସ୍ମର୍ଣ ପ୍ରିୟା ପ୍ରୀତି;
ଅଲୋକ ଉଠିଲା   ମରମ ମନ୍ଦର
ପୁଲକ ଉଠିଲା ଦେହ ସ୍ୱାସ୍ଥ ମୋର
ପ୍ରାଣ ଉଠିଲା ମାତି । ୩ ।

ମଳୟ ଝଲକ ଲାଗି;
ଦୁଲ୍ଦ୍ଧ ଉଠିଲା   ହୃଦୟ ମନ୍ଦର
ଗୁମୁରି ଉଠିଲା ପ୍ରୀତି ବୀଣା ସ୍ୱର
ପିପାସା ଉଠିଲା ଜାଗି । ୪ ।

ଯଉବନ ପୁଷ୍ପ ବନେ;
ଆସିଲ ଯେବେ ଗୋ   ମୋ ହୃଦ ପ୍ରତିମା
ପୂଜା ପୁଷ୍ପ ମୋର ମୋ ପ୍ରାଣ ସୁରମା
ଅସିଲ ଅମୃତ ଲଗନେ । ୫ ।

ନଦୀ ତୀରରେ ସେତେବେଳେ ଦୁହେଁ ଲତାଲଗି ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ସୁରମା ଗୋଟିଏ ହାତରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପୃଷ୍ଠଦେଶ ବେଷ୍ଟନ କରି କବିତା ପଢି କହିଲେ—ବାଃ ସୁନ୍ଦର ! ଚମତ୍କାର !

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କର ବେଣୀଟି ସାଉଁଳୁ ସାଉଁଳୁ କହିଲେ, କ'ଣ ସୁନ୍ଦର ଗଣୀ ? ତମଠାରୁ କ'ଣ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ? ତମଠାରୁ କ'ଣ ଅଧିକ ସୁନ୍ଦର ଜଗତରେ ସମ୍ଭବ ? ମୋର ମନେ ହୁଏ, ସମସ୍ତ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଠୁଳ କରି ବିଧାତା ତମକୁ ଗଢିଥିଲେ—କେବଳ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଉପଲବ୍ଧି ପାଇଁ । ତମକୁ ଦେଖିଲେ, ରାଧାନାଥଙ୍କର—

ଆନ ନାରୀ ସିନା ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଉର୍ବଶୀ,
　　ଏ ଯେ ମାନ୍ଦାକିନୀ—ଧାର !

ଆନ ନାରୀ ସିନା ମର୍ତ୍ତ୍ୟର କୁସୁମ,
　　ଏ ଯେ ଗଗନର ତାରା !

ଏଇ କେତେ ପଦ ମନେ ପଡ଼ିଯାଏ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଆଉଜାଇ ଆଣିଲେ ।

ସୁରମା ମୁଗ୍ଧ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ପରା ଥରେ କହିଛି, କବିଙ୍କ ଆଖିରେ ସବୁ ସୁନ୍ଦର ! ତମପରି ରସିକ ନ ହେଲେ ଏପରି ରସ ଗ୍ରହଣ କରିବ କିଏ ? ସମସ୍ତଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତି ଅଛି । ସମସ୍ତେ ଦେଖନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲା ପରି ଦେଖି ପାରନ୍ତିନି ସମସ୍ତେ । ଚିଲିକାକୁ ସମସ୍ତେ ଦେଖୁଚନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ରାଧାନାଥ କେବଳ ଦେଖିଲା ପରି ଦେଖି ପାରିଥିଲେ ।

ତା ସତ; ତେବେ ତମପରି ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାର ଶକ୍ତି କ'ଣ ସବୁ ନାରୀଙ୍କର ଅଛି !

ସେତେବେଳେ ସନ୍ଧ୍ୟା ଘୋଟି ଯାଇଥିଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ସୁରମା ଫେରିଗଲେ ଘରକୁ ।

ପାଞ୍ଚ

ଛଅମାସ ପରେ……

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ଓ ସୁରମା ଦେବୀ ପ୍ରେମର ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧନରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ମୋଟା ମୋଟି କହିବାକୁ ଗଲେ ଉଭୟଙ୍କ ଭିତରେ ଆଜି କୌଣସି ବ୍ୟବଧାନ ନାହିଁ । ଦୁଇଟି ଜୀବନ ଧାରା ପ୍ରଣୟର ମଧୁର ସ୍ରୋତରେ ମିଶିଯାଇ ଏକ ଧାରାରେ ବହି ଯାଇଛି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆଜିକାଲି ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ଘରେ । ତାଙ୍କର ଜୀବନର ଗତି ପୁରାପୁରି ବଦଳି ଯାଇଛି । ତାଙ୍କର ଦେଶ ପୂଜାର ମୋହ ପ୍ରେମ ପୂଜାରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଛି । ତଥାପି ସେ ଦେଶକୁ ଭୁଲି ନାହାନ୍ତି ।

ଏ ସବୁ ଘଟଣା ଶଶଧର ବାବୁଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଏଡ଼ିଦେଇ ପାରିନି । ପ୍ରଥମେ କଥାଟା ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗୁ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେତେବେଳେ ବୁଝି ପାରିଲେ ତାଙ୍କର ବିଦୁଷୀ କନ୍ୟା ସତ୍ପାତ୍ରରେ ଆତ୍ମ ନ୍ୟସ୍ତ କରିଛି, ଏଥିଦ୍ୱାରା ଲାଭ ଛଡ଼ା କ୍ଷତି ନାହିଁ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପରି ଗୁଣବାନ, ରୂପବାନ ଓ ଚରିତ୍ରବାନ ଯୁବକର ପାଣି ଗ୍ରହଣ କରିବା

ଖୁବ କମ ବାଳିକାଙ୍କ ଭାଗ୍ୟରେ ଘଟେ । ଅଥଚ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପରି ଜାମାତା ଲାଭ କରିବା ଶଶଧର ବାବୁଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅବଶ୍ୟ ସୌଭାଗ୍ୟର ବିଷୟ । ତେଣୁ ଶଶଧରବାବୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁଙ୍କୁ ପୁତ୍ର ତୁଲ୍ୟ ସ୍ନେହ ଓ ଆଦର କରନ୍ତି । ଶଶଧରବାବୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା; ଶୀଘ୍ର କ୍ଷିପ୍ର ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କ ଜୀବନର କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ କରି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେବେ ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ ଶଶଧରବାବୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ; ମୋର ଇଚ୍ଛା ଆସନ୍ତା ଫାଲଗୁନ ମାସରେ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ାଇ ଦେବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି । ତମେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପତ୍ର ଛପାଇ ତମର ବନ୍ଧୁ ମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ଦିଅ । ଏଠାରେ ସଙ୍କୋଚ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ—ଏ ତମର ଘର । କେବଳ ବିବାହ କାର୍ଯ୍ୟ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ମୁଁ ମୋ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ଖସିଯିବି । ଏତିକି କହି ଶଶଧରବାବୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମୁଖଭଙ୍ଗୀ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ । ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆନନ୍ଦର ବିମଳ ଦୀପ୍ତି । ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର କେବଳ ନୀରବ ରହି ଭାବୀ ଶ୍ୱଶୁରଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ସମର୍ଥନ କଲେ ।

ଚାକର ଗୋବିନ୍ଦା ଆସି ଡାକିଲା—ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ, ଆସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ! ଚା ଖାଇବେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯାଇ ସୁରମାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ମୁହଁରେ ବିଜୟୀର ଆଭା, ଚକ୍ଷୁରେ ଆନନ୍ଦର ଜ୍ୟୋତି । ହସି ହସି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ ଆଜି କି ପୁରସ୍କାର ମିଳିବ ରାଣି ?

ଲୀଳାଚଞ୍ଚଳ ଭଙ୍ଗିରେ ଭ୍ରୂଲତା ନଚାଇ ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ, କିଛି କଥା ନ କହି ଆଗ ପୁରସ୍କାର ଦାବୀ । ଆଜି ତ ଭାରି ଫୂର୍ତ୍ତି ଦେଖା ଯାଉଚି । କ'ଣ ଘଟଣା କହିଲ ଶୁଣେ ?

ପୁରସ୍କାର ନ ପାଇଲେ ସେ କଥା କୁହା ହେବନି । କହିଲ ଅଗେ କି ପୁରସ୍କାର ଦେବ ?

କ ପୁରସ୍କାର ତମର ଦରକାର । ପୁରସ୍କାର ପାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଘଟଣା କଣ ଶୁଣେ ?

ଘଟଣା ହେଉଛି ନବୀନ ବସନ୍ତର ଚରମ ଉପଲବ୍ଧି ! ଆଉ ତା ହେବ ବାସର ଯାମିନୀର ସଜ୍ଜିତ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ! ଅଠରଟି ବସନ୍ତ ପରେ ଏହି ବସନ୍ତ ହେବ ତମ ସ୍ମୃତି ଭଣ୍ଡାରର ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନ । ଏ ସମ୍ବାଦ ପାଇ ତମେ କ'ଣ ରିକ୍ତ ହସ୍ତରେ ମୋତେ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ଚାହଁ ?

ଓ, ବୁଝିଲି ! ତେବେ ତମର ଆଗେ ପୁରସ୍କାର ନେବା ଉଚିତ କାହିଁକି ?

ଯେହେତୁ ତମେ ଏ ଉତ୍ସବରେ ନାୟକ ।

ନାୟକ ମୁଁ ନ ହୋଇ ଯଦି ଅନ୍ୟ କେହି ହୋଇଥିବେ ?

ଅସମ୍ଭବ !!

ବାପା ଆଜି ମୋତେ କହିଲେ—ଆସନ୍ତା ଫାଲ୍‌ଗୁନ ମାସ ୨୪ ଦିନ ତମର ବିଭାଘର । ନାୟକ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ସଙ୍ଗୀତ ସମ୍ରାଟ ତରୁଣ ଓକିଲ ।

ଅସମ୍ଭବ ! ତମେ ବଡ ମିଛୁଆ । ସୁରମାଙ୍କ ମୁହଁରେ ରହସ୍ୟ-ମୟ ହାସ୍ୟରେଖା ଖେଳିଗଲା ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ—ଏହା ସତ କଥା । ବାପା ପରା ମୋତେ କହିଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମୁହଁରେ କୃତ୍ରିମ ବିଷାଦ ରେଖା ଫୁଟି ଉଠିଲା । ସେ ସୁରମାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ।

ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୁରମାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଆଲୋକରେଖା ଲିଭିଗଲା । ଏକ କରୁଣ ଛାୟା ସମସ୍ତ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ସୁରମାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଘୂରିଗଲା । ତାଙ୍କୁ ସବୁ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପୁଣି ହସି ହସି କହିଲେ—ଦିଅ ମୋର ପୁରସ୍କାର।

ସୁରମା ନିର୍ବାକ। ତାଙ୍କ ଆଖି ଦୁଇଟିରେ ଲୋତକ ଢଳ ଢଳ। ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ତୀବ୍ର ଯାତନା। ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କୁ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଏ କ'ଣ ? କ'ଣ କିଛି କହୁନାହଁ ଯେ ! ମୋର ପୁରସ୍କାର କ'ଣ ମିଳିବନି ?

ହୃଦୟଭାବବ୍ୟଞ୍ଜକ ସ୍ୱରରେ ସୁରମା କହିଲେ—ଜୀବନ ପୁରସ୍କାର ପରେ ଅନ୍ୟ ପୁରସ୍କାରର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ। ମୋତେ କହିଲ, ଏସବୁ କ'ଣ ସତ କଥା ?

ବାପାଙ୍କର ଏହାହିଁ ଆଦେଶ। ଏଥିରେ ତୁମର କିଛି କହିବାର ଅଛି ?

ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି ! ସୁରମାଙ୍କ ସ୍ୱରରେ ଏକ ପ୍ରତିଜ୍ଞାର ସ୍ୱର ଧ୍ୱନିତ ହେଲା। ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଜଡ଼ତା ନିମିଷକରେ ଉଡ଼ିଗଲା। ସେ ହୁଙ୍କାର ଛାଡ଼ି କହିଲେ—ବାପା ମୋତେ ବିବାହ କରିବେ ନା ମୋର ଜଡ଼ ପିଣ୍ଡକୁ ? ଏହା ଅସମ୍ଭବ ! ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅସମ୍ଭବ ! ନାରୀ ଥରେ ତାର ପତି ବରଣ କରେ। ସାବିତ୍ରୀ, ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କର ଯେଉଁ ଦେଶରେ, ଯେଉଁ ଜାତିରେ ଜନ୍ମ, ମୋର ମଧ୍ୟ ସେହି ଦେଶରେ, ସେହି ଜାତିରେ ଜନ୍ମ ! ମୁଁ ବରଣ କରିବି ମୋ ଜୀବନର ସହଚର, ସେଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବେ ବାପା ? କେବେ ଉଚିତ ନୁହେଁ। ସେଥିପାଇଁ କବି କହିଛନ୍ତି—

"ସୁତାରେ ପିତାଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର
ଭଣେ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର ତାକୁ ନମସ୍କାର।"

ପୂର୍ବକାଳରେ ପତି ମନୋନୀତ କରିବା ପାଇଁ କନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିଆଯାଉଥିଲା। ଏଥିପାଇଁ ସ୍ୱୟମ୍ବର ପ୍ରଥା ଥିଲା।

ଏବେ ବି ଆମ ଦେଶରେ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଭିତରେ ସେହି ବିଧି ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ଅବଶ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତା ଓ ସାମାଜିକ ଜ୍ଞାନର ଅଭାବ ହେତୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆମେ ହୀନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଥାଉଁ । ତଥାପି ମୌଳିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କର ଏ ବିବାହ ପ୍ରଥା ସର୍ବଥା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଆଜି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏହିପରି ବିବାହ ପ୍ରଥା ଅନୁସୃତ ହେଉଛି । ମୋର ମତ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାତିରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜରେ ଏହି ବିବାହ ନୀତି ଅନୁସରଣ କରାଗଲେ, ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ମଧୁମୟ ହେବ, ଗୃହରେ ଶାନ୍ତି ବିରାଜମାନ କରିବ ! ତଥା ସମାଜର ଅଶେଷ କଲ୍ୟାଣ ସାଧିତ ହେବ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚୁହିଁ ରହିଚନ୍ତି ଅବାକ୍ ହୋଇ । ସୁରମାଙ୍କର ଯୁକ୍ତି, ତାଙ୍କର ଆଲୋଚନା, ତାଙ୍କ ମତ ପ୍ରକାଶର ଅପୂର୍ବ ଶକ୍ତି ଦେଖି ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ଏପରି ମହୀୟସୀ ନାରୀଙ୍କୁ ସହଧର୍ମିଣୀ ରୂପେ ପାଇଲେ ତାଙ୍କ ମାନବିକତାର ବିକାଶ ହେବ, ତାଙ୍କର ଗୌରବ ବୃଦ୍ଧି ହେବ । ସେ ମୁଗ୍ଧଦୃଷ୍ଟିରେ ସୁରମାଙ୍କ ଆଡ଼େ ଅନାଇଁ ରହିଲେ ।

ସୁରମା ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଯାଉଚି, ବାପାଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟ ପଚାରିବି । ସେ ଉଠିଗଲେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ହଠାତ୍ ଉଠି ଆସି ସୁରମାଙ୍କ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ହାତ ଧରି ଦରଦଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ବସ ରାଣି ! ମୁଁ ସବୁ କହୁଚି ।

ସୁରମା ହସି ହସି କହିଲେ—ତେବେ ସବୁ ମିଛ । ବଡ ଦୁଷ୍ଟ ତମେ !

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ବିବାହ କଥା ସତ ! ତେବେ ବର ସେ ନୁହନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଭାଗ୍ୟବାନ ।

ସେ ଭାଗ୍ୟବାନ ବୋଧହୁଏ ମୋର ସମ୍ମୁଖରେ ବର୍ତ୍ତମାନ !

ତେବେ ମୋର ପୁରସ୍କାର ମିଳିଯାଉ ! ସୁରମା ବାଧା ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ଥରିଲା ଥରିଲା ଓଠ ସହିତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ନିଜର ଓଠ ମିଳାଇ ଦେଲେ ।

ଛି, ବଡ଼ ଖରାପ ତମେ ! ଛାଡ଼ ଛାଡ଼ ଖୋଲା ଯାଗା । କିଏ କାଳେ ଆସିଯିବ । ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଆଲିଙ୍ଗନ ପାଶରୁ ମୁକ୍ତ ହେଲେ । ଦୁହେଁ ବସିଲେ । ଭବିଷ୍ୟତର ସୁନେଲି କଳ୍ପନାରେ ଦୁହେଁ ହେଲେ ପୁଲକ ବିଭୋର । ଦୁଇଟି ହୃଦୟରେ ଖେଳିଗଲା ଆନନ୍ଦର ମଧୁର ସୁଷମା । ଦୁଇଟି ହୃଦୟ-ତନ୍ତ୍ରୀରେ ବାଜି ଉଠିଲା ମିଳନର ମଧୁର ରାଗିଣୀ । ବହୁଦିନ ପରେ ଦୁହିଁଙ୍କର ରଙ୍ଗୀନ ସ୍ୱପ୍ନ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନର ଗତି ପଥରେ ରୂପ ନେବାକୁ ଯାଉଛି । ଏଥିପାଇଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସେମାନେ ଦେଲେ ଅସଂଖ୍ୟ ଧନ୍ୟବାଦ ।

(ଛଅ)

ମାସକ ପରେ……

ମହା ସମାରୋହରେ ବାଲେଶ୍ୱରର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଜମିଦାର, ରାୟବାହାଦୁର ଶଶଧର ଦାସଙ୍କ ବିଦୁଷୀ କନ୍ୟା ଶ୍ରୀମତୀ ସୁରମାଦେବୀଙ୍କ ସହିତ ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ, ତରୁଣ କବି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ଦାସଙ୍କର ବିଭାଘର ସରି ଯାଇଛି । ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠୁଁ ଆରମ୍ଭ କରି ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ରଲୋକ ଏ ବିବାହରେ ଯୋଗ ଦେଇ ବର କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଆଶିର୍ବାଦ କରିଥିଲେ । ଶ୍ରୀମାନ ଓ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ବିବାହ ଉପଲକ୍ଷରେ ଦେଶ ମିଶ୍ରଣ ପାଣ୍ଠିକି ଦୁଇହଜାର ଟଙ୍କା ଦିଆ ହୋଇଲାଣି । ଏ ବିଭାଘରରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାସ ତାଙ୍କର ଧନ ଭଣ୍ଡାର ଖୋଲି ଦେଇଥିଲେ ।

ବିବାହର ଠିକ ଅଠଦିନ ପରେ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କୁ ହେଲା ଜ୍ୱର । ସେଇ ଯେ ଜ୍ୱର ହେଲା ସେ ତାହା ଆଉ କମିଲାନି । ବାଲେଶ୍ୱରର ସିଭିଲସର୍ଜନ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଓଡ଼ିଶାର ବଡ ବଡ଼ ଚିକିତ୍ସକମାନେ ଚିକିତ୍ସା କଲେ । କିନ୍ତୁ ଜ୍ୱରର ଗତି ଆଉ ବଦଳିଲାନି । ଦିନ କେଇଟା ଭିତରେ ତାଙ୍କର ଅତୁଟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା । ସେ ବଡ଼

ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଅହାର ନିଦ୍ରା ତ୍ୟାଗ କରି ପାଦତଳେ ବସି ସୁରମା ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ସେବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ିଲେ । ଦୁହିଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୋତକ । ଦୁହିଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଭୀଷଣ ବେଦନା । ମାଆ ମଲାଦିନୁଁ ଅତି ଶୈଶବ କାଳରୁ ରାୟ ବାହାଦୁର ପିତା-ମାତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସ୍ନେହ ଢାଳିଦେଇ ସୁରମାଙ୍କୁ ବଢ଼ାଇ ଆଣିଥିଲେ । କୌଣସି କାମନା ସୁରମାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଅଙ୍କୁରିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହା ଯାଇ ତାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହେଉଥିଲା । ସେ ସୁରମାଙ୍କ ରୂପରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱର୍ଗୀୟା ପତ୍ନୀଙ୍କର ସ୍ୱରୂପ ଦେଖି ପାରୁଥିଲେ । ସେ ସୁରମାଙ୍କୁ ପୁତ୍ର ଓ କନ୍ୟାର ଉଭୟ ଆସନ ଦେଇଥିଲେ । ସୁରମା ଆଜି ଯୁବତୀ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ସେହି ପିଲାଦିନର ସୁରମା ସେହିପରି ରହି ଯାଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ବାପା ଯେ କ'ଣ ଏହା ସୁରମା ଜାଣନ୍ତି ଭଲ କରି । ଆଜି ସେହି ପିତା, ସମସ୍ତ ସ୍ନେହର ଆଧାର ସେହି ସ୍ନେହମୟ ପିତା ତାଙ୍କ ଜୀବନ-ବସନ୍ତର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ବସିଛନ୍ତି; ଏହା ସୁରମାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କେତେଦୂର ବେଦନାଦାୟକ, କେତେଦୂର ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ, ଏହା ସୁରମା ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ମର୍ମେ ମର୍ମେ ।

ଆଉ ଦେବେନ୍ଦ୍ର, ଯାହାଙ୍କୁ ସେ ନିଜର ସନ୍ତାନଠାରୁ ଅଧିକ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ । ଗରିବ ବୋଲି ଘୃଣା ନକରି ପ୍ରାଣର ଆବେଗରେ ଯାହାଙ୍କୁ ସେ କୋଳକୁ ଟାଣି ଆଣିଥିଲେ, ସେହି ପିତୃ-ପ୍ରତିମ ସ୍ନେହ-ମୟ ଶ୍ୱଶୁର, ଆଜି ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଚାଲି ଯିବାକୁ ବସିଛନ୍ତି । ପିତୃ-ମାତୃ ହୀନ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାତ୍ସଲ୍ୟ ଯେ କିପରି ଜିନିଷ, ଏହା ଉପଲବ୍ଧି କରି ନଥିଲେ କେବେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସେ ଅଭାବ ମୋଚନ ହେଲା ଏଇଠି । ଏଇଠି ସେ ବାତ୍ସଲ୍ୟର ରୂପ ଦେଖି ପାରିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ହେଲା ? ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ

ଏହି ଶକ୍ତିକ ଆସ୍ୱାଦନ ଅନ୍ତିତଦେଲେ କାହିଁକି ? ଏହାହିଁ କ'ଣ ବିଧିର ନିର୍ବନ୍ଧ ? ନିଜର ମର୍ମବେଦନା ଆଉ ତା ସହିତ ପ୍ରିୟ-ସଖୀର କରୁଣ ରୂପ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଅସ୍ଥିର କରି ପକାଇଲା ।

ଶଶଧରବାବୁ ଅତି କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ସୁରମାଙ୍କୁ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲେ—ବାପା ମୋର ! ମାଆ ମୋର ! ତମର ସୁଖ ଦେଖିବାକୁ ଭଗବାନ ମୋତେ ରଖିଲେନି । ମୋର ସେପାରିର ଡାକରା ଆସି ଗଲାଣି । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଅନାଇଁ କହିଲେ—ବାପା, ବାପା, ପ୍ରାଣର ସମସ୍ତ ସ୍ନେହ ଦେଇ ମାଆକୁ ମୋର ବଢ଼ାଇ ଥିଲି । ଆଜି ତମରି ହାତରେ ତାକୁ ଦେଇ ଯାଉଚି । କେବଳ ଏତିକି ମୋର ଅନୁରୋଧ, ପଛରେ ସେ ଯେପରି ମୋତେ ମନେ ନ ପକାଏ । ଅଶ୍ରୁମୁଖୀ ସୁରମାଙ୍କୁ କୋଳକୁ ଟାଣି ଆଣି ଲୋତକ ପୋଛି ଦେଇ ବୃଦ୍ଧ କ୍ଳାନ୍ତିଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମାଆ ମୋର ! ଧନ ମୋର ! ମୁଁ ଯାଉଚି, ବ୍ୟସ୍ତ ହେବୁନି । ମୁଁ ଯାହା ହାତରେ ତୋତେ ସମର୍ପି ଦେଇ ଯାଉଚି, ସେ ଗୋଟିଏ ସୁନା ପିଲା । ତୋର କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହେବନି । ଭଗବାନ ତମର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ । ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସ୍ୱର କମ୍ପି ଉଠିଲା । ସେ ସେହି କମ୍ପିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ବାପା ଦେବେନ୍ଦ୍ର ! ମୋର ବର୍ତ୍ତମାନ ସବୁ ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ଏ ଜଗତ ନଶ୍ୱର, ମୁଁ ଏଇ ହାତରେ କେତେ ଗରିବଙ୍କ ରକ୍ତ ଚିପି ଧନଭଣ୍ଡାର ଭର୍ତ୍ତି କରିଥିଲି, କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ବାଟରେ ବସାଇଛି, କେତେ ନିରୀହ ଲୋକଙ୍କର ସର୍ବନାଶ କରିଚି । ଆଜି ମୁଁ ଚାଲି ଯାଉଚି, ସଙ୍ଗରେ କାଣି କଉଡ଼ିଟିଏ ହୁଦ୍ଧା ନେଇ ପାରିଲିନି । ସବୁ ଏଇପରି । ଏତେଦିନ ପରେ ମୁଁ ବୁଝିଲି, ଭୋଗ ଆଉ ଶାନ୍ତିର ପାର୍ଥକ୍ୟ ତେଣୁ ମୋ କଥା ମନେ ରଖିବ, ମୋ ଆଦର୍ଶରେ କେବେ ଅନୁ-ପ୍ରାଣିତ ହେବନି । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମୋ ଦ୍ୱାରା ସର୍ବନାଶ ହୋଇଚି,

ସେମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପତ୍ତି ଫେରାଇ ଦେବ । ମୁଁ ଏତେ ଟଙ୍କା ରଖି ଯାଇଛି, ଦୁଇ ହାତରେ ଖର୍ଚ୍ଚ କଲେ ବି ସେ ଅସରନ୍ତି ଭଣ୍ଡାର ସରିବନି । ତମ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ସତ୍‌କାର୍ଯ୍ୟରେ ଧନ ବ୍ୟୟ କରିବ । ଗରିବଙ୍କର ଦୁଃଖ ଦେଖିବ । ମୁଁ ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ଯାହା କରି ପାରିନି, ମୁଁ କହି ଯାଉଛି, ତମେମାନେ ତା' କରିବ ।

ଦୁହିଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ରଖି ବୃଦ୍ଧ କହିଲେ—ଭଗବାନ ତମର ମଙ୍ଗଳ କରିବେ ।

ସୁରମାଙ୍କର ବୁକ ବେଦନା ଆଉ ବାଧା ମାନିଲାନି । ସେ ଭେ-ଭେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସ୍ନେହପ୍ରବଣ-ହୃଦୟ ବ୍ୟଥାରେ ଭରିଗଲା । ସେ ମଧ୍ୟ ପିଲାଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ ।

ବୃଦ୍ଧ ଲୋତକ ପୋଛି ନିଶ୍ବାସ ନେଇ କହିଲେ—ତମର ଆଉ କିଏ ଅଛି ଯେ ତମକୁ ବୁଝାଇବ । ସଂସାରର ଗତି ଏଇୟା । ଜନ୍ମ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମରଣ ଅଲକ୍ଷରେ ଲାଗି ରହିଥାଏ । ତମେମାନେ ଆଉ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନା, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର । ବୃଦ୍ଧ ଯେପରି ଆଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ହୋଇ କହି ପାରିଲେନି । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ପୁଣି ନିଶ୍ବାସ ନେଇ କନ୍ୟା ଓ ଜାମାତାଙ୍କ ଆଡକୁ ଅନାଇଲେ । କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ ପୁଣି କହିଲେ, ମୁଁ ଓକିଲଙ୍କୁ ଡକାଇଛି, ସେ ପ୍ରାୟ ଆସିଯିବେ । କାହା ନାଆଁରେ 'ଉଇଲ୍' ସମ୍ପାଦନ କରିବାକୁ ହେବ, ତମେ ଦୁହେଁ ବିଚାର କରି କୁହ ।

ଏତକ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ସୁରମା ଉଭୟ ଉଭୟଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ । ସୁରମା କନ୍ଦନ ଜଡ଼ିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଉଇଲ୍ ତାଙ୍କ ନାମରେ କରି ଦିଅନ୍ତୁ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାଧା ଦେଇ କହିଲେ, ଆମ ଭିତରେ କ'ଣ କିଛି ବ୍ୟବଧାନ ଅଛି ! ଉଇଲ୍ ସୁରମା ନାଆଁରେ

ହେବ । ତାଙ୍କ କଥା ଶେଷ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉକିଲବାବୁ ହାଜର ହୋଇଗଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନୁସାରେ ସୁରମାଙ୍କ ନାଁରେ ଉଇଲ୍ ସମ୍ପାଦନ କରାଗଲା ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ଠିକ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଜଗତର ସମସ୍ତ ମାୟା ବନ୍ଧନ ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେଇ, କନ୍ୟା ଓ ଜାମାତାଙ୍କୁ ଶୋକ ସାଗରରେ ଭସାଇ ଦେଇ ଶଶଧରବାବୁ ଚାଲିଗଲେ ଅମର ଧାମକୁ । ଗୋଟିଏ ଶୋକର ଗଭୀର ଛାୟା ତାଙ୍କ ଛୋଟ ପରିବାରଟି ଉପରେ ଖେଳିଗଲା ।

× × ×

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋରଙ୍କର ବହୁ ସାଧ୍ୟ ସାଧନା, ବହୁ ଆଶ୍ୱାସନା, ବହୁ ସ୍ନେହ ଆଦର ପରେ—ଦୁଇ ଦିନରେ ସୁରମା ଦେବୀ ଶଯ୍ୟା ତ୍ୟାଗ କଲେ । ତଥାପି ନିମିଷକ ପାଇଁ ଭୁଲ୍‌ରେ ସୁଦ୍ଧା ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କ ପାଖ ଛାଡ଼ନ୍ତିନି ।

ସ୍ୱାମୀ ଓ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ଶ୍ରାଦ୍ଧକ୍ରିୟା ସକାଶେ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚହଜାର ଟଙ୍କାର ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା ତାଲିକା କରି ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ।

ସମାରୋହରେ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପନ ହେଲା । ଏଥିରେ ବହୁ ବିଶିଷ୍ଟ ଲୋକେ ସହଯୋଗ ଓ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଦିନ ଯେତେ ଗଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା, ସୁରମା ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟରୁ ସେତେ ଶୋକର ଛାପ କମିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଜମିଦାରୀର ସମସ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱ ପଡ଼ିଲା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଉପରେ । ଏଥିରେ ତାଙ୍କୁ ସୁରମା ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ ।

(ସାତ)

ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋରଙ୍କର ଜମିଦାରୀ ବୁଝା ସୁଝା କରିବା ପ୍ରାୟ ଛ ମାସ ବିତିଗଲାଣି । ଲୋକମାନେ ଯେଉଁ କଳ୍ପିତ 'ରାମ-ରାଜ୍ୟ'ର କଥା ଶୁଣୁଥିଲେ, ଆଜି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପ୍ରଜାମାନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଭାବରେ ତାହା ଅନୁଭବ କରୁଚନ୍ତି । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ନାନାପ୍ରକାର ଉନ୍ନତିମୂଳକ ଯୋଜନାସବୁ କରାଯାଇଛି । ଅଧିକ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଚୃଷ ଜମିରେ ଜମି ଭେଡ଼ା ସବୁ କରାଯାଉଛି । ବଡ ବଡ ପୋଖରୀସବୁ ଖୋଳାଯାଇ ଜଳଭଣ୍ଡାର କରି ରଖା ଯାଉଛି । ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ଲଭଜନକ ଫସଲସବୁ କରାଯାଇ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ କୃଷି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଛି । ଭଲ ଭଲ ମଞ୍ଜି ସବୁ ବଣ୍ଟା ଯାଉଛି ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଉନ୍ନତିକଳ୍ପେ ଗାଁ ଗହଳମାନଙ୍କରେ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ସବୁ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଔଷଧସବୁ ବଣ୍ଟା ଯାଉଚି । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରୋଗ ପ୍ରତିଷେଧନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଚି । ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଗାଁ ଗହଳମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାଥମିକ ସ୍କୁଲ ଓ ମୌଳିକ ସ୍କୁଲମାନ ଖୋଲା ଯାଉଚି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ 'ଗ୍ରାମ-ମଙ୍ଗଳ ସମିତି' ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ଗାଁର କଳି କଜିଆମାନ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରାଯାଉଚି । ଷ୍ଟେଟର ସାହାଯ୍ୟରେ କେତେଜଣ କର୍ମୀ ରହି ଏସବୁ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ କରୁ ଅଛନ୍ତି ।

ନୂଆ ଜମିଦାରଙ୍କ ଅମଳରେ ଯେଉଁସବୁ ବେଆଇନ ଖଜଣା ଅଦାୟ କରାଯାଉଥିଲା ଜମିଦାରଙ୍କ ଅମଲାମାନେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁସବୁ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଥିଲେ, ତାହାସବୁ ତୁରନ୍ତ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଅମଲାମାନଙ୍କ ଉପରେ କଡ଼ା ଆଦେଶ ଜାରି କରାଯାଇଛି । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଅଛି, ଯାହାର ଯାହା ଅଭାବ, ସିଧା ସଳଖ ଜମିଦାରଙ୍କ ନିକଟରେ ଅଗତ କରିବେ ।

ଆଜିକାଲି ଯୁଆଡ଼େ ଶୁଣିବ, କେବଳ ନୂଆ ଜମିଦାରଙ୍କ ଭୂରି ଭୂରି ପ୍ରଶଂସା ଲୋକମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣା ଯାଉଛି । ତଥାପି ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋରଙ୍କ ଉପରେ ଅମଲାମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଉପରେ ବାଧା ପଡ଼ିବାରୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ସେମାନେ ଖଡ୍‌ଗହସ୍ତ । ପତି ପତ୍ନୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କପରି ମନୋମାଳିନ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବେ, ଏଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଚେଷ୍ଟିତ ସବୁବେଳେ ।

× × × ×

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ସୁରମାଙ୍କ ଦାମ୍ପତ୍ୟ ଜୀବନ ଦିନକୁ ଦିନ ମଧୁମୟ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଗୋଟିଏ ହୃଦୟରେ କୌଣସି ଏକ କାମନା ବାସନା ରୂପାୟିତ ହେଲେ, ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ ହୃଦୟରେ ତାର ଛାୟାପାତ ହୁଏ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ସୁରମା କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ଛଡ଼ାଛଡ଼ି ହୁଅନ୍ତିନି । ଯେପରି ଗୋଟିଏ ବୃନ୍ତରେ ଦୁଇଟି ପୁଷ୍ପ କିମ୍ବା ଗୋଟିଏ ମୃଣାଳରେ ଦୁଇଟି ପଦ୍ମ । ଗୋଟିଏ କାୟା ହେଲେ ଅନ୍ୟଟି ଛାୟା । ଜଣେ ଦରଦ ହେଲେ ଅନ୍ୟ ଜଣକ ଦରଦୀ । ଜଣେ ପ୍ରେମ ହେଲେ ଅନ୍ୟଜଣଙ୍କ ପ୍ରେମିକ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲେ ଦୁହେଁ ବୁଲି ବାହାରନ୍ତି ମଟରରେ । ସୁରମା ଚାଳକ ଆସନରେ ବସି ମଟର ଚଳାନ୍ତି । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କ ପାଖରେ

ବସି ନାନାପ୍ରକାର ଗପସପ ହୁଅନ୍ତି । ଯେବେ ଅବା ମଝିରେ ଟିକେ ହଲି ଯାଏ, ସୁରମା ଅସଂଯତ ଭାବେ ଢଳି ପଡନ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଉପରେ । ତାଙ୍କର ବେଣୀଟି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶ କରେ । ସୁରମାଙ୍କର କବରୀ କୁସୁମ ସୁଗନ୍ଧରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଖେଳି-ଯାଏ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଉନ୍ମାଦନା । ଦୁହେଁ ଯାଇ ପହଞ୍ଚନ୍ତି ନଦୀ ତୀରରେ ।

ସେଦିନ ସୁରମାଙ୍କଆଡ଼େ ତୃଷ୍ଣା ଭଙ୍ଗିରେ ଚାହିଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ସତେ ! କେତେ ସୁନ୍ଦର ତମେ ରାଣି ! ପୂର୍ବ ଜନ୍ମ ତପସ୍ୟାର ଫଳରେ ମୁଁ ଯେପରି ରତ୍ନଟିଏ ପାଇଲି । ଅଉ ତମେ··

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କଥା ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ସୁରମା କହିଲେ—"ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବତୀ ।"

—ଓଲଟା କହିଲ ତମେ ରମା !

ଓଲଟା ନୁହେଁ, ନିର୍ଜଳା ସତ । ତମପରି ଦେବକୁମାରଙ୍କ କର-ପରଶ କରିବା ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟ । ଥରେ ଥରେ ମୁଁ କ'ଣ ଭାବେ ଜାଣ ? ମୁଁ ଭାବେ, ମୋ ପରି ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ ନାରୀ ଓଡ଼ିଶାରେ ଦୁଇଟି ନଥିବେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସୁରମାଙ୍କର ଅଧିକ ପାଖକୁ ଲଟିଯାଇ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ କୋମଳ ପାପୁଲି ସାଉଁଳି ସାଉଁଳି ହସି ହସି କହିଲେ, ତମର ଏହି ଅଙ୍ଗଲତାର ଅପୂର୍ବ ପରଶରେ ମୋର ଜୀବନ ଧନ୍ୟ ! ମୁଁ କୃତାର୍ଥ ରାଣି !

ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସେ । ଦୁହେଁ ଫେରନ୍ତି ।

(ଆଠ)

ବସ୍ତ୍ରାଞ୍ଚଳରେ ଘର ଖଣ୍ଡେ । ଦାମ ବେହେରା ତାର ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଯୁବତୀ କନ୍ୟା ଟେହେଲୀମଣିଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଇହଧାମରୁ ଚାଲି ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଚଳିବା ପାଇଁ କିଛି ସମ୍ବଳ ରଖିଯାଇନି । ମାଆ, ଝିଅ ଦୁହେଁ ଗୋବର ଗୋଟେଇ ପର ଘରେ ଧାନ କୁଟି ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି । ଟେହେଲୀ ଯୁବତୀ । ବୟସ ୧୬-୧୭ ହେବ । ଦେଖିବାକୁ ବେଶ୍ ଭଲ । ଦେହସାରା ଯୌବନ ଉଛୁଳି ଉଠୁଛି । ଅବଶ୍ୟ ସେମାନେ ଗରିବ, ଅଭାବର କଷାଘାତରେ ଜର୍ଜରିତ । ତଥାପି ଟେହେଲୀର ଚରିତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧରେ କେହି କିଛି କହିବାର କେବେ ଶୁଣା ଯାଇନି ।

ଟେହେଲୀ କି ଜ୍ୱର । ଦେହ ତାତିରେ ଖଇ ଫୁଟି ଯାଉଛି । ସେ ପ୍ରଳାପ କରୁଛି । ଆଜିକି ୮ଦିନ ହେଲା ତାର ବିଧବା ମାଆ ତା' ପାଖରେ ଜଗି ବସିଛି । ଘରେ ଯାହା ଥିଲା ସବୁ ସରିଗଲାଣି । ୨ଦିନ ହେଲା ହାଣ୍ଡି ଚୁଲି ଉପରକୁ ଯାଇନି । ଔଷଧ ଓ ପଥ୍ୟର ଅଭାବରେ ରୋଗ ଦିନକୁ ଦିନ ବଢି ଚାଲିଛି । ୨ଦିନ ଉପାସ ରହିବା ଫଳରେ ତାର ମାଆ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି ।

ସେଦିନ ସକାଳେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ତାଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରାତଃ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗେହ୍ଲି ମାଆ ଆସି ତାଙ୍କ ଗୋଡତଳେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଗଲା । କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲା— ହଜୁର ମାଆ ବାପ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବିସ୍ମିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—କ'ଣ କଥା କ'ଣ ?

ବୁଢ଼ୀ କନ୍ଦନଜଡ଼ିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—ମୋ ଝିଅ ଆଉ ବଞ୍ଚିବନି !

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ—କ'ଣ ହୋଇଛି ?

ବାବୁ ! ମୋ ଝିଅ ଜରରେ ଅତି ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ଆଜି ଆଉ ଶବଦ ମାନିବାକୁ ନୁହେଁ । ମୁଁ କ'ଣ କରିବି, ମୋ ଝିଅ—ବୁଢ଼ୀ ଭେ-ଭେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କୋମଳ-ହୃଦୟ ଦୟାରେ ତରଳି ଗଲା । ସେ ଦେଖିଲେ ଆଗରେ ଜଣେ ଲୋକ ଯାଉଛି । ତାକୁ ଡାକି କହିଲେ—ତମେ ଆମର ସଦର ଗୁମାସ୍ତା ଦୀନବନ୍ଧୁଙ୍କୁ କହିବ, ସେ ସଙ୍ଗରେ କିଛି ଟଙ୍କା ଧରି ଡାକ୍ତରବାବୁଙ୍କୁ ଆଣି ଆସିବେ । ଏତିକି କହିସାରି ବୁଢ଼ୀକି ଅନାଇଁ କହିଲେ—ଚାଲିଲ ଦେଖିବା କ'ଣ ହୋଇଛି ।

ବୁଢ଼ୀ ପଛେ ପଛେ ଯାଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲେ—ଗୋଟିଏ ଛିଣ୍ଡା ଖଜୁରିପଟି ଉପରେ ଶୋଇଛି ଗେହ୍ଲୀ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ହଠାତ୍ ତଳେ ବସି ତା ଉତ୍ତାପ ପରୀକ୍ଷା କଲେ । ବୁଢ଼ୀ କହିଲା—ହାଁ-ହାଁ ତଳେ ବସିଗଲ ବାବୁ ! ଗୋଟିଏ ଅଖା ପକାଇ ଦେଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର କପାଳରେ ହାତ ଦେଇ ଦେଖିଲେ—ଭୀଷଣ ତାତି । ଉତ୍ତାପ ପ୍ରାୟ ୧୦୩, ୧୦୪ ଡିଗ୍ରୀ ହେବ । ବୁଢ଼ୀକୁ ପଚାରିଲେ, କ'ଣ ଔଷଧର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲ ?

ବୁଢ଼ୀ କହିଲା—ଈଶ୍ୱର ଦୂରର କଥା ! ଆଜକୁ ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଆମେ ମାଆ ଝିଅ ଦି'ପ୍ରାଣୀ ପାଟିରେ ପାଣି ବୁନ୍ଦା ଦେଇନୁ । ଝିଅକୁ ଆଠଦିନ ହେଲା ଜର ହେଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯାଇ ପାରିଲିନି । ଘରେ ଯାହା ଗୁଣ୍ଡଲପତି ଥିଲା, ସବୁ ସରିଲା । ଦି'ଦିନ ହେଲା ଆମେ ଉପାସ । ବୁଢ଼ୀ ଆଖି ଲୁହରେ ଭରିଗଲା ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟ ଅନୁକମ୍ପାରେ ଭରିଗଲା । ସହାନୁଭୂତ ସ୍ୱରରେ ସେ କହିଲେ—ତମର ଆଉ କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ ବୁଢ଼ୀ ! ମୁଁ ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦେବି ।

ଅଳ୍ପସମୟ ପରେ ଡାକ୍ତର ଓ ସଦରଗୁମାସ୍ତା ଦୀନବନ୍ଧୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଡାକ୍ତର ନାଡ଼ି ଦେଖି ଔଷଧ ଦେଲେ । ଖାଦ୍ୟପେୟର ସମସ୍ତ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଗଲା । ରୋଗୀର ଶୋଇବା ପାଇଁ ଖଟ, ଚଦର କିଣି ଦିଆଗଲା । ଜ୍ୱର ଛାଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁଇଓଳି ଦେଖିବା ପାଇଁ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଫେରି ଆସିଲେ ଘରକୁ ।

୫-୬ଦିନ ପରେ ଗେହ୍ଲୀ ଭଲ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଗୋବର ଗୋଠାଇବାକୁ ହେଲାନି । ଗେହ୍ଲୀ ସାମାନ୍ୟ କିଛି ଲେଖି ପଢ଼ି ଶିଖିଥିଲା । ଆଉ ପାଠ ପଢ଼ିବାପାଇଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତା' ସକାଶେ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେଲେ । କିଛି କିଛି ସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ମିଳିଲା । ସେଥିରେ ମାଆ, ଝିଅଙ୍କର ଖର୍ଚ୍ଚ ଚଳିଯାଏ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ମଧ୍ୟ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । କେତେବେଳେ ଶାଢ଼ୀ ଯୋଡ଼ାଏ, କେତେବେଳେ ଧାନ କିଛି ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି ।

ମାଆ, ଝିଅ ଦୁହେଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେବତା ପରି ଭକ୍ତି କରନ୍ତି ।

ଏହାକୁ ସୁଯୋଗରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ଅମଲାମାନେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଥାନ୍ତି କଚେରୀରେ । ସୁରମା-ଦେବୀ ଏକାକିନୀ ବସି କ'ଣ ଖଣ୍ଡିଏ ବହି ପଢୁଛନ୍ତି । ଗୃହକର ଗୋବିନ୍ଦା ପ୍ରବେଶ କରି ହାତ ମଳି ମଳି କହିଲା—ମାଆ ! ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କେତେଥର ଗୋଟିଏ କଥା କହିବି କହିବି ହୁଏ, କହି ପାରେନା ।

ସୁରମା ପଚାରିଲେ – କ'ଣ କଥା କହ ।

ମାଆ ! ମୋର ଭୟ ହେଉଚି । ବାବୁ ଶୁଣିଲେ ମୋ ଦାନା-ଖଣ୍ଡିକ ଯିବ । ଏହି ଘରେ ଚାକିରି କରି ମୋର ବାଳ ପାଚିଲା, ବୁଢ଼ା ହେଲି । ସାଆନ୍ତଙ୍କର ମୁଁ ଥିଲି ସବୁଠଉଁ ବିଶ୍ୱାସୀ । କେତେ କେତେ କଥା ଏ ପେଟରେ ପୂରାଇ ରଖିଚି । ତମପାଇଁ ମୁଁ ଜୀବନ ଦେଇପାରେ ମାଆ ! ମାଆ......

ଏତେ ଅବତରଣିକା ଦେବା ଦରକାର ନାହିଁ । କଥା କ'ଣ କହ !

ଗୋବିନ୍ଦା କୁଣ୍ଠିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲା—କ'ଣ କହିବି ମାଆ ! ତମ ଟଙ୍କା ତମେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଚ, ମୋର କି ଗଣ୍ଡ ସରୁଚି ।

ସୁରମା ପୁଣି ପଚାରିଲେ—କିରେ, କଥା କ'ଣ ?

ଗୋବିନ୍ଦା ହାତ ମଳି ମଳି କହିଲା—ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ବାବୁ ଉଡ଼ାଇ ଦେଉଚନ୍ତି । ଆଉ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯେଉଁ ଗ୍ଲୋଟିଏ କଥା ।

ହୁସିଆର ଗୋବିନ୍ଦା ! ପର ସାଉଁଟିବା ଲୋକର ତୋଠା ମୂଲ୍ କରିବା ଦରକାର ନାହିଁ ।

ଗୋବିନ୍ଦା ଠାକ ଠାକ କହିଲା—ବଡ଼ ଅସୁନ୍ଦର କଥା ମାଆ ! ଆପଣ ପରା ରଜା ! ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲୋକ ଘରେ ଯାଇ ଏପରି କଲେ ଲୋକେ କ'ଣ କହିବେ—

ଛୋଟ ଲୋକ ଘରେ କ'ଣ କଲେ ?

ମାଆ ! ଆପଣ ଦାମା ଗଉଡ଼ ଝିଅକୁ ଦେଖି ଥିବେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତା'ର ପିଣ୍ଡରେ ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି !

ବିସ୍ମିତ ସ୍ୱରରେ ସୁରମା ପଚାରିଲେ—ତୁ ଦେଖିଛୁ ନିଜେ ?

ଗୋବିନ୍ଦା ପ୍ରଥମେ ଟିକେ ଥଡ଼ ବଡ଼େଇ ଯାଇ କହିଲା, ମାଆ ! ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ମିଛ କଥା କହିବି ? ମୋ ଜିଭ ରହିବ ? ମୁଁ ଏ ଘରର ନିମକ ଖାଇଛି । ମୁଁ କେବେ ନିମକ ହାରାମ ହେବିନି ! ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଗୋବିନ୍ଦା ବସିପଡ଼ିଲା । ଆପଣ ନିଜେ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତୁ, ମୋ କଥା ସତ କି ମିଛ ! ବାବୁ ପରା ସବୁଦିନେ ଯାଆନ୍ତି ଦାମା ଗଉଡ଼ ଘରକୁ । ମୁଁ ଦିନେ ସେ ବାଟରେ ଆସୁଥିଲି, ମୋ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଦେଖିଲି ଆମ ବାବୁ ଆଉ ଦାମା ଗଉଡ଼ ଝିଅ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକା ପକି ହୋଇ ବସିଥିଲେ ।

ସୁରମା ଧମକ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ତୁ କାହା ନାଁରେ କ'ଣ କହୁଛୁ ଜାଣୁ ! ତୋର ତ ଭାରି ସାହସ । ଦାମା ଝିଅ ଗେହ୍ଲୀ ଗୋବର ଗୋଟେଇ ଗେହ୍ଲୀ କାନ୍ଧରେ ବାବୁ ହାତ ପକାଇ ଥିଲେ ? ମିଛ କଥା ! ଅସମ୍ଭବ କଥା !

ମାଆ ! ମିଛ ନୁହେଁ । ଧର୍ମକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ କହୁଛି, ମୁଁ ଯେବେ ମିଛ କହୁଥିବି ମୋ ଶରୀର ରହିବନି ! ଆପଣ ଅନ୍ନଦାତା ମୋର, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ନାଁରେ ମିଛ କହିବି ?

ସୁରମା କିଛିକ୍ଷଣ ନିର୍ବାକ ହୋଇଗଲେ । ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ –ତୁ ଯା' ଗୋବିନ୍ଦା !

ଗୋବିନ୍ଦା ଉଠି ସୁରମାଙ୍କ ଆଡ଼େ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଟିକେ ହସି ଦେଲା । ଦାଣ୍ଡ ଦରଜାରେ ଗୋବିନ୍ଦର ଦେଖା ହେଲା ଦୀନବନ୍ଧୁଙ୍କ

ସାଙ୍ଗରେ । ଦୀନବନ୍ଧୁ ପଚାରିଲେ କଣରେ ଗୋବିନ୍ଦା ! କ'ଣ ହେଲା । ଔଷଧ ଧରିଛ ତ ?

ଗୋବିନ୍ଦା ଡାକ୍ତରଙ୍କର ହସ ହସି କହିଲା — ତମେ କି ଗୋବିନ୍ଦାକୁ ଚିହ୍ନିନା ଗୁମାସ୍ତା ବାବୁ ! ଗୋବିନ୍ଦା ଯେଉଁଥିରେ ହାତ ଦବ, ସେ କାମ ସାରି ନ କରି ଛାଡ଼ିବ ? ଏଇଟି ମୋର ପୁରସ୍କାର ।

ଅଚ୍ଛା ହଉ ମ୍ୟାନେଜରବାବୁଙ୍କୁ କହି ଆଜି ତୋର ପୁରସ୍କାର ଦିଆଇ ଦେବା ।

(ନଅ)

ଦେଶ ମିଶ୍ରଣ ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯାଇଛନ୍ତି କଟକ । ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଛି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଅନୁଚର ଅନନ୍ତ । ଅମଲାମାନେ ଏହି ସୁଯୋଗର ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କଲେ ।

ସେଦିନ ସୁରମାଦେବୀ ଖାଇସାରି ଗୋଟିଏ ଆରାମ ଚଉକି ଉପରେ ବସିଛନ୍ତି । ଦୀନବନ୍ଧୁ ଯାଇ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ ହାତ ମଳି ମଳି କହିଲେ, ମାଆ ! ପ୍ରଜାମାନେ କଷ୍ଟର ଭିତରେ ରହିବେ, ସେଥିପାଇଁ ବାବୁ ଟ୍ରେଜେରୀରୁ ନେଇ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଦେଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ଖାତିର ନାହିଁ । ଆମର ଗୁଣି ପୁର ଇଲାକାର ପ୍ରଜାମାନେ ବେଠି ଦେଇ ନିଜ ଗୃହ ଭୂମି ସବୁ ଗୃହ, ଅମଳ କରି ଦିଅନ୍ତି । ସେ ସବୁ ଆଜି କାଲି ବନ୍ଦ । ଆଜି କାଲିତ ମଜୁରି ଦେଇ ଯାହା ହେଲାଣି । ବାବୁ ଥିଲା ବେଳେ କେତେ ମୁହିଁରୁ କେତେ କ'ଣ ଆସି ଟ୍ରେଜେରୀରେ ପଡୁଥିଲା । ଅଜିକାଲି ସେ ସବୁ ଆଉ ନାହିଁ, କେବଳ ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ପ୍ରଜାଙ୍କ ପିଛାରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ଚାଲିଛି । ସୁରମା ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ମାରି କହିଲେ—ମୋତେ ସେ ସବୁ କହି ଲାଭ କ'ଣ ?

ଦୀନବନ୍ଧୁ ଟିକିଏ ଦବିଯାଇ ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ କହିଲେ, ନାହିଁ ମାଆ ! ମୁଁ କହୁଥିଲି କିସ. ଏଇ ଯେ ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ାକ ବିନାବ୍ୟୟ ହେଉଛି ।

ଆପଣଙ୍କ ଅଁଙ୍କାରେ କେତେ ଲୋକ ପୋଷି ହଉଚନ୍ତି ! କେତେ ଗ୍ଲୋଠ ଲୋକ ରାଜ ଭୋଗରେ ଅଛନ୍ତି ।

ସୁରମା ବିସ୍ମିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, କିଏ ରାଜଭୋଗରେ ଅଛନ୍ତି ଦୀନବନ୍ଧୁ ?

ମନ୍ଦ କାହୁଁ କାଟିଶ ଦେଖି ଦୀନବନ୍ଧୁ ହାତ ମଳି ମଳି ଅତି ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ସେକଥା କହି ଲାଭ କିସ ମାଆ ! ବାବୁ ଆମ ଉପରେ ବଗିଡ଼ିବେ । କୃତ୍ରିମ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି ଦୀନବନ୍ଧୁ କହିଲେ—ଆଜି ଯଦି ସାଆନ୍ତେ ଥା'ନ୍ତେ । ଓହୋ ! ଆପଣଙ୍କ ନିମକ ଖାଇ ଆମେ ମଣିଷ ହୋଇଚୁ । ଠିକ ସେତିକିବେଳେ ଗୋବିନ୍ଦା ଆସି କହିଲା—ଟେହ୍ଲାଦେଈଙ୍କ ଲୁଗା ଦିଅ, ସେ ମଣିଷ ପଠେଇଛନ୍ତି ।

ମୋତେ ଆଉ ବିରକ୍ତ କରନା ଗୋବିନ୍ଦା । ମୁଁ ଖଟି ଖଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ଟିକେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରୁଛି । ତୁ ଯା', ମୋ ଘର ଖଟ ଉପରେ ଦୁଇଟା ଶାଢ଼ୀ ଓ ଦୁଇଟା ବ୍ଲାଉଜ ଅଛି, ଦେଇଦେବୁ ଯା' ।

ସୁରମା ବିସ୍ମିତ ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲେ—ଟେହ୍ଲାଦେଈ କିଏ ଗୋବିନ୍ଦା ?

ମୁଁ ପରା ସେଦିନ ଆପଣଙ୍କୁ କହିଥିଲି ।

ସେଇ ଗୋବରଗୋଟେଇ ଦାମା ଝିଅ ?

ଗୋବିନ୍ଦା ଉତ୍ତରଦେବା ପୂର୍ବରୁ ଦୀନବନ୍ଧୁ କହିଲେ—ମାଆ ! ସେ ଦାମା ଝିଅ କ'ଣ ଅଜିକାଲି ଗ୍ଲୋଟିଆରେ ଅଛି ? ସେ ଡାକ୍ତର-ଖାନାରେ ଯାଇ କ'ଣ ପଢୁଛି । ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଆପଣ ଅଜିକାଲି ଚିହ୍ନି ପାରିବେନି । ତା ବେଶ ପୋଷାକ ଦେଖିଲେ ଆପଣ କାବା ହୋଇଯିବେ ।

କପଟ ?

କ'ଣ କହିବ ମ'ଆ ! ସେଇ ନୋକଟା ବାବୁଙ୍କୁ ଅମର ବଗାଡ଼ି ଦେଲା । ତା'ର ଟିପ୍ସରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି । ମାଆ ଝିଅ ଦୁହେଁ ଆପଣଙ୍କ ପଇସାରେ ବଡ଼ ଭୋଗରେ ଅଛନ୍ତି । ଛି, କି ଲଜ୍ଜାଟିଆ କଥା ! ସମୟ ନାହିଁ, ଅସମୟ ନାହିଁ, ଯେତେବେଳେ ଦେଖିବ, ବାବୁ ତା'ର ସାଙ୍ଗରେ ହେଁ-ହେଁ-ଫେଁ-ଫେଁ ହେଉଥିବେ ।

ସୁରମାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବଜ୍ରାଘାତ ଖେଳିଗଲା । ସେ କହିଲେ, କ'ଣ ଦୀନବନ୍ଧୁ, ଏସବୁ ସତ କଥା ? ଗୋବିନ୍ଦାକୁ ଚାହିଁ ସୁରମା କହିଲେ—ଆଣିଲୁ ସେ ଶାଢ଼ୀ, ବ୍ଲାଉଜ ଦେଖିବା ।

ଗେହ୍ଲୀଙ୍କ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ସାଧାରଣ ମିଲ୍ ଶାଢ଼ୀ କିଣିଦେବା ପାଇଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଅମଲାମାନଙ୍କ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଦୁଇଟି ମହୁରା ଶାଢ଼ୀ ଓ ଦୁଇଗୋଟି ସିଲ୍କ ବ୍ଲାଉଜ କିଣାହୋଇ ଆସିଥିଲା । ଗୋବିନ୍ଦା ଆଣି ସୁରମାଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲା । ସୁରମା ଦେଖିଲେ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଶାଢ଼ୀ ଓ ଦାମିକା ବ୍ଲାଉଜ ଦୁଇଟି । ସୁରମା ଯେ କ'ଣ କହିବେ, ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ବଚନ ବାହାରିଲାନି । ସେ କିଛିସମୟ ଜଡ ପାଲଟିଗଲେ । କିଛିସମୟ ପରେ ଗୋବିନ୍ଦାକୁ କହିଲେ—ଯା' ଗେହ୍ଲୀମାଆକୁ ଡାକି ଆଣିବୁ । ସେ ଏଠାରୁ ଏସବୁ ନେଇଯିବ ।

ଗୋବିନ୍ଦାର ଆନନ୍ଦ ଆଜି ଦେଖେ କିଏ । ତା ପେଟ ଆଜି ତଳେ ଲାଗୁନି । ଆଉ ତାର ବେଶୀ ନାହିଁ, କାମ କିପରି ଶୀଘ୍ର ହାସଲ ହୋଇଗଲେ, ସେ ମ୍ୟାନେଜରବାବୁଙ୍କଠାରୁ ମୋଟା ବକ୍‌ସିସ ପାଇବ । ସେ ଦଉଡ଼ିକରି ଯାଇ ଗେହ୍ଲୀମା'କୁ ଡାକି ଆଣିଲା ।

ଗୋବିନ୍ଦା ସହିତ ଗେହ୍ଲୀମା' ଆସି ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ସୁରମା ପଚାରିଲେ—ଗେହ୍ଲୀ ଭଲ ଅଛୁତ ?

କୃତଜ୍ଞତାଭରା ସ୍ୱରରେ ଟେହ୍ଲିମାଆ କହିଲା—ଆପଣଙ୍କ ଦୟାରୁ ଆମେମାନେ ଭଲ ଅଛୁ । ଭଗବାନ ଆପଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ମା' ।

ସୁରମା ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ---ନେ, ଏଥିରୁ ତମପାଇଁ ବାବୁ ଦେଇଛନ୍ତି । ଟେହ୍ଲିମାଆ ଲମ୍ବ ହୋଇ ଗୋଡତଳେ ପଡ଼ି ସେଠାରୁ ବିଦାୟ ହୋଇଗଲା ।

ନୀଚତାର ଜ୍ୱଳନ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଦେଖି, ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପ୍ରତି ସୁରମାଙ୍କ ହୃଦୟ ବିଦ୍ୱେଷରେ ଭରିଗଲା । ତାଙ୍କର ଅକୃତ୍ରିମ ପତିଭକ୍ତି, ଅନୁପମ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ନେହ ନିମିଷକରେ ଉଭେଇଗଲା । ଅନାବିଳ ପ୍ରେମ ସ୍ଥାନରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିହିଂସା ବହ୍ନି ହୁତୁହୁତୁ ଜଳି ଉଠିଲା । କ୍ରୋଧର ଆତିଶଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା---ବିଶ୍ୱାସଘାତକ ! ତାଙ୍କ ମନେ ହେଲା, ସମ୍ମୁଖରେ ଦୁଇଜଣ ଅନୁଚର । ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ସେ ଆଦେଶ କଲେ---ଏଠାରେ ତମର କିଛି କାମ ନାହିଁ, ଚାଲିଯାଅ । ଦୀନବନ୍ଧୁ ଓ ଗୋବିନ୍ଦା ପରସ୍ପରଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ମୁରୁକିହସା ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

(ଷଷ୍ଠ)

ଦୁଇଦିନ ପରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କଟକରୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ପ୍ରତିଥର ମଟର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୁରମା ପଦାକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲେ ଏଥର ତାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ସେ ବୈଠକଖାନାରେ ଅନେକସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ତଥାପି ସୁରମାଦେବୀଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ନାହିଁ । ସେ ଆଜି ଆହୁରି ଏକ ନୂଆକଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ । ସେଇଠି ଆଣି ଚା' ପୁଷ୍ପାଶ୍ରୀ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଗଲା । ସେ ପଚାରିଲେ, ମାଆ କ'ଣ ଚା ଖାଇବେନି ?

ପୁଷ୍ପାଶ୍ରୀ ଉତ୍ତର ଦେଲା ଭିତରେ ଖାଉଛନ୍ତି ।

—ତେବେ ତମେ ମୋତେ ଏଠାରେ କାହିଁକି ଦେଲ ?

ମା' କହିଲେ ଏଇଠାରେ ଦେବାପାଇଁ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚା ଖାଇସାରି ଉପରକୁ ଗଲେ । ଦେଖିଲେ, ସୁରମା ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ଦେଖା ଯାଉଛନ୍ତି । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ, ଆଜି କ'ଣ ତମ ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ ?

ସୁରମା ସେହିପରି ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଆଜି ମୋ ଦେହ କାହିଁକି ଭଲ ଲାଗୁନି ! ମୋତେ ବ୍ୟସ୍ତ କରନା !

କ'ଣ ଡାକ୍ତର ଡକାଇବା ?

ଦରକାର ହେଲେ ମୁଁ ଡକାଇବି । ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଦରକାର ନାହିଁ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସରଳତାର ହସ ହସି କହିଲେ—ଆଜି ଭାରି ତ ଭଦ୍ରତା ! କେବେଠୁଁ ଏପରି ଭଦ୍ରତା ଶିଖିଲଣି ?

ସୁରମା ନୀରବ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗୋଟିଏ ହାତ ସୁରମାଙ୍କ କାନ୍ଧ ଉପରେ ରଖି କହିଲେ—ଦେହ କ'ଣ ଭଲ ଲାଗୁନି ?

ସୁରମା ଟିକେ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ କହିଲେ—ଦୟାକରି ଆପଣ ଏଠାରୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ । ମୋତେ ଏସବୁ ଭଲ ଲାଗୁନି ।

ତେବେ ମୋର ଉପସ୍ଥିତି ତମଙ୍କୁ ଖରାପ ଲାଗୁଛି ।

ସୁରମା ଗମ୍ଭୀର ମୁଖରେ ବସି ରହିଲେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ—କଥା କ'ଣ କହୁନ ?

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର କଥାର କିଛି ଉତ୍ତର ନଦେଇ ଚଞ୍ଚଳ ପଦକ୍ଷେପରେ ସେଠାରୁ ଚାଲିଗଲେ ସୁରମା ।

ଅଗତ୍ୟା ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଉଠି ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଚାଲିଲେ ବୈଠକଖାନା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ସେଦିନ ବୈଠକଖାନାରେ ବସି ଷ୍ଟେଟ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ କାଗଜପତ୍ର ଦେଖୁ ଦେଖୁ ରାତି ୯ଟା ବାଜିଗଲା । ପୂଝାରୀ ଆସି କହିଲା—ବାବୁ ! ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ କେଉଁଠି ଜାଗା କରିବି ?

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଚାରିଲେ—ମାନେ ?

ପୂଝାରୀ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ମାଆଁ ଖାଇସାରି ଶୋଇ ଗଲେଣି ।

'ମା' ଖାଇସାରି ଶୋଇଲେଣି' ଏଇ କେତୋଟି ପଦ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହେଲା । ଏକ ଗଭୀର ଦୁଃଖରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ଭରିଗଲା । ସେ ବ୍ୟଥିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ତେବେ

ମୋ ପାଇଁ ଏଇଟିକି ଗରିଏ ଘେନାଆସ। ଖୁବ ଅଳ୍ପ ଆଣିବ; ଖାଇବାର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ।

ପୁଝାରୀ ଆଣି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଖାଦ୍ୟ ବାଢ଼ି ରଖିଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଖାଇବା ପାଖରେ ବସିଲେ, କିନ୍ତୁ କିଛି ଖାଇ ପାରିଲେନି । ଲୋତକରେ ତାଙ୍କ ଆଖି ଭରିଗଲା । ଏକ ରୁଦ୍ଧ ବେଦନାରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ଫାଟି ପଡ଼ୁଥିଲା । ସେ ଦୁ'ଥର ପାଟିକି ନେଇ ହାତ ଧୋଇଲେ । ପୁଝାରୀକୁ କହିଲେ—ଆଜି ମୋର ଅନେକ କାମ ଅଛି । ଚାକରକୁ କହିଦିଅ ଆଜି ଏଇଠି ମୋ ପାଇଁ ବିଛଣା କରିଦେବ । କାମର ବାହାନା କରି ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଲେ । ଚାକର ଆସି ବିଛଣା କରି ଦେଇଗଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯାଇଁ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆଖିକି ନିଦ ଆସିଲାନି ।

ତହିଁଆର ଦିନ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ୭ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ତା ପରେ ଦାନ୍ତଘଷା ସାମଗ୍ରୀ ମଗାଇ ଦାନ୍ତ ଘଷିଲେ ; ୮ଟା ବାଜି-ଗଲା; ତଥାପି ତାଙ୍କୁ ଚା ଓ ଜଳଖିଆ ଦିଆଗଲାନି । ୯ଟା ପରେ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଅନୁଚର ଅନନ୍ତ ଆସି ତେଲ ଆଣିଦେଲା ଓ ଗାଧୋଇବାକୁ ପାଣି ଆଣିଦେଲା । ଗାଧୋଇ ସାରି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲେ—ତାଙ୍କୁ ବୈଠକଖାନାରେ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଇଛି । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ସମସ୍ତେ ଯେପରି ତାଙ୍କୁ ଉପହାସ କରୁଛନ୍ତି । ପୁଣି ତାଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା; ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେପରି ପ୍ରବଳ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆଜି ଗମ୍ଭୀର । କାହା ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଆଜି ଅଭିମାନ ନାହିଁ ; ବିଦ୍ୱେଷ ନାହିଁ । ସମସ୍ତ ରାଗ, ଅଭିମାନ ଆଜି କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ

ହୋଇଛି ନିଜ ଉପରେ । ସେ ଆଜି ମନେ କରୁଛନ୍ତି, ଜୀବନର ଗତ ପଥରେ ସେ ହୋଇଛନ୍ତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭ୍ରଷ୍ଟ । ସେ ଯେଉଁ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି, ତାକୁ ସୁଧାରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପାୟ ନାହିଁ । ତଥାପି ସତ୍ୟାନ୍ୱେଷଃ ପଥରେ ସେ କେତେଦୂର ଅଗ୍ରସର ହେବେ ଆହୁରି । ସେ ଭାବୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଅପରାଧ କଣ ? ଗୋଟିଏ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଜୀବନ ଏପରି ଛାରଖାର ହୋଇଗଲା କାହିଁକି ? ସେ ତ କାହାର କିଛି ଦୋଷ କରି ନାହାନ୍ତି । ତେବେ କାହିଁକି ? କିନ୍ତୁ ସେ 'କାହିଁକି'ର ଉତ୍ତର ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ତନ୍ତ୍ରୀରେ ବାଜି ଉଠିଲାନି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗୋଟିଏ ଆଦେଶନାମା ଲେଖି ମ୍ୟାନେଜରଙ୍କୁ ପଠାଇ ଦେଲେ । ସେଥିରେ ଅଦେଶ ଥିଲା ଯେ, ହଜାର ଟଙ୍କା ମନିଅର୍ଡର ଦ୍ୱାରା ବିଶ୍ୱ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଣ୍ଠିକୁ ପଠାଇ ଦିଅ । ଏତିକି କାମ ସାରି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପରିସ୍ଥିତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ।

ଦୁଇଘଣ୍ଟା ପରେ ସୁରମାଦେବୀଙ୍କର 'ଏକ ଲିଖିତ ଆଦେଶ ମ୍ୟାନେଜର ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନିକଟ ପଠାଇଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲେ ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି, "ନ୍ୟାୟତଃ, ଆଇନତଃ ଷ୍ଟେଟର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ମୋର । ବିନାନୁମତିରେ ଷ୍ଟେଟରୁ ପଇସାଟିଏ ସୁଦ୍ଧା ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଇ ପାରିବନି । ଯେଉଁସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ମାସିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା, ଏହି ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ସେସବୁ ବନ୍ଦ କରାଗଲା । ଏହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟ ଆଦେଶ କରାଗଲା କି, ମୋର ବିନାନୁମତିରେ ଷ୍ଟେଟର ଦରକାରୀ କାଗଜପତ୍ରରେ କେହି ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବୁଝିଲେ କେବଳ ତାଙ୍କର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏସବୁ ଲେଖା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ବସୁଧା ଯେପରି ତାଙ୍କ ପାଦତଳୁ

ଖସି ଖସି ଯାଉଛି । ତାଙ୍କ ମସ୍ତିଷ୍କ ଶୂନ୍ୟ ବୋଧହେଲା । ଉଃ, କି ଭୀଷଣ ଅପମାନ ! ଏହା ଅପେକ୍ଷା ମୃତ୍ୟୁ ବରଂ ଶତଗୁଣେ ଶ୍ରେୟଃ ।

ଶେଷଥର ପାଇଁ ସେହି ଆଦେଶନାମାଟି ଧରି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗଲେ ସୁରମାଦେବୀଙ୍କ କକ୍ଷାଭିମୁଖେ । ଦୋତାଲା ଉପରେ ପହଞ୍ଚିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚାକର ଗୋବିନ୍ଦ ଆସି କହିଲା—ମାଆଙ୍କ ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ମନା ଅଛି ।

ଅପମାନ ଓ କ୍ରୋଧରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଥରିଗଲା । ସେ ହୁଙ୍କାର ଛାଡ଼ି କହିଲେ—ବେ ଆଦବ ! ନିମକହାରାମ ! ଦୂର ହୁଅ ମୋ ସମ୍ମୁଖରୁ ! ଗୋବିନ୍ଦ ଦୌଡ଼ିଗଲା ପଳାଇଗଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଶୁଣିଲେ, ସୁରମା କହୁଛନ୍ତି; ବଡ଼ ଦୁଃଖର କଥା । ଚାକରମାନଙ୍କ ସହିତ ଏପରି ବ୍ୟବହାର କଲେ, ସେମାନେ ଆଉ ରହିବେଟି ! ଛି ବଡ଼ ଛୋଟଲୋକ ।

ଏତକ ଶୁଣି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବାହାରିଲା—ଛୋଟ ଲୋକ ! ସେ ଫେରି ଆସିଲେ ବୈଠକଖାନାକୁ । କାହାକୁ କିଛି ନ କହି ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗଲେ ରେଲଷ୍ଟେସନ ଆଡେ । ଗୋଟିଏ ଧୋତି, ଗୋଟିଏ ପଞ୍ଜାବି; ଗୋଟିଏ ଗେଞ୍ଜି, ଯୋଡ଼ିଏ ହାପ ଯୋତା ଓ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରିକା ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ସମ୍ବଳ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲେ 'ପୁରୀ ଏକପ୍ରେସ' ହୁଇସିଲ ଦେଲାଣି । ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତଚିତ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗାଡ଼ି ଉପରେ ଉଠିଗଲେ । ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଦେଶମାତୃକା କୋଳକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ସେ ହେଲେ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଥର ଯାତ୍ରୀ ।

ଏଇ ରେଲଗାଡ଼ି ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ଓ ସୁରମାଦେବୀଙ୍କର ପ୍ରେମ ଜୀବନ ଆରମ୍ଭର ସ୍ଥଳ, ଆଉ ଏଇଠାରେ ହେଉଛି ତାର ଶେଷ ।

[ଏଗାର]

ସୁରମାଦେବୀ ଆଶା କରିଥିଲେ, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ହୁଏତ କ୍ରୋଧର ଉତ୍ତେଜନାରେ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି, ଦୁଇଦିନ ପରେ ଫେରି ଆସିବେ । ଯେଉଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡିକ ପାଇଁ ମୁକ୍ତି ପାରନ୍ତିନି, ୨, ୩ଦିନ କଷ୍ଟକରେ ରହିଲେ, ଯିଏ ତାଙ୍କୁ ବିଷପରି ଲାଗେ, ଯେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାଣ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ସେଇ ପ୍ରେମିକ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କି କେବେ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ରହି ପାରିବେ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ସୁରମା ଆଶା କରି-ଥିଲେ—ତାଙ୍କଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦେଲେ ତାଙ୍କର ଚୈତନ୍ୟ ଉଦୟ ହେବ ଓ ତାଙ୍କର ଚରିତ୍ର ସଂଶୋଧନ ହେବ । ସେ କୁମାର୍ଗ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ସୁରମାଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ଯେ ସୀମା ଟପି ଯାଇଚି, ଏଥିରେ ସେ ଥିଲେ ଖୁବ ବ୍ୟଥିତ । ସୁରମାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା, ମୁଁ ହୁଏତ ମିଥ୍ୟା ସନ୍ଦେହ ତାଙ୍କୁ କହି ଦେଇଥିଲେ ଠିକ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଏପରି ବ୍ୟବହାର ବଡ଼ ନିର୍ମମ ହେଲା । କ୍ଷଣିକ କ୍ରୋଧର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ମୁଁ ବଡ଼ ଅନ୍ୟାୟ କରି ଦେଇଛି । ତଥାପି ସେ ଯେଉଁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି, ସେ କେବେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇ ପାରିବେନି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଦିନେ, ଦୁଇଦିନ ପରେ ଫେରି ଆସିବେ । ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମୋର ଭୁଲ ସଂଶୋଧନ କରିନେବି । ତାଙ୍କ ପାଦ ଧରି କ୍ଷମା ମାଗିବି । ସେ ହୃଦୟ-ବାନ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ ।

କିନ୍ତୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଦିନ ପରେ ରାତି, ରାତି ପରେ ଦିନ ବିତିଗଲା, କିନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ଫେରିଲେନି । ସୁରମାଙ୍କର ଚେତନା ଆସିଲା, ତାଙ୍କ ଘାତରେ ଛନକା ପଶିଲା । ଦୀର୍ଘ ୭୨ଘଣ୍ଟା ବିତିଗଲା, ତଥାପି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ନାହିଁ । ଦିନ ଯେତିକି ଗଡିବାକୁ ଲାଗିଲା, ସୁରମାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ସେତିକି ବ୍ୟଥା ବଢିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସୁରମା ଦେଖିଲେ ଏତେବଡ଼ କାଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା, କିନ୍ତୁ ଏହା ଦ୍ୱାରା ଅମଲାମାନେ ପ୍ରଭାବିତ ତଥା ଦୁଃଖିତ ମଧ୍ୟ ନୁହନ୍ତି । କିନ୍ତୁ····ହଠାତ୍ ସୁରମାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଘୂରିଗଲା । ସେ ଦେଖିଲେ; ଚାରିଆଡ ଶୂନ୍ୟ ! ସେ ଯାଇଁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିଗଲେ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ମ୍ୟାନେଜର ଆସି ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରେ ସୁରମାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କଲେ । ସେ ଯେପରି ବ୍ୟବହାର କଲେ; ଏହା ସୁରମାଙ୍କୁ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଜଣା ପଡିଲା । ସେ କହିଲେ—ଆପଣ କଥାଭାଷା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଏଠାରୁ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ ।

ମ୍ୟାନେଜର ରହି ରହି କହିଲେ—ମୁଁ ଆସିଥିଲି ଏସବୁ ଦସ୍ତଖତ କରାଇବାକୁ ।

ମୋର ଏସବୁରେ କ'ଣ ଅଛି ! ମୁଁ କ'ଣ କେବେ ଦସ୍ତଖତ କରେ ?

ମ୍ୟାନେଜର କହିଲେ—ବାବୁ ତ ଚାଲିଗଲେ ।

ସୁରମା ଚିତ୍କାର ତୋଳି କହିଲେ—କଣ ବାବୁ ଚାଲିଗଲେ ବାବୁ କ'ଣ ଆଉ ଆସିବେନି ଆପଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ?

ମୋର ସେଇପରି ବିଶ୍ୱାସ ! ମ୍ୟାନେଜର ମୃଦୁହସି କହିଲେ । ଆପଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସର ହେତୁ ? ମୁଁ ସେଇପରି କହୁଥିଲି ।

ତେବେ ଶୀଘ୍ର ଆପଣ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଏଠାରୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ । ସେସବୁ ସେହିପରି ଥିବ, ବାବୁ ଆସିଲେ ଦସ୍ତଖତ କରିବେ ।

ମ୍ୟାନେଜର ମୃଦୁ ହସି ଚାଲିଗଲେ ;

ସୁରମା ଡାକିଲେ—ଅନନ୍ତ !

ଅନନ୍ତ ଆସି ବଗିଚା ଭିତରେ ଛିଡ଼ା ହେଲା । ସୁରମା କରୁଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଅନନ୍ତ, ମୁଁ ତୋତେ କେବଳ ବିଶ୍ୱାସ କରେ । ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା ପଚାରିବି, ସତ କହିବୁ ?

ଅନନ୍ତ ହାତ ମଳି ମଳି କହିଲା—ନିଶ୍ଚୟ କହିବି ମାଆ ! ମୋତେ କିନ୍ତୁ ଧରି ପକାଇବେନି ।

ସୁରମାଙ୍କଠାରୁ ସମ୍ମତି ପାଇ ଅନନ୍ତ କହିଲା—ମାଆ, ଅମଲା ମାନଙ୍କର କିଳାପେ ତେଇ ବନ୍ଦ କରିଦିବାରୁ ସେମାନେ ଏତ ଷଡଯନ୍ତ୍ର କରି ଏପରି ମିଛ କଥା ଯୋଡ଼ାତୋଡ଼ି କରି ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ କହିଚନ୍ତି ।

ତେବେ କଣ ଏସବୁ ମିଛ କଥା ? ଏକ ଅନୁତାପର ତୀବ୍ର ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ସୁରମା ହେଲେ ଛଟପଟ । ତାଙ୍କ ଜଗତ ଶୂନ୍ୟ ଦିଶିଲା ।

ଅନନ୍ତ କହିଲା—ମାଆ, ଆପଣ ସତ ମିଛ ପରୀକ୍ଷା ନ କରି ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଯେପରି ବ୍ୟବହାର କଲେ······ । ଆପଣ ତ ବଡ ଲୋକ; ଆପଣଙ୍କୁ ସବୁ ସୁନ୍ଦର । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ମୋ ଆଖିର ଲୁହ ରହିନି । ମୁଁ ସେଦିନ ଖାଇନି । ବାବୁ ସେଦିନ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଏଠାରୁ ଯାଇଚନ୍ତି । ଓହୋ ! କି ସୁନ୍ଦର ମଣିଷ । କାହାକୁ ଆପଣ କ'ଣ ମନେ କଲେ ?

ବ୍ୟାକୁଳ ସ୍ୱରରେ ସୁରମା କହିଲେ—ଅନନ୍ତ ! ତୁ ଟିକେ ଯା, ଗେହ୍ଲୀ ଓ ତାର ମାଆକୁ ଡାକି ଆଣିବୁ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ଗେହ୍ଲୀ ଓ ତାର ମା' ଆସିଲେ । ସୁରମା ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କଥା ଖୋଲି କହିଲେ ।

ମାଆ; ଝିଅ ଦୁହେଁ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରୁ ଅଶ୍ରୁଜଳ ଛୁଟୁଥାଏ । କ୍ରନ୍ଦନମିଶ୍ରିତ ସ୍ୱରରେ ଗେହ୍ଲୀ କହିଲା ମାଆ ! ଏକଥା ଶୁଣିବା ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ହେଲେ ମରି-ଯାଇଥାନ୍ତୁ । କାହା ନାଆଁରେ କ'ଣ ଉଠିଲା । ନିଷ୍କଳଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରମା ସେ । ଚନ୍ଦ୍ରଠାରେ ହେଲେ କଳଙ୍କ ଅଛି, ତାଙ୍କଠାରେ କଳଙ୍କ ନାହିଁ । ଦେବତା ସେ ! ଗରିବ ଦୁଃଖ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ତରଳି ଯାଏ । ଆମର ଦୁଃଖ ଦେଖି ସେ ଆମକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ମାତ୍ର । ତଥାପି ସେ କେବେହେଲେ ମୋ ମୁହଁକୁ ସିଧା କରି ଚାହିଁ ନାହାନ୍ତି ; ଆମ ଘରକୁ ସେ କେବେ ଯାଆନ୍ତିନି ।

କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗେହ୍ଲୀ କହିଲା—ହେ ଭଗବାନ, ଯଦି ସତରେ ଭଗବାନ ହୋଇଥିବ; ଯେଉଁମାନେ ଏ ମିଛକଥା ଉଠାଇଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦିଅ । ତାଙ୍କ ବଂଶ ନିଅଂଶ ହୁଅନ୍ତୁ । ଛ ମାସ ଛ ପକ୍ଷ ନ ଯାଇ ସେ ମରନ୍ତୁ । ଦେବତାଙ୍କ ନାଆଁରେ ସେ ଏକଥା ଉଠାଇଲେ, ତାଙ୍କ ଘରେ ମଡ଼ା ପଡ଼ୁ ।

ସୁରମା ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଗେହ୍ଲୀ ଓ ତା ମାଆକୁ ବିଦାୟ କରି-ଦେଲେ । ଅନନ୍ତକୁ ଡାକି କହିଲେ—ଅନନ୍ତ ! ତୁ ଟିକେ କଟକ ଯାଆ; ତାଙ୍କୁ ଫେରାଇଆଣିବୁ । ତାଙ୍କୁ କହିବୁ ସେ ନ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଜଳ ସୁଦ୍ଧା ଆହାର କରିବିନି । ମୁଁ ଅନ୍ୟାୟ କରିଛି, ସେ ଆସନ୍ତୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଦ ଧରି କ୍ଷମା ମାଗିବି । ସୁରମାଙ୍କ କଣ୍ଠ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ସେତିକିବେଳେ ଡାକପିଅନ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ଆଣି ଦେଇଗଲା । ସୁରମା ଅନନ୍ତ ହାତରୁ ଚିଠିଖଣ୍ଡି ଆଣି ଠିକଣା ଦେଖିଲେ; ତାହା

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହସ୍ତାକ୍ଷର । ଏକ ଅଜ୍ଞାତ ଆଶଙ୍କାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।

ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା—

ମୁଁ ଜାଣେ, ତମେ ଏ ଚିଠିଖଣ୍ଡି ଗୋଡରେ ଦଳି ଦବ । ଆଜି ହୁଏତ ମୁଁ ତମର କିଛି ନୁହେଁ । ତଥାପି ତମେ ମୋର ହୃଦୟର ଦେବୀ । ତମର ସେହି ଆସନ ଚିରଦିନ ମୋ ହୃଦୟରେ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ । ମୁଁ ତମଠାରୁ ଚିର ବିଦାୟ ନେଇ ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭାବୁଛି, ମୋର ଅପରାଧ କ'ଣ ? କାହିଁକି ତମେ ମୋତେ ଏପରି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବରେ ଅପମାନିତ କଲ ?

ବୈଠକଖାନାରେ ଦୁଇଟି ଦିନ ଅନ୍ଧାର, ଅନାହାରରେ କଟାଇ ଦେଇ ଆସିଲି । ଦାନ୍ତ ଘଷିବାକୁ ପାଣି ଟୋପାଏ ଦେବାପାଇଁ ମୁଖ୍ୟା ମୋତେ ମନା ଥିଲା । ଗୃହିଣୀକେ ବି ମିଳିଲାନି । ମୋତେ ନେଇ ବୈଠକଖାନାରେ ଖାଇବାକୁ ଦିଆଗଲା । ଚାକରମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ସେ ଘରୁ ମୋର ସମସ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନତା କାଟି ନିଆଗଲା । ସେ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ମୋର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ । ତମ ଷ୍ଟେଟରୁ ମୁଁ ପଇସାଟିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିପାରି ନାହିଁ ବୋଲି ମୋ ଉପରେ ଆଦେଶ ଜାରି କରାଗଲା । ମୁଁ ବୁଝିଲି—ମୁଁ ଏଠାରେ ରହିବା । ତମର ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ । ମୁଁ ଚାଲି ଆସିବା ପାଇଁ ଏସବୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲା । ମୁଁ ତମ ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ କେବେ ଯାଇନି, ଜୀବନରେ କେବେହେଲେ ଯିବାପାଇଁ କଳ୍ପନା ବି କରି ନଥିଲି । ତେଣୁ ତମ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ତମଠାରୁ ଶେଷ ବିଦାୟ ନେବାପାଇଁ ତମ ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟର କଥା, ସାକ୍ଷାତର ଆଦେଶ ମିଳିଲାନି ମଧ୍ୟ । ବରଂ ବାଟରେ ମୋତେ ଅପମାନିତ କରି ଫେରାଇ ଦିଆଗଲା ।

ହଉ ଅତୀତ ଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଲାଭ ନାହିଁ । ସବୁ ଦୋଷ ମୋର । ଅବସ୍ଥା ବୈଷମ୍ୟରେ ପ୍ରଣୟର ଏହାହିଁ ଫଳ । ଗରିବ ଧନୀର କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ କଲେ, ତାର ଫଳ ଏହିପରି ବିଷମୟ ହୁଏ । ଆଉ ଏଥି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଅଶେଷ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି, ଜଗତରେ ମୋ ପରି ଆଉ ନିର୍ବୋଧ ଜନ୍ମ ନ ହେଉ । କେହି ଭୁଲ ବାଟରେ ଯାଇ ମୋ ପରି ଜଳି ପୋଡ଼ି ନ ମରୁ ।

ତୁମେ ପିଲା । ତୁମର ଦୀର୍ଘ ଭବିଷ୍ୟତ ପଡ଼ି ରହିଛି ସମ୍ମୁଖରେ, ଭାବିଚିନ୍ତି ଅଗ୍ରସର ହେବ । ମୁଁ ଏତକ ଲେଖିଲି କେବଳ ମୋର ପୂଜନୀୟ ଶ୍ୱଶୁର ତଥା ତୁମର ସ୍ନେହମୟ ସ୍ୱର୍ଗତ ପିତୃଦେବ ମୋ ହାତରେ ତୁମକୁ ଅର୍ପଣ କରି ଯାଇଥିଲେ ବୋଲି ।

ଏ ଜନ୍ମରେ ତୁମ ସହିତ ମୋର ଆଉ ସାକ୍ଷାତ ହୋଇ ପାରିବନି । ତୁମଠାରୁ ଅକଥନୀୟ ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର ପାଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ତଥାପି ଆଜି କାହିଁକି ତୁମକୁ ଭୁଲି ପାରୁନି ।

ଆଶାକରେ ଶୁଣି ସୁଖୀ ହେବ, ମୁଁ ଆଜି ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ—ମୁଁ ଆଜି ନିରୁଦ୍ଦେଶ । ତଥାପି ରାଣୀ ମୋର ! ଆଶୀର୍ବାଦ କରୁଛି, ସୁଖୀ ହୁଅ ! ଭଗବାନ ତୁମର କଲ୍ୟାଣ କରନ୍ତୁ !

ଆଜି ଏତିକିରେ ତୁମଠାରୁ ଚିର ବିଦାୟ ନେଲି ।

ତୁମର

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର

ନୂରମା ଚିଠିଖଣ୍ଡି ପଢ଼ିଲେ, ଏକ ଦୁର୍ଦ୍ଦମନୀୟ ବ୍ୟଥାରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ଭରିଗଲା । ସେ ଶତ ବୃଶ୍ଚିକ ଦଂଶନର ତୀବ୍ର ଯାତନା ଅନୁଭବ କଲେ । କେଉଁ ଏକ ଗଭୀର ବ୍ୟଥାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦିଉଠିଲା, କ୍ଷଣିକ ଉନ୍ମାଦନାରେ ସେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ କ'ଣ ଯେ କରି ପକାଇଛନ୍ତି, ସେ ହେଲେ ଘୋର ଅନୁତପ୍ତ !

ତାଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା, ସତେ କ'ଣ ସେ ଆଉ ଫେରିବେନି ? ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ? ମୋ ଜୀବନର ଆଉ ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ? ହେ ଭଗବାନ ! କାହିଁକି ମୋତେ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ଦେଇ ଏପରି ମୋ ଜୀବନକୁ ଛାରଖାର କରିଦେଲ ? ମୁଁ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ କ'ଣ ପାପ କରିଥିଲି ? ହେ ଭଗବାନ ! ସେତିକିବେଳେ ତାଙ୍କର ବାପାଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ବାପା ତାଙ୍କର କହୁଥିଲେ, ତୋର କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବନି । ମୁଁ ଯାହା ହାତରେ ତୋତେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଯାଉଛି, ସେ ଗୋଟିଏ ସୁନା ପିଲା । ହେ ଭଗବାନ ! ହେ ଅନ୍ତଜାଣି ! ସୁରମାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଘୂରିଗଲା । ସେ ଯୁଆଡ଼େ ଚାହିଁଲେ—ଦେଖିଲେ କେବଳ ଶୂନ୍ୟ—ମହା ଶୂନ୍ୟ ! ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ସତେ ଯେପରି ତାଙ୍କର କଲିଜା କିଏ ଛିଣ୍ଡାଇ ନେଉଛି । ସେ ଥରଥର ଦେହରେ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଯାଇ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ ।

(ବାର)

ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ବହୁ ଦେଶ ଭ୍ରମଣ କରି, ବ୍ରହ୍ମ ଦେଶରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଆଜି କାଲି ବ୍ରହ୍ମ ଦେଶରେ ଥିବା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସେଠାରେ ଯେଉଁ ଅବିଚାର କରଯାଉଛି, ତାର ପ୍ରତିକାର ନିମନ୍ତେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଗୋଟିଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଲେ । ବହୁ ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଓ ଅନୁତାପ ପରେ ଜନସେବା କରିବା ପାଇଁ ଏଇଠି ମିଳିଲା ତାଙ୍କୁ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ! ଅତୀତ ଜୀବନର ଘଟଣାବଳୀ ସେ ବିସ୍ମୃତି ଗର୍ଭରେ ସମାଧି ଦେଇ ଲୋକସେବାରେ ମନ ପ୍ରାଣ ଢାଳିଦେଲେ । ଏଇଠି ହେଲା ତାଙ୍କ ପ୍ରତିଭାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ । ସେ ପ୍ରଥମେ ଅନେକଜଣ ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବକଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ଭାରତ କଲ୍ୟାଣ ସମିତି ଗଠନ କଲେ । ବ୍ରହ୍ମଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହାର ଶାଖାମାନ ଖୋଲି ଗଲା ଏବଂ ରେଙ୍ଗୁନରେ ରହିଲା ତାର କେନ୍ଦ୍ର ଅଫିସ

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାଖା ସମିତିମାନଙ୍କରେ ସଭା ଆହ୍ୱାନ-କରି ଅନୁଷ୍ଠାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲେ । ଭାରତୀୟମାନେ ଏ ଦେଶକୁ ଆସି ବଣ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି ଏ ଦେଶକୁ କିପରି ଶସ୍ୟ ଶ୍ୟାମଳ କରି ପାରିଥିଲେ, କଳ କାରଖାନାମାନଙ୍କରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହ-

ଯୋଗ କରି ଏ ଦେଶକୁ କପରି ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ କରି ପାରିଥିଲେ ଓ ଏ ଦେଶର କୃଷ୍ଟିର କପରି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସାଧନ କରି ପାରିଲେ ଏଇ କଥା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲେ । ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ଏ ଦେଶରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାବୀ ଅଛି । ଏହି ଦାବୀ ହାସଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ବଙ୍ଗାଳୀ—ଓଡ଼ିଆ—ବିହାରୀ–ମାନ୍ଦ୍ରାଜୀ–ମରହଟ୍ଟୀ ଓ ଗୁଜୁରାଟି ଇତ୍ୟାଦି ଏବଂ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ୍ ଭେଦଭାବ ଭୁଲି ଭାରତୀୟ ଯେ ଏକ ଜାତି, ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ସମସ୍ତେ ଏକଯୁକ୍ତ ନହେଲେ, ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଯଥାର୍ଥ ଦାବୀରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ ଏବଂ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଭାରତୀୟମାନେ ଅତ୍ୟାଚରିତ ହୋଇ ଏ ଦେଶରୁ ବିଦାୟ ନେବେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋରଙ୍କ ଏହି ଯୁକ୍ତି ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଜାଗରଣ ଖେଳାଇ ଦେଲା । ଏଥିରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଭାରତୀୟମାନେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋରଙ୍କୁ ନେତା ରୂପେ ବରଣ କଲେ ।

ଏଠାରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ଏକ ଛଦ୍ମ ନାମ ଧାରଣ କରି ଛଦ୍ମ ବେଶରେ ଛଅ ବର୍ଷର ମଧ୍ୟରେ ଅଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବିଜୟକୁମାର ନାମରେ ସୁପରିଚିତ । ବିଜୟକୁମାର ହେଉଚନ୍ତି ସମ୍ବଲପୁରର ଅଧିବାସୀ । ତାଙ୍କର ସଯତ୍ନବର୍ଦ୍ଧିତ ସ୍ମଶ୍ରୁ, ଗେରୁ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନର ଛଟା ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ଲୋକ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବୋଲି ଚିହ୍ନି ପାରିବେନି । ଏପରି କି ତାଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗତ ପିତା ଆଜି ଯଦି ଜୀବିତ ଥାନ୍ତେ, ସେ ମଧ୍ୟ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକୁ ଚିହ୍ନି ପାରି ନଥାନ୍ତେ !

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାସର ପ୍ରଥମ ସପ୍ତାହରେ ରେଙ୍ଗୁନରେ 'ଭାରତ-କଲ୍ୟାଣ ସମିତିର' ସଭା ବସିଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାଖା ସମିତି ମାନଙ୍କରୁ ପ୍ରତିନିଧି ଆସି ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ଭାରତୀୟମାନଙ୍କଠାରୁ

ଯଥାମତ ଚାନ୍ଦା ଅସୁଲ କରାଗଲା । ଏହି ସମିତି ତରଫରୁ ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ହିନ୍ଦି ଦୈନିକ ଓ ସାପ୍ତାହିକ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରମାନ ପ୍ରକାଶ ହୋଇ, ଭାରତୀୟମାନେ କିଏ କେଉଁଠି ଅତ୍ୟାଚାରିତ ହେଉଛନ୍ତି, ସେ ସବୁର ଆଲୋଚନା କରାଗଲା । ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ଏହି ନବଜାଗରଣ ବର୍ମା ରାଜନୀତି ମହଲରେ ଗୋଟିଏ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ଖେଳାଇ ଦେଲା । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦବାଇ ଦେବା ପାଇଁ ବ୍ରହ୍ମଦେଶର ନେତାମାନେ ଖୁବ୍ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ଏଥିରେ ଅର୍ଥ ବଳ କ୍ଷମତା ବଳର ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା । ବର୍ମୀମାନେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଅସହଯୋଗ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ହାଟ ବାଟରେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କୁ ଅପମାନ ଦିଆଗଲା । ତଥାପି ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦବି ନ ଯାଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବେଗରେ ଚାଲିଲା । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ-ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ବର୍ମାରେ ଥିବା ଭାରତ ରାଜଦୂତଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରି, ତାଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିଲେ । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର କଥା, ସେ ସେଥିରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲେନି । ଅଥଚ ସେ ଭାରତ ରାଜଦୂତଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହାନୁଭୂତି ପାଇ ପାରିଲେନି । ବ୍ରହ୍ମଦେଶର ସରକାର ଓ ନେତାମାନଙ୍କର ପ୍ରରୋଚନାରେ ଭାରତ ରାଜଦୂତ ବିଜୟକୁମାରଙ୍କର ସମସ୍ତ ଦାବୀ ଓ ଅନୁରୋଧ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲେ ।

ବିଜୟକୁମାରଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ହଜାର ହଜାର ଭାରତୀୟ ବର୍ମାରେ ଥିବା ଭାରତ ଦୂତାବାସ ସମ୍ମୁଖରେ ଜମା ହୋଇ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କଲେ । ସେଥିରେ ଫଳ ହେଲା, ବର୍ମା ସରକାରଙ୍କ ଆଦେଶରେ ବର୍ମାର ପୋଲିସ୍ ଓ ସୈନ୍ୟ ବାହିନୀ ଆସି ଜନତା ଉପରେ ଲାଠି ଚଳାଇଲେ । ତଥାପି ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ଅର୍ଥାତ୍ ବିଜୟକୁମାର ଦବି ଯିବାର ପାତ୍ର ନୁହନ୍ତି, ସେ ଏହି ଅତ୍ୟାଚାରର ପ୍ରତିକାର ଦାବୀ କରି ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପାଖକୁ ନିବେଦନ ପଠାଇଲେ

ତଥାପି ତାର କୌଣସି ଅଣୁ ପ୍ରତିକାର ହେଲନି । ଏଣେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ସରକାର ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦଳି ଦେବାପାଇଁ ପାଶବିକ ଅତ୍ୟାଚାର ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନରେ କେତେ କର୍ମୀ ପ୍ରାଣ ଦେଲେ । କେତେ ମୁମୂର୍ଷୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଡାକ୍ତର ଖାନାରେ ପଡ଼ିଲେ ।

ବର୍ମା ସରକାର ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା କରି ନେତା ଓ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବା ପାଇଁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ବର୍ମାର ଉତ୍ତେଜିତ ଜନତା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ଘରଃ ପୋଡ଼ିଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଘର ଲୁଟି କରି ନେଲେ । ଅତ୍ୟାଚାର ଦିନକୁ ଦିନ ବଢିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ତଥା ବିଜୟକୁମାର ଦେଖିଲେ ବର୍ମା ସରକାରଙ୍କ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର କ୍ରମେ ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରି ଗଲା । ତେଣୁ ସେ ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରି, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସହକାରେ ସମସ୍ତ ସହିଯିବା ପାଇଁ ଓ ସଙ୍ଗଠନକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ବୁଝା-ଇଲେ । ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କ କଥା ବୁଝିଲେ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାଖା ସମିତିମାନଙ୍କରୁ ନିବେଦନ ଆସିଲା, ମରିବୁ ପଛକେ ଛାଡ଼ିବୁନି । ଯେ କୌଣସିମତେ ଆମର ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଦାବୀ ହାସଲ କରିବୁ । ଏଥିରେ ବିଜୟକୁମାର ଅଧିକ ଉତ୍ସାହିତ ହେଲେ ।

ସେ ଦିନ ଦଶହରା । ଦଶହରା ଉପଲକ୍ଷେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାଖା ସମିତିମାନଙ୍କରେ ଦେବୀ ପୂଜାର ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସାହରେ ମାତି ଉଠିଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ସମ୍ବାଦ ଆସିଲା । ବର୍ମା ସରକାର ଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ଦାବୀ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରା ଯିବାରୁ ଏବଂ ଭାରତସରକାର ତାଙ୍କ କଥା ନ ଶୁଣିବାରୁ ବିଜୟକୁମାର ଆମରଣ ଅନଶନ ବ୍ରତ ଗ୍ରହଣ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣି ହଜାର ହଜାର ଭାରତୀୟ ରେଙ୍ଗୁନ ଚାଲିଲେ ।

ଆମେରିକାର ସଭାପତି, ଇଂଲଣ୍ଡର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ, ରୁଷର ସଭାପତି, ଚୀନ୍‌ର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ, ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ପାକିସ୍ଥାନର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନର ସମସ୍ତ ବିବରଣୀ ପଠାଇ ଏହାର ପ୍ରତିକାର ଦାବୀ କରି ବିଜୟକୁମାର ଅନଶନ ଆରମ୍ଭ କରିଚନ୍ତି

ରେଙ୍ଗୁନରେ ଥିବା ଭାରତ କେନ୍ଦ୍ର କଲ୍ୟାଣ ସମିତିର ଅଫିସ ଆଗରେ ହଜାର ହଜାର ଭାରତୀୟ ଜମା ହୋଇଗଲେ । ବର୍ମାର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲେ, ତମେମାନେ ଏଠାରେ କୌଣସି ଗଣ୍ଡଗୋଳ ନ କରି ଚାଲିଯାଅ । ତମର ଦାବୀ ବିଚାର କରା ଯାଉଚି । ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ସବିରୁ ପଛକେ ଏଠାରୁ ଯିବୁନି । ଆମେମାନେ ପଣ କରି ଆସିଛୁ' ଶାନ୍ତିଦନ ଅପେକ୍ଷା କରିବୁ ଯଦି ଏହାର କିଛି ପ୍ରତିକାର ନ ହୁଏ, ତେବେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅନଶନ ଆରମ୍ଭ କରିବୁ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଫେରିଗଲେ । ଏ ସମ୍ବାଦ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଖବର କାଗଜରେ ବାହାରିଗଲା । ଉକ୍ତ ସଂଗଠନର ଶକ୍ତି ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଗତିରେ ସାରା ଜଗତକୁ ଚମକାଇ ଦେଲା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରୁ ଏହାର ତୁରନ୍ତ ସମାଧାନ କରିଦେବା ପାଇଁ ବର୍ମା ସରକାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ନୋଟ ଆସିଲା । ଏଥିରେ ବର୍ମାର ଶାସନ ଗାଦୀ କମ୍ପି ଉଠିଲା । ଏହାର ତୁରନ୍ତ ସମାଧାନ ପାଇଁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ ନିଜେ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲେ ।

ପଣ୍ଡିତ ଜହରଲାଲ, ବର୍ମାର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୈଦେଶିକ ରାଜଦୂତମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସମ୍ମିଳନୀ ବସିଲା । ଏଥିରେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ଦାବୀ ଅନେକାଂଶରେ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ବର୍ମାରେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାଗରିକ ଅଧିକାର ଦିଆଗଲା ।

ବିଜୟକୁମାରଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ତାକୁ ଏସବୁ ସମ୍ବାଦ ଜଣାଇ ଦିଆଗଲା । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୋଧ କରାଗଲା, ଭାରତୀୟ-ମାନେ ବର୍ମା ସରକାରଙ୍କ ସହିତ ମୈତ୍ରୀଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଏ ଦେଶର ଉନ୍ନତି କରନ୍ତୁ । ଏହିପରି ନିଷ୍ପତ୍ତି ପରେ ବିଜୟକୁମାର ଅନଶନ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ । ଏହା ଫଳରେ ସାରା ଜଗତର ବିଜୟକୁମାର ପରିଚିତ ହୋଇଗଲେ ।

କିଛିଦିନ ପରେ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ସମ୍ବାଦ ଆସିଲା, ବର୍ମାରେ ଥିବା ଭାରତ ରାଜଦୂତଙ୍କର ବଦଳି ହୋଇଗଲା । ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଭାରତ ରାଜଦୂତ ଯେଉଁ ସହାନୁଭୂତି ଶୂନ୍ୟ ପରିଚୟ ଦେଇଥିଲେ । ତାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଏ ବଦଳି ହେଲା ବୋଲି ଲୋକେ କହିଲେ ।

ତେର

ସୁରମାଦେବୀ ସଠିକ୍ ପ୍ରମାଣ ପାଇଲେ ଯେ ଅମଲାମାନଙ୍କ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଫଳରେ ଆଜି ତାଙ୍କର ଏ ଦଶା । ତେଣୁ ସେ ନିଜେ ଯାଇ କଟକରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ଦେଖା କରି ତାଙ୍କର କରୁଣ କାହାଣୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲେ । ତାଙ୍କ ଷ୍ଟେଟର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଜଣେ ସୁଦକ୍ଷ ଡେପୁଟିମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଧାର ଦେବାପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କଲେ ।

ସହାନୁଭୂତିର ସହିତ ମାନ୍ୟବର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ସୁରମାଦେବୀଙ୍କର ସମସ୍ତ କଥା ଶୁଣି, ତାଙ୍କ ଷ୍ଟେଟ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଜଣେ ସବ୍ ଡେପୁଟି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଓ ଦୁଇଜଣ ସୁଦକ୍ଷ କିରାଣୀ ତୁରନ୍ତ ପଠାଇବା ପାଇଁ ରେଭିନ୍ୟୁ କମିସନରଙ୍କୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ ।

ସୁରମା କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଫେରି ଆସିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଖବର କାଗଜରେ ବିଜ୍ଞାପନ ଦେଲେ । କିନ୍ତୁ ନିୟତିର ଗତି ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର । ଠିକ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅନଶନ ସମୟରେ ଏ ବିଜ୍ଞାପନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ତେଣୁ ଏ ଘଟଣା ପ୍ରତି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିଲାନି ।

× × × ×

ଅନନ୍ତ ଓ ବନମାଳି ବ୍ୟତୀତ ଚାକର, ସୁଶୀଳା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ମ୍ୟାନେଜର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ନୂତନ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି। ଦକ୍ଷ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ ଅସି ଷ୍ଟେଟ ପରିଚାଳନା ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଚାଲିଲା। ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ଯେଉଁ ସବୁ ଲୋକ ହିତକର ଅନୁଷ୍ଠାନ ସବୁ ଗଠନ କରିଥିଲେ, ସୁରମାଦେବୀଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ସେ ସବୁ ଚାଲିଲା। ମାସିକ ଓ ବାର୍ଷିକ ଭାବରେ ଯେଉଁସବୁ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦେଉଥିଲେ, ସେ ସବୁ ପୂର୍ବପରି ଦିଆଗଲା।

କିନ୍ତୁ ବିଭବ ଭିତରେ ରହି ମଧ୍ୟ ଆବାଲ୍ୟ ସୁଖୀ ସୁରମାଙ୍କର ଜୀବନ ଆଜି ବିଷମୟ। ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଭାସିଉଠେ ଗୋଟିଏ ହସ ହସ ସୁନ୍ଦର ମୁଖ। ତାଙ୍କ କାନରେ ବାଜିଉଠେ କେବଳ ଜଣଙ୍କର ସୁମଧୁର ପ୍ରୀତିନିବେଦନ। ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଅନୁତାପରେ ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଦିନକୁଦିନ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଲା। ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଚିନ୍ତାରେ ସେ ଅନୁକ୍ଷଣ ବିଭୋର ହେଲେ। ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି, କ୍ଷମତା ଓ ପ୍ରତିପତ୍ତି ତାଙ୍କୁ ବିଷ ତୁଲ୍ୟ ବୋଧହେଲା। ଆବାଲ୍ୟ ବିଳାସରେ ବର୍ଦ୍ଧିତା ସୁରମା ତାଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ବିଳାସ,ବାସନା ବିସର୍ଜନ ଦେଲେ। ଯୌବନ ଉନ୍ମାଦନା ତାଙ୍କ ହୃଦୟରୁ ତିରୋହିତ ହେଲା। ସାଧାରଣ ଲୋକ ପରି ଅତି ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଓ ସରଳ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସୁଖ ଲାଗିଲା। ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଭିତରେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭାବ ଓ ଈଶ୍ୱର ବିଶ୍ୱାସ ବୃଦ୍ଧିଭୂତ ହେଲା। ଯେତେବେଳେ ଦେଖିବ, ସୁରମା ସବୁବେଳେ ଭାବନା ବିଭୋର। ନିସ୍ପନ୍ଦ ଭାବ ଓ ଉଦାସ ମ୍ଳାନତା ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କ ମୁଖ ମଣ୍ଡଳରେ ଦେଦୀପ୍ୟମାନ।

ହଠାତ୍ ସୁରମାଙ୍କର ମନେହେଲା ଏହି ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ଏହି ବିଷୟ ବାସନା କାହାଲାଗି ? ସେ ଆଜି ଯେଉଁ ବାଟରେ ଯାଇଛନ୍ତି, ମୁଁ ତାଙ୍କ

ପତିଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରିବି । ସୁରମାଙ୍କର ଅକ୍ଷି ଆଗରେ ଏକ ନୂତନ ଆଲୋକ ଦେଖାଗଲା । ସେ କେତେଜଣ ଗୃହର ଓ ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସହିତ ଦେଶ ଭ୍ରମଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାହାରିଲେ ।

× × ×

ସୁରମାଦେବୀ ବହୁଦେଶ ଭ୍ରମଣ କରି, ଯେଉଁଠାରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି, ସେଠାରେ ସେ ଲୋକହିତୈଷୀ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଗରିବ, ଦୁଃଖୀ, ଫକୀରମାନଙ୍କୁ ଦାନ ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଯାଗାରେ କିଛିଦିନ ଅବସ୍ଥାନ କଲା ପରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଗମନ କରନ୍ତି ।

ଆଗ୍ରାରେ ପହଞ୍ଚି ସୁରମା 'ତାଜମହଲ'ର ମନୋରମ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଗଲେ । ସୁରମାଙ୍କୁ ମନେ ହେଲା ଧନ୍ୟ ପ୍ରେମିକ ସାହାଜାନ ! କୋଟି, କୋଟି ଟଙ୍କାର ବିନିମୟରେ ତମର ସେହି ଅନାବିଲ ପ୍ରେମକୁ ଅମର କରି ପାରିଛ ! ତମେ ନଶ୍ୱର ଦେହ ପିଞ୍ଜର ବର୍ଜନ କରି ଚାଲି ଯାଇଛ ! କାଳସ୍ରୋତରେ କେତେ ଯୁଗ ଭାସି ଗଲାଣି । ଭାରତର କେତେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଗଲାଣି । କେତେ ରାଜା, କେତେ ବାଦଶାହା, କେତେ ସମ୍ରାଟ ଗଲେଣି । ଅତୀତର ବିସ୍ମୃତି ଗର୍ଭରେ ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତି ବିଲୁପ୍ତ ହେଲାଣି । କିନ୍ତୁ ହେ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରବର ! ଅମର ପ୍ରେମିକ !! ଏ ଯମୁନା କୂଳରେ ଭାରତର ଶିରଭୂଷା ରୂପେ କାରୁ ଚମତ୍କୃତ ତମର ସେହି ଅମର ପ୍ରେମ ସ୍ମୃତି ବିଦ୍ୟମାନ ହୋଇ ଯମୁନାର କଳ କଳ ନାଦ ସହିତ ସ୍ୱର ତୋଳି ଗାଉଛି ତମ୍ଭର ପ୍ରେମର ସଙ୍ଗୀତ ! ହେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରେମିକ ! କେଡେ ଭାଗ୍ୟବାନ ତମେ । ଆଜି ମୋ'ପରି ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ ପତି ବିଶ୍ୱାସଘାତିନୀର ପାପାତ୍ମା ତମର ଏହି ପ୍ରେମ-ତୀର୍ଥରେ ପବିତ୍ର ହେଉ !

ନାରୀକୁଳର ହେ ଗୌରବମୟୀ ମମତାଜ ! ତମର ପ୍ରେମର ପରଶରେ ଜଗତ ଆଜ ଧନ୍ୟ । ଭାରତ ଆଜି ଗୌରବାନ୍ୱିତ ! ହେ ପ୍ରିୟସଖୀ ମୋର ! ତମେ ଓ ତମର ପ୍ରିୟତମ ମୋର ଏହି ଶ୍ରଦ୍ଧା-ଞ୍ଜଳି ଗ୍ରହଣ କର ସାଦରେ । ସୁରମା ଦୁଇହାତ ଏକାଠି ଜୋଡ଼ି କପାଳରେ ଲଗାଇଲେ ଓ ମସ୍ତକ ଇଷତ୍ ଅବନତ କଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଦୁଇ ଟୋପା ଲୋତକ ବିନ୍ଦୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ସେ ପୁଣି କ୍ରନ୍ଦନଜଡ଼ିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ହେ ପ୍ରେମର ଦେବତା । ହେ ମୋର ଗୁରୁଜନ, ମୋର ଅନ୍ତର ଆଜ ଜଳିପୋଡ଼ି ଯାଉଛି । କଣିକାଏ ଆଶୀର୍ବାଦ ପ୍ରଦାନ କରି, ଏ ହତଭାଗିନୀକୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦିଅ । ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଯୁକ୍ତକରେ ପୁଣି ନମସ୍କାର କଲେ ।

ସତେ ଯେପରି ସୁରମାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ କିଏ ବୋଳିଦେଲା ପୁଲକର ମନ୍ଦ ମଳୟ । ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ଟିକେ ହାଲ୍‌କା ଜଣାଗଲା । ସୁରମାଙ୍କର ବାହ୍ୟ-ଜ୍ଞାନ ଫେରି ଆସିଲା । ସେ ରୁମାଲ୍‌ରେ ମୁହଁ ପୋଛି ଅନୁଚର-ମାନଙ୍କ ସହିତ ଫେରି ଆସିଲେ ବାସ-ଭବନକୁ ।

(ଚଉଦ)

ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଗତ । ଅସ୍ତୋନ୍ମୁଖ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୂରଦିଗ୍‌ବଳୟର କୋଳରେ ଲୁଚି ଯାଉଛନ୍ତି । ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରରେ ଯମୁନା ନଦୀ କୁଳୁ କୁଳୁ ନାଦରେ ବହି ଯାଉଛି । ନଦୀ କୂଳରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ସୁରମା । ସୁରମା ଏଠାରେ ଅନ୍ୟ ନାମରେ ପରିଚିତା । ସୁରମା କଲିକତାରୁ ଆସିଲାବେଳେ କେବଳ ଜଣଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଆଣି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚାକରମାନଙ୍କୁ ଘରକୁ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଜଣଙ୍କ ହେଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଟେପାର ଶରତକୁମାର ବସୁ । ଶରତବସୁ ତେଜୀବାନ୍, କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠ ଓ ବିଶ୍ୱାସୀ । ବୟସ ପ୍ରାୟ ଷାଠିଏ ପାଖାପାଖି । ଶରତ-ବସୁ ଓଡ଼ିଶାର କାୟସ୍ଥ ବଙ୍ଗାଳୀ ଅଟନ୍ତି । ଏହାଙ୍କର ସଦ୍‌ଗୁଣ ସକାଶେ ସୁରମା ଏହାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭକ୍ତି କରନ୍ତି । ବାକି ଦୁଇଜଣ ଚାକର ଓ ଦୁଇଜଣ ଚାକରାଣୀ । ସମସ୍ତେ ମେଦିନୀପୁରବାସୀ ବଙ୍ଗାଳୀ ଅଟନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଆଣି ସୁରମା ଦେଶଭ୍ରମଣରେ ବାହାରି-ଥିଲେ । ସୁରମା ଏକ ନୂତନ କୌଶଳ ଉଦ୍ଭାବନ କରି ଅଛନ୍ତି ସେ ଆଜିକାଲି ବର୍ଦ୍ଧମାନର ରାଜକନ୍ୟା ଭାବରେ ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଉଛନ୍ତି । ରାଜକୁମାରୀ ହିସାବରେ ତାଙ୍କର ବେଶବିନ୍ୟାସ ଏପରି

ନିକ୍ଷଣ ହୋଇଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର ପରମ ଆତ୍ମୀୟ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରତାରିତ ହେବେ । ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଲୋପ କରିଯାଇଛି । ଶରତ୍‌ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନୁଚର ଓ ପରିଚାରିକାମାନେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି, ଏ ହେମଚନ୍ଦ୍ର ତ୍ରିକୂଟ ରାଜକୁମାରୀ । ଭିତର କଥା କେବଳ ଜାଣନ୍ତି ଜଣେ, ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଶରତ୍‌ଚନ୍ଦ୍ର । ସୁରମାଦେବୀ ଏମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରାଜକୁମାରୀ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀ ନାମରେ ପରିଚିତା ! କିନ୍ତୁ ଦାସ ଦାସୀମାନେ ତାଙ୍କୁ ରାଜକୁମାରୀ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରନ୍ତି ।

ଦିଲ୍ଲୀରେ ପନ୍ଦରଦିନ ରହିବା ପରେ ରାଜକୁମାରୀ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀ ଶୁଣିଲେ—ତ୍ରିକୂଟଦେଶରେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବକ ସେଠାରେ ଥିବା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ କାମ କରି ଖୁବ୍ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସନ୍ଦେହାକୁଳ ମନ କାହିଁକି କେଜାଣି ସେଇଆଡ଼କୁ ଧାଇଁଗଲା । ରାଜକୁମାରୀ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ବୃଦ୍ଧ ଶରତ୍‌ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ—ବୁଝିଲେ ଶରତ୍‌ବାବୁ ! କାଲି ଚାଲ କଲିକତା ଫେରିଯିବା । ତ୍ରିକୂଟଦେଶ ଦେଖିବାପାଇଁ ମୋର ଟିକେ ଇଚ୍ଛା ଅଛି ।

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ସମସ୍ତେ କଲିକତା ଫେରିଲେ ଓ ରେଙ୍ଗୁନ ପାଇଁ ଟିକେଟ କରି ସମସ୍ତେ ଜାହାଜରେ ଉଠିଲେ ।

ଜାହାଜ ସମୁଦ୍ରରେ ପଡ଼ିଲା । ପ୍ରଥମ ଦିନଟି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କି ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେଲା । ଜାହାଜରେ ଭ୍ରମଣ କରିବା ଏଇ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ । ତହିଁଆରଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ସମୁଦ୍ରରେ ଝଡ଼ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଯାତ୍ରୀମାନେ ନିଜ ନିଜ କାବିନରେ ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏପରି ବେଗରେ ଝଡ଼ ହେଲା ଯେ, ଜାହାଜ ସେଠାରେ ଲଙ୍ଗର କରିବାକୁ କ୍ୟାପ୍‌ଟେନ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ଦୀର୍ଘ ୬ଘଣ୍ଟା ଧରି ଝଡ଼ ବହିଲା ।

ଏପରି ସମୟରେ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଶରଚ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଯାଇ କ୍ୟାପ୍‌ଟେନଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ଡାକ୍ତରର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହେଲା । ଡାକ୍ତର ଆସି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କଲେ । ଡାକ୍ତର ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ—ଏ ବୋଧହୁଏ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଜାହାଜ ଯାତ୍ରା ! ଜାହାଜ ଝଡ଼ରେ ହଲିବାରୁ ଏପରି ହୋଇଛି । ଝଡ଼ କମିଗଲେ ଆପଣା ଛାଏଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ଭୟ କରିବା କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ ।

ସତକୁ ସତ ଝଡ଼ ବନ୍ଦ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ମୁଣ୍ଡର ଯନ୍ତ୍ରଣା କମିଗଲା, ସେ ନିଜକୁ ସୁସ୍ଥ ବୋଧ କଲେ ।

ଅପରାହ୍ନ ବେଳେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀ ଡେକ୍ ଉପରେ ଯାଇ ଦେଖିଲେ, ଡେକ୍‌ର ଉପର ଜଗତଟି ସୁପ୍ରସନ୍ନ । କେବଳ ଦୁଇ ଚାରିଜଣ ଖଲାସୀ ସେତେବେଳେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଥିଲେ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଡେକ୍‌ଟି ନାନା ଜାତି ଲୋକମାନଙ୍କ ସମାଗମରେ ସରଗରମ ହୋଇ ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ଯେଉଁଆଡ଼େ ବସିଥିଲେ, ସେ ପାଖରେ ଲୋକ ଭିଡ଼ କମ । କାରଣ ସେ ହେଉଛି ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବସିବାର ସ୍ଥାନ । ରାଜକୁମାରୀ ଦେଖିଲେ ନାନା ଶ୍ରେଣୀର ନାନା ବର୍ଣ୍ଣର ଲୋକ ତଥା ଭାରତୀୟ, ୟୁରୋପୀୟ, ଚୀନା, ଓ ବର୍ମୀ ଇତ୍ୟାଦି । ଜଣେ ୟୁରୋପୀ ଭଦ୍ରଲୋକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀଙ୍କ ପାଖ ଚେୟାରରେ ବସିଲେ । ମୃଦୁ ହସି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ଦେବୀଙ୍କି ପଚାରିଲେ, ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ କେହି ନିଜର ଲୋକ ବର୍ମାରେ ଅଛନ୍ତି ?

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀ ଖାଣ୍ଟି ଇଂରାଜୀରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ — ନା', ମୁଁ ଭ୍ରମଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବର୍ମା ଯାଉଛି ।

ଭଦ୍ରଲୋକ ପଚାରିଲେ—ବୋଧହୁଏ ଏଇ ଆପଣଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସମୁଦ୍ର ଯାତ୍ରା ?

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀ ମୃଦୁହସି କହିଲେ—ଧନ୍ୟବାଦ, ଆପଣଙ୍କର ଅନୁମାନ ଠିକ୍ ! ଆପଣ ବର୍ମାରେ କ'ଣ କରନ୍ତି ?

ମୁଁ ସେଠାକାର ଗୋଟିଏ କମ୍ପାନୀ ଖଣିର ମ୍ୟାନେଜିଂ ଡିରେକ୍ଟର । କାର୍ଯ୍ୟୋପଲକ୍ଷେରେ କଲିକତା ଯାଇଥିଲି, ବର୍ମା ଫେରି ଯାଉଛି

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ପଚାରିଲେ—ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ କିଏ ଅଛନ୍ତି ? ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ଜଣେ ୟୁରୋପୀୟ ଯୁବତୀ ଆସି ସେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଖାନସାମା ବାବୁର୍ଚ୍ଚି ଅଛନ୍ତି । ଆଉ ଏଇ ଭଦ୍ରମହିଳା ହେଉଛନ୍ତି ମୋର ପତ୍ନୀ ମିସେସ୍ କାର୍ଟ ।

ରାଜକୁମାରୀ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉଠି ଆସି ମିଷ୍ଟର ଓ ମିସେସ୍ କାର୍ଟ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ କର ମର୍ଦ୍ଦନ କଲେ । ଅଳ୍ପସମୟ ଭିତରେ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିସେସ୍ କାର୍ଟଙ୍କର ବେଶ୍ ବନ୍ଧୁତା ଜମିଗଲା ।

କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନରେ ସାହେବ ଉଠି କହିଲେ—ଡାର୍ଲିଂ, ମୁଁ ଟିକେ ଭିତରୁ ଆସେ ! ତମେ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ବସି କଥା ଭାଷା କରୁଥା । ରାଜକୁମାରୀଙ୍କି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, କିଛିସମୟ ପାଇଁ ମୋତେ ମାର୍ଜନା କରିବେ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ! ମୁଁ ଟିକେ ଭିତରୁ ଆସେ । ଆପଣମାନେ କଥା ଭାଷା କରୁଥାଆନ୍ତୁ, ସାହେବ ଚାଲିଗଲେ ।

ଆପଣ କ'ଣ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା କୁମାରୀ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରୁଛନ୍ତି ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ?

କେବଳ ମୃଦୁ ହସି ରାଜକୁମାରୀ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ସମର୍ଥନ କଲେ ।

ମିସେସ୍‌କେଟ୍ ପଚାରିଲେ—କାହିଁକି, ଆପଣଙ୍କ ଦେଶରେ ତ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ବିଭା କରନ୍ତି ।

ରାଜକୁମାରୀ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘ ଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲେ, ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ ମିସେସ୍ କେଟ୍ । ମୋତେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରନ୍ତୁ ।

ମିସେସ୍‌କେଟ୍ ଅହତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ – ଏହାର ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ମନରେ କଷ୍ଟ ଦେଇଥାଏ, ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ !

କଷ୍ଟ ? ନାଇଁ ତ ! ବେଦନା ଚାପି ରାଜକୁମାରୀ କହିଲେ, ବିବାହ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ଜିନିଷ । ତେଣୁ ଭାବିଚିନ୍ତି ତାର ସମାଧାନ କରିବା ଉଚିତ । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆପଣଙ୍କ ସମାଜରେ ଖୁବ୍ ସୁବିଧା ଅଛି । ଆପଣମାନେ ଦେଖି ଚାହିଁ ପ୍ରେମର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ପରେ ବିବାହ କରନ୍ତି ମିସେସ୍‌କେଟ୍ ।

ମିସେସ୍‌କେଟ୍ ହସିଲେ । ତା ସତ, ତଥାପି ଛାଡ଼ପତ୍ର ତ କମ୍ ହଉନାହିଁ ଆମ ଦେଶରେ ।

ବେଦନା ଚାପି ରାଜକୁମାରୀ କହିଲେ, ତା ହୁଏତ ସ୍ୱାମୀ କିମ୍ବା ସ୍ତ୍ରୀ ଙ୍କର ଅପରିଣାମ ଦର୍ଶିତାର ପରିଣାମ ମିସେସକେଟ୍ !

ମିସେସ୍‌କେଟ୍ ହସିଲେ, କହିଲେ—ସ୍ୱାମୀ ଭାଗ୍ୟ ଲାଭ କରିବା କ'ଣ ସମସ୍ତଙ୍କ ଜୀବନରେ ଘଟେ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ । ମୁଁ ଭାବେ ମୁଁ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବତୀ ।

ତା ପୂର୍ବରୁ ସାହେବ ଆସି ଠିଆ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ରାଜକୁମାରୀ ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ, ଆସନ୍ତୁ ମିଃ କେଟ୍ !

କେଉଁ ହିସାବରେ ମିସେସ୍ ଅମର ଭାଗ୍ୟବତୀ ?

ମିସେସ କାର୍ଟ୍ କଟାକ୍ଷ ହାଣି କହିଲେ, ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବାର ତମର ଅଧିକାର ନାହିଁ ଉତ୍ତର ।

ଏହିପରି ନାନା କଥାଭାଷା ପରେ ରାତି ନଅଟା ବାଜିଗଲା 'ଅଲାର୍ମ' ବାଜି ଉଠିଲା, ସମସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଚାଲିଗଲେ, ଡାଇନିଂ ହଲ୍ ଅଡେ । ମିସେସ୍ କାର୍ଟ୍ ଡାକିଲେ ଅସନ୍ତୁ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ ।

ଧନ୍ୟବାଦ ! କିନ୍ତୁ ମୋ କ୍ୟାବିନ୍‌ଟିରେ ସେଇ ଡିନାର ଦିଆ ସରିବଣି । ମୁଁ ସେଇଠି ଖାଏ । ମୋତେ ମାର୍ଜନା କରିବେ ମିଷ୍ଟର ଏଣ୍ଡ ମିସେସ୍ କାର୍ଟ୍ !

ତହିଁ ଆର ଦିନ ନଅଟା ବେଳେ ପୁଣି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ସହିତ ମିଃସେସ୍ କାର୍ଟଙ୍କର ଦେଖା ହେଲା । ଗୁଡମର୍ଣ୍ଣିଂ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ।

ଗୁଡମର୍ନିଂ ମିସେସ୍ କାର୍ଟ୍ ! ଆସନ୍ତୁ ! ଆସନ୍ତୁ । ରାଜକୁମାରୀ ମିସେସ କାର୍ଟ୍‌ଙ୍କର କରମର୍ଦ୍ଦନ କଲେ, ଦୁହେଁ ବସିଲେ । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଆଜି ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଟିକିଏ ଉତ୍ସାହର ସଞ୍ଚାର ହୋଇଛି । ଦୁଇଟି ଦିନରାତି କେବଳ ଜଳ ଦେଖି ଦେଖି ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରାଣ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠିଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥଳଭୂମି ଦେଖିବା ଆଶାରେ ଏମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଜଡ଼ତା କଟି ଯାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୀରଭୂମି ବହୁ ଦୂରରେ ତଥାପି ସେମାନେ ମାନସ-ଚକ୍ଷୁରେ ଶ୍ୟାମଳା ଧରଣୀର ସବୁଜ ଅଞ୍ଚଳର ଆଭାସ ଦେଖିବାପାଇଁ ଲାଗିଲେ । ପୁଡ଼ା ପୋଟଳି ବାନ୍ଧିବାର ଧୁମ ଧାମ ଲାଗିଗଲା ।

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଗୋଟିଏ 'ବୟ୍' ଯାଇ ତାଙ୍କର କର୍ମଚାରୀ ବୃଦ୍ଧ ଶରତ ରାୟଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିଲା । ରାଜକୁମାରୀ ଆଦେଶ ଦେଲେ ବୋଧହୁଏ ତୀରଭୂମି ଆଉ ବେଶୀ ଦୂର ନୁହେଁ । ଅପଣମାନେ

ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତୁ । ଜିନିଷ ପତ୍ର ସଜଡ଼ା ସଜାଡ଼ି କରିବାପାଇଁ ଶରତ୍‌ବାବୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ମିସେସ୍ କର୍ କହିଲେ ଦେଖନ୍ତୁ, ଜଳର ରଙ୍ଗ କିପରି ବଦଳି ଯାଇଛି । ଦେଖନ୍ତୁ କିପରି ସାବୁଜା ଗୋଳିଆ ରଙ୍ଗ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେମାନେ ମର୍ତ୍ତାବାନ ଉପସାଗରରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଥାଏଁ ନା ?

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ପିଲାଦିନର ପଢ଼ା ଭୂଗୋଲ ମନେ ପଡ଼ିଲା । Gulf of Martaban ମୁଖସ୍ଥ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ସେଇଟା ସାପ କି ବେଙ୍ଗ ଜାଣି ନ ଥିଲା । ଆଜି ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପରିଚୟ ଘଟିଲା ।

ବେଳା ଗଡ଼ିଗଲା । ପ୍ରକୃତିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ମୋହ ଛାଡ଼ି ନ ପାରି ସେହି ଡେକ ଉପରେ ରାଜକୁମାରୀ ଓ ମିସେସ କରଙ୍କର ଖିଆ ପିଆ ବସିଗଲା । କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ 'ବୟ' 'ଖୋଆଜି' ପ୍ରଭୃତି ବକଶିସ୍ ଆଦାୟ କରିବା ପାଇଁ ଘୂରିଗଲେ । ରାଜକୁମାରୀ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଚୁର ବକଶିସ୍ ଦେଇ ବିଦାୟ କରିଦେଲେ ?

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଜାହାଜ ସମୁଦ୍ର ଛାଡ଼ି ଇରାବତୀ ନଦୀରେ ଆସି ପଡ଼ିଲା । କ୍ରମେ ବ୍ରହ୍ମ ଦେଶର ରାଜଧାନୀ ଆସି ପଡ଼ିଗଲା ଦୃଷ୍ଟିର ସୀମାଭିତରେ ।

ମିସେସ୍ କର୍ କହିଲେ ଏଇ ଦେଖନ୍ତୁ ବଡ଼ ପ୍ୟାଗୋଡ଼ା ଏହି ବୃକ୍ଷ ଶ୍ରେଣୀର ଉପରେ ଦେଖା ଯାଉଛି ।

ରାଜକୁମାରୀ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ, ବୃକ୍ଷ ଶ୍ରେଣୀର ଉପରେ ଜକ୍ ଜକ୍ କରି ଜଳୁଅଛି ଏକ ସୁନେଲି ରଙ୍ଗର ଚୂଡ଼ା—ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ ନାରୀର ମଥାର ମୁକୁଟ ତୁଲ୍ୟ !, ଏଇ 'ସୋଏଡ଼ାଗନ ପ୍ୟାଗୋଡ଼ା ! ଏହାର କଥା ସେ ଅନେକ ଥର ଶୁଣିଥିଲେ । କଳ୍ପନାରେ ରାଜକୁମାରୀ ଅବଶ୍ୟ ତାହାକୁ ଏକ ସୁବିପୁଳ ଓ ମହିମାମୟ ଭାବିଥିଲେ । ଦେଖିଲେ ବାସ୍ତବିକ୍ ସେପରି ନୁହେଁ ।

ରେଙ୍ଗୁନ ବନ୍ଦର ଅସିଗଲା । ତାହାର କଦର୍ଯ୍ୟ, ପଙ୍କିଳ ଚେହେରା ଦେଖି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏକ ମ୍ଳାନଭାବ ପରିସ୍ଫୁଟ ହେଲା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ଏଇକି ସେ ବିଳାସର ଲୀଳାଭୂମି ବ୍ରହ୍ମଦେଶର ପ୍ରବେଶ ଦ୍ୱାର ।

ଘାଟରେ ଲାଗିଗଲା ଜାହାଜ । ଜାହାଜର ସିଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲା ଏକ ତୁମୂଳ ଧ୍ୱନି ସୃଷ୍ଟି କରି । ତା ପରେ କୁଲିମାନଙ୍କ ଅକୁଳ ଚିତ୍କାର କର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତବ୍ଧ କରି ଦେଲା । ଏଇଠାରେ ମିସେସ୍ କାଟ ଓ ରାଜକୁମାରୀ ପରସ୍ପର ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଚାଲିଲେ ନିଜ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ବିନା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

ଜାହାଜରୁ ଓହ୍ଲାଇ ରାଜକୁମାରୀ ଦାସଦାସୀମାନଙ୍କ ସମ-ବ୍ୟବହାରରେ ଚାଲିଲେ ରେଙ୍ଗୁନ ସହର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

(ପନ୍ଦର)

ଭାରତ କଲ୍ୟାଣ ସମିତି ସାଫଲ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ସାହରେ ଚାଲିଛି । ସେଠାରେ ଥିବା ଭାରତୀୟମାନେ ବିଜୟକୁମାରଙ୍କୁ ଦେବତା ପରି ଭକ୍ତି କରନ୍ତି । ସେଠାକାର ତିନୋଟି ବଙ୍ଗଳା, ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରେଜୀ ପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକ ହେଉଛନ୍ତି ବିଜୟକୁମାର । ବିଜୟକୁମାର ସେବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମନପ୍ରାଣ ଢାଳି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସେ ଦିନ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି । ପାଗୋଡ଼ାରେ ସେବା ପୂଜାର ଆୟୋଜନ ଚାଲିଛି । ଶହ ଶହ ଯାତ୍ରୀ ଚାଲିଛନ୍ତି ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଦର୍ଶନ ପାଇଁ । କେତେ ଜଣ ସହକର୍ମୀଙ୍କ ସହିତ ବିଜୟ ମଧ୍ୟ ଯାଇଛନ୍ତି । ଦେବ ଦର୍ଶନ ସାରି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସହଚର ପ୍ରକାଶଙ୍କ ସହିତ ବିଜୟ ଫେରି ଆସି ଗେଟ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ି ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ସତେ ଯେପରି ସେ ବିଚରଣ କରୁଛନ୍ତି ସ୍ୱପ୍ନ—ରାଜ୍ୟରେ । ସେ ଦେଖିଲେ ସୁରମାଦେବୀ ଅଗ ପଛରେ ରକ୍ଷୀ ପରିବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ଦେବ ଦର୍ଶନରେ । କିନ୍ତୁ ବିଜୟ ଦେଖିଲେ ସୁରମାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯେଉଁମାନେ ଅଛନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କର ଅପରିଚିତ । ଅଭ

ସୁରମା ମୂଲ୍ୟବାନ ସାଜରେ, ସଜ୍ଜିତା ! ଦୁଃଖୀ, ଭିକାରୀମାନଙ୍କୁ ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଦାନ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଲେ, କୌଣସି ଏକ ବଡ଼ ରାଜ୍ୟର ମହାରାଣୀ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ଧାରଣା କରି ହେବନି ! ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଦଳଟି ଆଗେଇ ଆସି ବିଜୟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ମିଶିଗଲେ । ବିଜୟ ଶୁଣିଲେ ସମସ୍ତେ ବଙ୍ଗଳା କହୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ବିଜୟ-କୁମାରଙ୍କର ସଜାଗ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ଦେଖିଲେ ପ୍ୟାଗୋଡ଼ାର ଭାର ପ୍ରାପ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ସମ୍ଭ୍ରମରେ ଆସି ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇ ଇଂରେଜୀରେ କହିଲେ; ଆସନ୍ତୁ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ।

ହତଚକିତ ବିଜୟଙ୍କ ସ୍ୱରରେ ଧ୍ୱନିତ ହେଲା ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ! ଏଇଟି ହେଲା ତାଙ୍କର ସନ୍ଦେହର ସୂତ୍ରପାତ ।

ଅପୂର୍ବ ରୂପବତୀ ତଥାକଥିତ ସେହି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ଚଞ୍ଚଳ ପଲକ ପଡ଼ି ବିଜୟକୁମାରଙ୍କ ଉପରେ ଅଚଳ ହୋଇଗଲା । ସେ ଦେଖିଲେ, ଯାହାଙ୍କର ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ସେ ସାରା ଭାରତ ଭ୍ରମଣ ସାଧି ସାତ ସମୁଦ୍ର ତେର ନଈ ପାରି ହୋଇ ଏତେ ଦୂର ଆସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ସେହି ପ୍ରାଣର ଦେବତା, ହୃଦୟର ସର୍ବସ୍ୱ, ପ୍ରିୟତମ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋର ତାଙ୍କ ପାଖରେ—ଅତି ପାଖରେ । ସେ ଭଲଭାବେ ନିରୀକ୍ଷଣ କଲେ, ବିଜୟ କୁମାରଙ୍କର ସଯତ୍ନ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଦୀର୍ଘ ଶ୍ମଶ୍ରୁ ଓ ତାଙ୍କର ଗେରୁଆ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ ଛଟା ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତାରିତ କଲା । ତଥାପି ତାଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ଯେ ସମୂଳେ ବିନଷ୍ଟ ହେଲା, ଏ କଥା କହିଲେ ସତ୍ୟର ଅପଲାପ ହେବ ।

ପ୍ରକାଶ ମୃଦୁ ହସି ବିଜୟଙ୍କୁ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲେ, ଆଜି କ'ଣ ତପସ୍ୱୀ କୁମାରଙ୍କର ଯୋଗାସନ ଟଳିଗଲା କି ? ବିଜୟକୁମାର ନିର୍ବାକ୍, ନିସ୍ପନ୍ଦ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରାତ୍ମା କେଉଁ ଏକ

ସ୍ୱପ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ବିଚରଣ କରୁଥିଲା । ପ୍ରକାଶ ପୁଣି ପରେ ହସାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଆଜି ଏ କି ନୂଆ କଥା ? ଭଦ୍ରକନ୍ୟା ପ୍ରତି ଏ କି ଗୁହାଣୀ ? ଛି, କିଏ କ'ଣ ମନେ କରିବ !

ବିଜୟଙ୍କର ଚୈତନ୍ୟ ଫେରି ଆସିଲା ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା—"ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଅପୂର୍ବ !"

କ'ଣ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିଜୟବାବୁ ? ପ୍ରକାଶ ପଚାରିଲେ ।

ବିଜୟ କହିଲେ, ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖି ମୋର ଜଣେ ଆତ୍ମୀୟାର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା । ଅବିକଳ ଏଇ ରୂପ ।

ଏମାନେ କଥାଭାଷା ହେଉଚନ୍ତି, ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ଜଣେ ଭୋଜପୁରୀ ଦରଓ୍ୱାନ ଆସି ବିଜୟଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ ତାଙ୍କର ପରିଚୟ ପଚାରିଲା ।

ବିଜୟ କହିଲେ ଆମର ପରିଚୟ ? ଆମେ ହେଉଛୁ ଏଠାରେ ଥିବା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କର ସେବକ । ମୋ ନାଆଁ ବିଜୟକୁମାର ଦାସ । ମୋ ଘର ଓଡ଼ିଶାର ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲାରେ । ଆଉ ଏ ବାବୁ ମୋର ସହଚର ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ, ଘର ଓଡ଼ିଶାର ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲାରେ । ଏ କେଉଁଠାର ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ଦରଓ୍ୱାନ ।

ଦରଓ୍ୱାନ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଏ ହେଉଚନ୍ତି ବର୍ଦ୍ଧମାନର ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ । ଦରଓ୍ୱାନ ଫେରିଗଲା ।

ସୁରମା ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଦୁହିଙ୍କ ହୃଦୟରେ ହୋଇଥିଲା ସନ୍ଦେହର ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଘାତ । କିନ୍ତୁ ଅବାଞ୍ଛିତ ସ୍ଥାନରେ ଛଦ୍ମବେଶର ପରିଶର ଭିତରେ କେହି କାହାକୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲେନି !

ବିଜୟ କହିଲେ ଏଠାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବା, ସେ ଫେରିଲେ ଭାରତ କଲ୍ୟାଣ ସମିତି ବିଷୟରେ କଥାଭାଷା କରିବା । ଯିଦି କିଛି ମୋଟା ଚାନ୍ଦା ମିଳେ ଅନେକ ପ୍ରୟୋଜନରେ ଆସିବ ।

ପ୍ରକାଶ କହିଲେ ଏଠାରେ କିଛି ନ କହି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଗଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତାନି ?

ସେଇଆ ସଙ୍ଗତ ହେବ—ବିଜୟ କହିଲେ । ତେବେ ତାଙ୍କ ଠିକଣା ?

ଠିକଣା ମୁଁ ବୁଝି ଆସୁଛି । ଏତିକି କହି ପ୍ରକାଶ ଚାଲିଗଲେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଫେରିଆସି ପ୍ରକାଶ କହିଲେ, ମୁଁ ତାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଠିକଣା ବୁଝି ଆସିଲି । ଆଜି ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ଯିବା । ଦୁହେଁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଷୋଳ

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ବିଜୟକୁମାର ଓ ପ୍ରକାଶ ପହଞ୍ଚିଲେ ରାଜକୁମାରୀ ଉତ୍କଳାଦେବୀଙ୍କ ଆବାସ ସ୍ଥଳରେ । ଦରୱାନ ହାତରେ ତାଙ୍କର ନାମ ଲେଖା କାର୍ଡ ପଠାଇ ଦେଇ ଦୁହେଁ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଦରୱାନ ଫେରି ଆସି ଦୁହିଁଙ୍କୁ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ବୈଠକଖାନାକୁ ଡାକି ନେଇଗଲା ।

ଦୁହେଁ ବସିଲେ । ଦେଖିଲେ ମାର୍ଜିତ ରୁଚିରେ ବୈଠକଖାନାଟି ସଜ୍ଜିତ । ସାମୟିକ ବାସସ୍ଥଳ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା କେତେ ଟଙ୍କାର ମାଲିକ ହେଲେ ଯେ ଲୋକ ଏତେଦୂର ସୌଖିନ ହୋଇପାରେ—ଏତେଦୂର ରୁଚିର ପରିଚୟ ଦେଇପାରେ—ଏଥିରେ ଦୁହେଁ ହେଲେ ବିସ୍ମିତ ।

ପ୍ରକାଶ କହିଲେ ଅବଶ୍ୟ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ରୁଚି ଅଛି, ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ।

ବିଜୟ ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ—ଓଡ଼ିଶାର ଯେ କୌଣସି ବଡ଼ କରଦ ରାଜ୍ୟର ଆୟ ସହିତ ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟର ଆୟ ପ୍ରାୟ ସମାନ । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ରୁଚି କଥା କ'ଣ କହୁଚ ପ୍ରକାଶ !

ସେତିକି ବେଳେ ଆସିଲେ ଅପରୂପ ରୂପବତୀ ରାଜକୁମାରୀ । ମୁଖ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ, ଭାବ ସୌଜନ୍ୟଭରା । ବିଜୟ ଓ ପ୍ରକାଶ ଦୁହେଁ ଆସନ ତ୍ୟାଗ କରି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କୁ ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଲେ ।

ରାଜକୁମାରୀ ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ, ବସନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ !

ଏକସଙ୍ଗରେ ସମସ୍ତେ ଆସନ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ରାଜକୁମାରୀ କହିଲେ 'ସ୍ୱର ଅସ୍ୱାଭାବିକ' ମୁଁ ଶୁଣି ଖୁସି ହେଲି, ଆପଣମାନେ ଏଠାରେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଖୁବ୍ କାମ କରିଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଆପଣମାନଙ୍କର ଉଦ୍ୟମ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ! ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଲି, ଏପରି ଆନ୍ଦୋଳନ କରା ନ ହୋଇଥିଲେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟରେ ଏଠାରୁ ତଡ଼ି ଦିଆ ଯାଇଥାନ୍ତା ! ତେଣୁ ଆପଣମାନଙ୍କ କାମ ଯେ ଅତି ଉପାଦେୟ ଏକଥା ଯେ କେହି ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ।

ପ୍ରକାଶ କହିଲେ—ଆପଣମାନଙ୍କର ନେତା ବିଜୟକୁମାର ଏଥିପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟୀ । କେବଳ ତାଙ୍କର ସକାଶେ ଆଜି ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏତେଦୂର ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ପାରିଛି ।

ବିଜୟ ଆହତ ସ୍ୱରରେ ବାଧାଦେଇ କହିଲେ ତମେମାନେ ସାହାଯ୍ୟ ନ କରି ଥିଲେ ମୁଁ ବା ଏକା କ'ଣ କରି ପାରିଥା'ନ୍ତି ପ୍ରକାଶ ?

ବିଜୟଙ୍କର ସ୍ୱର ଶୁଣି କେଜାଣି କାହିଁକି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀଙ୍କର ଭାବାନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା । ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀ ପଚାରିଲେ ଆପଣ ଏଠାରେ କେତେବର୍ଷ ରହିଲେଣି ବିଜୟବାବୁ ! ଏ ପ୍ରଶ୍ନରେ ବିଜୟ ବଡ଼ ବିସ୍ମିତ ହେଲେ । କଥାଟାକୁ ଏଡ଼େଇବାକୁ ଯାଇ ହସି ହସି କହିଲେ, ମୁଁ ଏକ ପ୍ରକାର ଏଠାକାର ବାସିନ୍ଦା ହୋଇଗଲିଣି ।

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାଦେବୀ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ହୁଁ ।

ସେତିକିବେଳେ ଗୋଟିଏ ବାଳିକା ଗୋଟିଏ ଗୁଣ୍ଡରେ ଫୁଲ ଗୁଡ଼ାଏ ଆଣି ଆସିଲା । ଉତ୍କଳାଦେବୀ ଫୁଲ ଦେଖୁ ଦେଖୁ କହିଲେ—ଏ ଦେଶର ଲୋକେ ଖୁବ୍ ଫୁଲ ସଉକ । କିନ୍ତୁ ସେତେ ଭଲ ଫୁଲ ଏଠାରେ ମିଳେନି । ବିଜୟଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ରାଜକୁମାରୀ କହିଲେ, ଏ ଯେଉଁ ଫୁଲ କାଗଜ ପର ଦେଖା ଯାଉଚି, ଏହାର ଗନ୍ଧ ନାହିଁ, ରୂପ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହା ଛମାସ ରଖିଦେଲେ, ଏହିପରି ରହିଥିବ । ଅନ୍ୟ ଏକ ଜାତିର ଫୁଲ ଦେଖାଇ କହିଲେ, ଏଥିରେ ଗନ୍ଧ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଏହା ଅଳ୍ପ କ୍ଷଣ ସ୍ଥାୟୀ । ଏଠାରେ ମିଳେ ବେଶି ବଡ ଫୁଲ । ଫୁଲବାଲିକି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ରାଜକୁମାରୀ କହିଲେ—ମୁଁ ଏଠାରେ ଆଉ ଆଠ-ଦଶଦିନ ରହିବି, ତୁ ପ୍ରତିଦିନ ଆଣି ଫୁଲ ଦେଇ ଯାଉଥିବୁ । ଫୁଲବାଲି ସମ୍ମତି ଜଣାଇ ଚାଲିଗଲା ।

ବିଜୟକୁମାର ତଥା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା ସୁରମାଙ୍କ କଥା । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ଏକ ପ୍ରକାର, ଏକ ରୂପର କ'ଣ ଦୁଇଟି ଲୋକ ଜଗତରେ ସମ୍ଭବ ? ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା ସୁରମା ଖୁବ୍ ଫୁଲ ସଉକିନୀ !

ତା ପରେ ସମସ୍ତେ ନୀରବ । ନୀରବତାରେ କିଛି ସମୟ କଟିଗଲା । ରାଜକୁମାରୀ କହିଲେ ଆପଣମାନେ ମୋ ଠାରୁ କିପରି ସାହାଯ୍ୟ ଆଶା କରନ୍ତି ? ଅବଶ୍ୟ ଆପଣମାନେ ଜାଣିଥିବେ ମୁଁ ଦେଶ ଭ୍ରମଣରେ ଆସିଛି, ଆପଣମାନଙ୍କର ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବିଷୟ ମୋର ମୋଟେ ମନେ ନାହିଁ । ପୂର୍ବରୁ ଏ ବିଷୟ ଜାଣିଥିଲେ ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ଆପଣମାନଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ କିଛି ଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣମାନେ ମୋ ଠାରୁ ଯାହା ପାଇବେ ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ ବିଜୟବାବୁ !

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସାରେ ପୂଜାରୀ ଅଣ୍ଡା ରୁଟି ଓ ଜଳଖିଆ ଦେଇଗଲା । ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ବିଜୟ ଓ ପ୍ରକାଶ ଯାଇ ଖାଦ୍ୟ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଲେ ।

ରାଜକୁମାରୀ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ଏଇଟା ଖା'ନ୍ତୁ ସେଇଟା ଖା'ନ୍ତୁ କହି ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟସ୍ତ କରି ପକାଇଲେ । ବିଜୟ ଅସ୍ଥିର ହେଲେ, ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ହାବ ଭାବ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟବହାର ଅବିକଳ ସୁଷମା ପରି ! ବିଜୟ ଯେ ପାମ୍ପଡ଼ ଭଜାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ଏହା ସତେ ଯେପରି ରାଜକୁମାରୀ ଜାଣି ପାରିଥିଲେ ।

ବିଜୟଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ଘର ଛାଡ଼ିବା ଦିନୁ ଏପରି ସ୍ନେହ, ଆଦର, ଏପରି ରାଜଭୋଗତୁଲ୍ୟ ଖାଦ୍ୟ ସହିତ ପରିଚୟ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଦୁହେଁ ରୁଟି ଖାଇ ସାରି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଦୁଇଖଣ୍ଡି ଦାମି ସିଗାରେଟରେ ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗ କଲେ ।

ରାଜକୁମାରୀ ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ, ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ ବିଜୟବାବୁ । ଆପଣମାନଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ କିଛି ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ପାଖରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ଲେଦର ବ୍ୟାଗ ଭିତରୁ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଦଶଟିକିଆ ନୋଟ ତାଡ଼ାଟିଏ ବାହାର କରି ରାଜକୁମାରୀ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ବିଜୟଙ୍କ ହାତକୁ ।

ଆପ୍ୟାୟିତ ହୋଇ ବିଜୟ କହିଲେ ଧନ୍ୟବାଦ ! ଅସଂଖ୍ୟ ଧନ୍ୟବାଦ ରାଜକୁମାରୀ ! ଆପଣ ଭ୍ରମଣରେ ଆସି ଆମମାନଙ୍କୁ ଏଇ ଯେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଇଗଲେ, ତା' ଅବଶ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନର ବହୁ ପ୍ରୟୋଜନରେ ଆସିବ । ଏଥିପାଇଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତରଫରୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଜଣାଉ ଅଛି । ଆଜି ଆପଣ ଆମମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ

ସୌଜନ୍ୟର ପରିଚୟ ଦେଲେ, ତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ଅନୁକରଣ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ।

ବିଜୟକୁମାରଙ୍କର ଏହି ସ୍ତୋକବାକ୍ୟରେ ରାଜକୁମାରୀ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଗଲେ। ସେତେବେଳେ ନଅଟା ବାଜିଲା। ବିଜୟକୁମାର କହିଲେ 'ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ' ଆମେମାନେ ଆଉ ଆପଣଙ୍କର ସମୟ ଅପବ୍ୟୟ କରିବୁନି!

"ଅପବ୍ୟୟ" ରାଜକୁମାରୀ ହସିଲେ। ସତ କହୁଛି, ଆପଣ-ମାନଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଆସି ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଛି। ସୁବିଧା ହେଲେ ଆଉ କେବେ ଟିକେ ବୁଲି ଆସିବେ।

ବିଜୟ ଓ ପ୍ରକାଶ ସମ୍ମତି ଜଣାଇ ବାହାରି ଗଲେ।

ସତର

ରାଜକୁମାରୀ ଡାଲହାଉସୀ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍, ଫ୍ରେସାର ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍, ମଣ୍ଟଗୋମାରୀ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍, ପ୍ୟାଗୋଡ଼ା ରୋଡ଼୍, ମ୍ୟାଟେଣ୍ଟ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍, ପ୍ରଭୃତି ଭ୍ରମଣ କରି ପହଞ୍ଚିଲେ ଇରବତୀ ନଦୀତୀରରେ । ଇରାବତୀ କୂଳରେ ବସି ରାଜକୁମାରୀ ତଥା ସୁରମାଦେବୀ ଭାବୁଚନ୍ତି, ବଜ୍ରକୁମାରଙ୍କର ରୂପ ଓ ଗୁଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଳାଯାଇଛି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସହିତ । ଏପରିକି ସ୍ୱର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଉର୍ମିଳା ଭାବୁଁଚନ୍ତି, ଭଗବାନ ଆଉ ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ସୁଖ ଲେଖି ନାହାନ୍ତି । ଯାହାଙ୍କୁ ଖୋଜିବାପାଇଁ ସାରା ଭାରତବର୍ଷ ଭ୍ରମଣ କରି ସାତ ସମୁଦ୍ର ପାରି ହୋଇ ଆସିଲି, ତଥାପି ତାଙ୍କର ଦେଖା ପାଇଲିନି । ତେବେ ସେ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? ଅପମାନର ତୀବ୍ର ଯାତନା ସହି ନ ପାରି ସେ କ'ଣ ଅଉ—ସୁରମା ଆଉ କିଛି ଭାବି ପାରିଲେନି । କେଉଁ ଏକ ଗଭୀର ବେଦନାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ସେ ଉନ୍ମାଦିନୀ ପରି ପଥର ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଢଳି ପଡ଼ିଲେ । ସେ କହିଲେ, ହେ ଭଗବାନ ! ତୁମ୍ଭ ଅନ୍ତରଜାଣ । ମୋତେ କିଏ କହିଦେବ ସେ କେଉଁଠାରେ ଅଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲା, ସତେ ସେ କ'ଣ ଆଉ ନାହାନ୍ତି ? ତେବେ ମୋର ଗତି କ'ଣ ହେବ ?

ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଗଲା । ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ସୁରମା ଅସ ମଟରରେ ବସିଲେ । ଡ୍ରାଇଭର ମଟର ଚଲାଇ ଦେଲା । ମଟରଟି ଚାଲିଲା ଅତି ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ । ବଡ଼ ରାସ୍ତାର ଛକ ଉପରେ, ଅତି ଅକସ୍ମାତ୍ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ସାଇକେଲ ସହିତ ମଟରର ଧକ୍କା ବାଜିଲା । ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଡ୍ରାଇଭର ମଟର ବ୍ରେକ୍ କଲା । ରାଜକୁମାରୀ ଓ ଡ୍ରାଇଭର ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲେ । ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ସାଇକେଲଟି ଭୀଷଣ ଭାବରେ ଆହତ । ସେତେବେଳେ ଅନ୍ଧାର ଘୋଟି ଆସିଲାଣି । ରାଜକୁମାରୀ ଆଦେଶ ଦେଲେ, ଡ୍ରାଇଭର ! ଦେଖିଲ ଆଘାତ କେତେଦୂର ଲାଗିଛି ।

ସାଂଘାତିକ ଆଘାତ । ଲୋକର ଚେତା ନାହିଁ । ଡ୍ରାଇଭରର ସ୍ୱରରେ ଭୟର ସ୍ୱର ଧ୍ୱନିତ ହେଲା ।

ରାଜକୁମାରୀ କହିଲେ ତମେ ତାକୁ ମଟରକୁ ଉଠାଇ ନିଅ । ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ପାର ।

ଡ୍ରାଇଭର କ୍ଷିପ୍ର ଗତିରେ ଆଘାତ ପ୍ରାପ୍ତ ଲୋକଟିକୁ ଆଣି ପଛ ପଟ ସିଟ୍‌ରେ ଶୁଆଇ ଦେଲା । ସାଇକେଲଟି ମଧ୍ୟ ମଟରରେ ପକାଇ ଦେଇ ମଟରଟି ଚଲାଇ ଦେଲା—ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ସାମୟିକ ବାସସ୍ଥାନ ଅଭିମୁଖରେ ।

ବସାରେ ପହଞ୍ଚି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ଲୋକଟିକୁ ନେଇ ଅନ୍ଦର ମହଲର ଗୋଟିଏ କୋଠରୀରେ ଶୁଆଇ ଦେଲା ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ଜଣେ ଅନୁଚର । ରାଜକୁମାରୀ ସୁଇଚ୍ ଟିପି ଦେଲେ, ବିଦ୍ୟୁତ ଆଲୋକରେ ଘରଟି ଆଲୋକ ଉଠିଲା ।

ରାଜକୁମାରୀ ଆଘାତପ୍ରାପ୍ତ ଲୋକଟିର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଥକା ହୋଇ ଗଲେ । ଦେଖିଲେ ସେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ପରିଚିତ, ଉଦାରମନା,

ଜନନାୟକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୟକୁମାର । ଲୋକପ୍ରିୟ ବିଜୟକୁମାରଙ୍କର ଏ ଦୁରବସ୍ଥା ଦେଖି ରାଜକୁମାରୀ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ । ଦୁଃଖରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ଭରିଗଲା ।

ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ବିଜୟଙ୍କ ପାଖରେ ବସି, ତାଙ୍କ ଦେହ ଅଉଁସି ଦେଇ ରାଜକୁମାରୀ ପଚାରିଲେ ବିଜୟବାବୁ କପରି ଲାଗୁଛି ? କିନ୍ତୁ ବିଜୟଙ୍କର ଚେତା ନାହିଁ । ରାଜକୁମାରୀ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କର କ୍ଷୀଣ ନିଶ୍ୱାସ କେବଳ ବହୁଛି । ମଟର ପଠାଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଡାକ୍ତର ଡାକି ଆଣିଲେ ।

ଡାକ୍ତର ଆସି ବିଜୟଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରି କହିଲେ, ଅବସ୍ଥା ବଡ଼ ସଙ୍କଟ ଜନକ । ସେତେବେଳେ କେଜାଣି କାହିଁକି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଏକ ବେଦନାର ବ୍ୟଥା ବହିଗଲା । ସେ କହିଲେ ତେବେ କ'ଣ କୌଣସି ଆଶା ନାହିଁ ?

ଡାକ୍ତର ନିରାଶ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ —ଆଶା ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ । ଅବସ୍ଥା ଭଲ ନୁହେଁ । ତଥାପି ମୁଁ ମୋର ସାଧ୍ୟମତ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ଏ ଘଟଣା ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ରାଜକୁମାରୀ ବାରଣ କରି ଦେଲେ । ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଫିସ୍ ଓ ଯଥେଷ୍ଟ ପୁରସ୍କାର ଦେଇ ରାଜକୁମାରୀ ଅନୁରୋଧ କଲେ, ଆପଣ ବରାବର ଏଠାରେ ରହି ରୋଗୀଙ୍କି ଦେଖନ୍ତୁ ।

ଡାକ୍ତର କହିଲେ, ମୁଁ ତ ଏଇ ନିକଟରେ ରହୁଛି, ତିନି ଘଣ୍ଟା ପରେ ପରେ ବରାବର ଆସି ଦେଖି ଯାଉଥିବି । ଆଘାତ ରୋଗୀର 'ବ୍ରେନ୍'କୁ ଲାଗିଛି । ଆପଣ ଟିକେ ହୁସିଆର ରହିବେ । ଏହାଙ୍କୁ ବରାବର ଜଗିବାକୁ ହେବ । ବୋଧହୁଏ ଅଳ୍ପ କିଛି ସମୟ ପରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଳାପ ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

ସେଦିନ 'ରାଜକୁମାରୀ' ଅନ୍ଧାର ନିଦ୍ରା ବର୍ଜନ କରି ରୋଗୀ ପାଖରେ ଜଗି ବସିଲେ । ଚାକର ଓ ଚାକରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ ତୁମେମାନେ ଶୋଇପଡ଼ । ମୁଁ ଡାକିଲେ ଆସିବ ।

ଦାସ, ଦାସୀମାନେ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ କଲେ । ଠିକ୍ ଡାକ୍ତରଙ୍କ କହିବା ମୁତାବକ ବିଜୟଙ୍କର ପ୍ରଳାପ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେହି ପ୍ରଳାପ ଭିତରେ ବିଜୟ କେତେ ଯେ କ'ଣ ଗପି ହେଇଗଲେ । ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ ?

କିନ୍ତୁ ଇଏ କ'ଣ ? ରାଜକୁମାରୀ ଶୁଣି ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ସେ ନିଜର କାନକୁ ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲେନି ।

ବିଜୟ ଅତି କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ କହୁଥିଲେ ଏ କିଏ ସୁରମା !! ତମେ ଆସିଚ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ତମେ ଆସିଚ ? ତମେ ପରା ମତେ ଅପମାନ ଦେଇ ଘରୁ ତଡ଼ିଦେଲ ! ପୁଣି କାହିଁକି ? ନା ନା, ମୁଁ ଆଉ ତମ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବିନି । ସୁରମା ସୁରମା ! ଏତିକି ନିଷ୍ଠୁର ତମେ । ମୋ ସହିତ ଏପରି ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ତମର ଟିକେ ସଙ୍କୋଚ ହେଲାନି ? ରମା, ରାଣୀ ମୋର । ମୁଁ ଯେ ତମକୁ କେତେ ଭଲପାଏ । ତମେ ବିନା ମୋତେ ଛାଡ଼ିଦେଲ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତମ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ପାରେ ।

ଏତିକି ଶୁଣି ସୁରମା ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କର ରୋମାଞ୍ଚିତ ହେଲା । ସେ ଭାବିଲେ ତେବେ ମୋର ଅନୁମାନ କ'ଣ ସତ ? ହେ ଭଗବାନ । ହେ ଦୀନବନ୍ଧୁ । ପୁଣି ସୁରମା ଶୁଣିଲେ, ଛଦ୍ମବେଶୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହୁଥିଲେ, ରମା ! ରାଣୀ ମୋର ଆସ । ମୋ ପାଖକୁ ଟିକେ ଆସ । ଉଃ ବଡ଼ କଷ୍ଟ !

ଅଶ୍ରୁମୁଖୀ ସୁରମା କମ୍ପିତ ପଦରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ ବସିଲେ, ଅତି କୋମଳ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ପରା ଏଇଠି ଅଛି ତମ ପାଖରେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସେ କଥା ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ପୁଣି କହିଲେ, କେମ ଅସ୍ଥିର ସୁରମା ! ଜୀବନର ଦେବୀ ମୋର । ରାଜକୁମାରିଙ୍କୁ ଡ଼ବା ଡ଼ବା ଆଖିରେ ଗୃହିଁଲେ—ଏଁ ତମେ—କିଏ ତମେ ?

ସୁରମା କନ୍ଦନଜଡ଼ିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ପ୍ରିୟ ତମ ସୁରମା !

ଏଁ ସୁରମା ବିଶ୍ୱାସ ଘାତକୀ ! ନା'ନା ସୁରମା ମୋର—ପ୍ରାଣର ସୁରମା ମୋର ମୋତେ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଛି । ସେ ଚକ୍ରାନ୍ତରେ ପଡ଼ି ମୋତେ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଛି—ମୋତେ ତଡ଼ି ଦେଇଛି । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସ୍ୱର କ୍ଷଣରୁ କ୍ଷଣତର ହେଲା । ସେ ନିସ୍ପନ୍ଦ ଭାବରେ ପଡ଼ି ରହିଲେ ।

ସୁରମା ତାଙ୍କ ପାଟିରେ ଅଙ୍ଗୁର ରସ ଟିକେ ଦେଲେ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଟିରୁ ତାହା ଗଳି ପଡ଼ିଲା ।

ଡାକ୍ତର ଆସି ଦେଖିଲେ ଅବସ୍ଥା ଅତି ବିପଦଜନକ ।

ସୁରମାଦେବୀ ନିସ୍ପନ୍ଦ ଭାବରେ ବସି ରହିଥିଲେ । ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ କିପରି ଦେଖୁଛନ୍ତି ?

ଡାକ୍ତର ରୁକ୍ଷ କଣ୍ଠରେ ନୈରାଶ୍ୟମୟ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ଅବସ୍ଥା ବେଳକୁ ବେଳ ଖରାପ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି ।

ସୁରମାଙ୍କର ସ୍ୱର କମ୍ପି ଉଠିଲା । ସେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଅଶ୍ରୁ-ଗୋପନ କରି ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ପଚାରିଲେ, କିପରି ଆଶା ଦେଖୁଛନ୍ତି ?

ହତାଶାର ସ୍ୱରରେ ଡାକ୍ତର କହିଲେ—ଆଶା ଖୁବ୍ କମ ? ଆପଣ 'ସିଭିଲ୍ ସର୍ଜନ'ଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତୁ ।

ଅଠର

ତହିଁ ଆରଦିନ ସକାଳେ ବହୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସହଚର ପ୍ରକାଶ ଆସି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ବାସଭବନରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସୁରମାଦେବୀ ସମସ୍ତ ଘଟଣା ପ୍ରକାଶଙ୍କ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରି ତାଙ୍କୁ ନେଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଥିବା କକ୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ପ୍ରକାଶ ଦେଖିଲେ, ବିଜୟକୁମାର ନିର୍ଜୀବ ଜଡ଼ ପିଣ୍ଡ ପରି ପଡ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଚୈତନ୍ୟ ନାହିଁ । ପ୍ରକାଶ ଡାକିଲେ ବିଜୟବାବୁ । କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତର ପାଇଲେନି କିଛି ।

ସୁରମା ଅତି ବିନୀତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ପ୍ରକାଶବାବୁ ! ଆପଣ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ତାଙ୍କ ସହିତ କଥାଭାଷା କରନ୍ତୁନି, ଡାକ୍ତରଙ୍କର ବାରଣ ଅଛି ।

ତାଙ୍କର ଶ୍ରଦ୍ଧେୟ ନେତା, ପରୋପକାରୀ, ଦେଶ ସେବୀ ବିଜୟଙ୍କର ଏପରି ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ପ୍ରକାଶଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୋତକ ଝରି ପଡ଼ିଲା ।

ସୁରମା ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଲୁହ ପୋଛିଦେଇ, ମନୋଭାବ ଗୋପନ କରି କହିଲେ—ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁନି ପ୍ରକାଶବାବୁ ! ମୁଁ

Civil Surgeonଙ୍କୁ ଡକାଇଛି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସକାଶେ ଯାହା କରିବାକୁ ହେବ ମୁଁ କରିବି । ଆପଣ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତୁ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ରେଙ୍ଗୁନର ସିଭିଲ୍ ସର୍ଜନ ଡକ୍ଟରଗଇନ୍ ଆସି ଦେଖିଲେ ।

ସୁରମା ପଚାରିଲେ—ଅବସ୍ଥା କିପରି ଡକ୍ଟରଗନ୍ ?

ଆଶା ଖୁବ୍ କମ । ତଥାପି ଚେଷ୍ଟାକରି ଦେଖିବା । ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଏହାଙ୍କର ପୂର୍ବରୁ ମାନସିକ ଦୁର୍ବଳତା ଥିଲା ।

ମାନସିକ ଦୁର୍ବଳତା ନାହିଁ ତ ! ବିସ୍ମିତ ସ୍ୱରରେ ସୁରମା କହିଲେ ।

ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ ଡାକ୍ତର କହିଲେ—ନିଶ୍ଚୟ ଥିଲା । ଯଦିବା ସେପରି ଭୟଙ୍କର ନୁହେଁ, ତଥାପି ପ୍ରାୟ ଅଠର ମାସ ହେବ କୌଣସି ଏକ ଭୀଷଣ ଆଘାତ ଲାଗି ଏହା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଆମର ଡକ୍ଟରୀ ବିଦ୍ୟାରେ ମୁଁ ଯାହା ପ୍ରମାଣ ପାଇଛି, ମୋର ଅନୁମାନ କୌଣସି ଏକ ଅପ୍ରୀତିକର ଘଟଣା ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଭିତରେ ଭିତରେ କୁହୁଳୁ ଥିଲା ଓ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଜୀବନୀ ଶକ୍ତିକୁ ତିଳ ତିଳ କରି କାଟୁଥିଲା । ଏଥର ଆକସ୍ମିକ ଆଘାତ ପାଇ ଏ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନ ମରଣର ସନ୍ଧିସ୍ଥଳରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି ।

ସୁରମା ବହୁ କଷ୍ଟରେ ହୃଦୟର ବ୍ୟଥାକୁ ବେଦନା ଆଉ ଗୋପନ କରି ପାରିଲେନି । ତାଙ୍କର ରୁଦ୍ଧ ବେଦନା ଆଉ ବାଧା ମାନିଲାନି । ତାଙ୍କର ସଞ୍ଚିତ ଲୋତକଅଶ୍ରୁ ଝରି ପଡ଼ିଲା । ଏକ ଅମାନୁଷିକ ଶକ୍ତି ବଳରେ ସୁରମା ଆତ୍ମସଂଯମ କରି ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଲୁହ ପୋଛିଦେଲେ ଏବଂ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ହାତ ଧରି ପକାଇ କରୁଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଆପଣ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଯେ-କୌଣସି ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ସକାଶେ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ଡାଃ ଗନ୍ !

ଦୁଃଖିତ ସ୍ୱରରେ ଡାଃ ଜନ କହିଲେ—ବନ୍ଧୁଦଜନର ଦୁର୍ଶ୍ଚିନ୍ତାରେ ଏହାଙ୍କର ରକ୍ତ ଶୁଖି ଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଯାହା ଥିଲା, ଦୁର୍ଘଟଣା ଫଳରେ ସେସବୁ କ୍ଷୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁବା'ଙ୍କର ରକ୍ତ ମୋଟେ ନାହିଁ । ଯୁବା'ଙ୍କର ଧମନୀ ଶୁଷ୍କ ହୋଇ ଯାଇଛି । ରକ୍ତ ନ ହେଲେ ଏ ଭଦ୍ରଲୋକ ଜୀବନ ପାଇବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ତେବେ ଏପରି ଔଷଧ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତୁ, ଯଦ୍ୱାରା ଶୀଘ୍ର ରକ୍ତ ହୋଇଯିବ ।

ମ୍ଳାନ ହସ ହସି ଡାଃ ଜନ୍ କହିଲେ—ଏପରି ରୋଗୀର କୌଣସି ପ୍ରକାର ଔଷଧର ସାହାଯ୍ୟରେ ରକ୍ତ ଆସିବା ଆଶାର କଥା ନୁହେଁ—ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ।

ଅଧୀର ଗଳାରେ ସୁରମା କହିଲେ—ତେବେ, ତେବେ କ'ଣ କରାଯିବ ? ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାର ବ୍ୟୟ ପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଡାଃ ଜନ୍ !

ଡାଃ ଜନ୍ କହିଲେ—ଆପଣ ବିନା ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ରକ୍ତ ନହେଲେ କୌଣସିମତେ ଯୁବାଙ୍କର ପ୍ରାଣ ରହିବନି ! ଯୁବାଙ୍କ ପାଇଁ ରକ୍ତ କିଏ ଦେବ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ?

ସେତେବେଳେ ସେ ଘରେ ଡାକ୍ତରସାହେବ ଓ ସୁରମାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ସୁରମାଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦାସ-ଦାସୀ ଏବଂ ପ୍ରକାଶ ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ଡାକ୍ତରଙ୍କର ଏହି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନରେ ସେ କକ୍ଷସାରା ଖେଳିଗଲା ଏକ ନୀରବ ଗୁଞ୍ଜରଣ । କାହାରି ମୁହଁରୁ କଥା ବାହାରିଲାନି ।

ସୁରମା କହିଲେ—ଏଇତ ! ତାଙ୍କର କେତେ ରକ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ଆପଣ ମୋ ଦେହରୁ ନିଅନ୍ତୁ । ଏତକ କହି ସୁରମା ଦେବୀ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ନିଅନ୍ତୁ, ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ।

ଡାଃ ଜନ୍ ପ୍ରବୀଣ ଚିକିତ୍ସକ ! ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଭିତରେ ସେ ଏହିପରି ଅସଂଖ୍ୟ ଘଟଣା ସହିତ ସୁପରିଚିତ । ଏ ଅନୁଭୂତି ଅଙ୍କ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆ ପରି ଲାଗିଲା ।

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ଏହି ଅନ୍ତରଙ୍ଗତାରେ, ଏହି ଦେବୋପମ ସୌଜନ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପେଡିଙ୍କ ହେଲେ ମୁଗ୍ଧ—ଡକ୍ଟର ହେଲେ ବିସ୍ମିତ ! ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା ମାନବ ସମାଜ ଭିତରେ ଏପରି ଦେଖିବାର ସମ୍ଭବ ହେଲା କିପରି ?

ଡାଃ ଜନ୍ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲେ—ନିଜ ଦେହରୁ ରକ୍ତ ଦାନ କରିବା କେତେଦୂର ସାଙ୍ଘାତିକ ଆପଣ ବୁଝୁଛନ୍ତି ତ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ?

ସବୁ ମୁଁ ବୁଝୁଛି ଡାଃ ଜନ୍ ! ଆଉ ଡେରି କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କର କେତେ ରକ୍ତ ଦରକାର, ଆପଣ ଶୀଘ୍ର ଦୟାକରି ମୋ ଠାରୁ ନିଅନ୍ତୁ ଡାଃ ଜନ୍ ! ସୁରମା ଆବେଗଭରା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ।

ଡାଃ ଜନ୍ କୁଣ୍ଠିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ରକ୍ତ ନେବାଦ୍ୱାରା ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଆଘାତ ଆସେ, ତା’ପରେ ପରିସ୍ଥିତି କ’ଣ ହେବ, ଟିକିଏ ଭାବି ଦେଖନ୍ତୁ ପ୍ରିନ୍‌ସେସ୍ ।

ଚଞ୍ଚଳ ସ୍ୱରରେ ସୁରମା କହିଲେ—ସବୁ ମୁଁ ବୁଝୁଛି । ସେସବୁ ପାଇଁ ମୁଁ ପୂରା ଦାୟୀ ! ଆପଣ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରୁଛନ୍ତି ଡାଃ ଜନ ! ରୋଗୀର ଅବସ୍ଥା ବେଳକୁ ବେଳ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ଯାଉଛି । ତେଣୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ, ଆପଣ ଆଉ କାଳ ବିଳମ୍ବ ନ କରି ଶୀଘ୍ର ଆପଣଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର ବାହାର କରନ୍ତୁ ଡାଃ ଜନ !

କକ୍ଷସାରା ଏକ ବିସ୍ମୟର ବାୟୁ ଖେଳିଗଲା । ସୁରମାଙ୍କର କର୍ମଚାରୀ ଓ ଦାସ, ଦାସୀମାନେ ଆତଙ୍କିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, କାହିଁକି

ଆପଣ ଏତେବଡ଼ ବିପଦ—ସ୍ରୋତରେ ଲମ୍ଫ ଦେବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଆପଣ ଧୀର ସ୍ଥିର ଭାବରେ ବିଚାର କରି ଦେଖନ୍ତୁ ରାଜକୁମାରୀ ।

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଯୁକ୍ତିରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ କହିଲେ, ଏହା ବାସ୍ତବିକ୍ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ରାଜକୁମାରୀ । ଜଣକ ସକାଶେ ଅନ୍ୟଜଣେ ପ୍ରାଣ ଦେବା କେବେ ସମିଚୀନ ନହେଁ । ତେଣୁ ସ୍ଥିର ହୃଦୟରେ ଏହାର ବିଚାର କରିବାପାଇଁ ମୋର ଅନୁରୋଧ ରାଜକୁମାରୀ ।

ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ନୟନରେ ଥରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ବୁଲାଇ ଆଣି ସୁରମା କହିଲେ—ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ, ଶିଷ୍ଟାଚାରର ଲଙ୍ଘନ କରିବା ହେତୁ ଆପଣମାନେ ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ । ମୁଁ ଆଶା କରେ ବାରମ୍ବାର ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ, ଜଣକର ପ୍ରାଣ ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ଆପଣମାନେ ବସିଛନ୍ତି । ମୋ ପାଇଁ ବେଶି ବ୍ୟଥା କରିବା ଆପଣ-ମାନଙ୍କର ଉଚିତ ନୁହେଁ । ମୋର ଅନୁରୋଧ, ଆପଣମାନେ ଏଠାରୁ ଚାଲିଯାଆନ୍ତୁ ! ଡାଃ ଜନଙ୍କୁ ଅନାଇ ସୁରମା କହିଲେ, ରୋଗୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବନ ମରଣର ସନ୍ଧିସ୍ଥଳରେ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବମତେ ମୁଁ ରକ୍ତ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । ଏପରି ସ୍ଥଳେ ଆପଣ ଅଯଥା ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇ ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟର ଅପବ୍ୟୟ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଯଦି ରୋଗୀର କୌଣସି ବିପଦ ଘଟେ, ଆପଣ ଏଥିପାଇଁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟୀ ହେବେ । ଡାକ୍ତର ହିସାବରେ ଆପଣଙ୍କୁ କୌଣସିମତେ ମାର୍ଜନା କରାଯାଇ ପାରିବନି । ତେଣୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବେଳ ଅଛି ଶୀଘ୍ର ମୋ ଠାରୁ ରକ୍ତ ନିଅନ୍ତୁ । ଏଥିରେ ଆଉ କୌଣସି ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ନିଅନ୍ତୁ—ସୁରମା ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଆଡ଼େ ହସ୍ତ ପ୍ରସାରଣ କରିଦେଲେ ।

ଡାକ୍ତର ଅଗତ୍ୟା ଯନ୍ତ୍ର ବାହାର କରି ସୁରମାଙ୍କ ଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ଆଉନ୍ସ ରକ୍ତ ନେଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୁରମାଙ୍କ ରୂପ ବଦଳିଗଲା ।

ତାଙ୍କର ଚମ୍ପାଫୁଲପରି ବର୍ଣ୍ଣ ପାଣ୍ଡୁର ଦେଖାଗଲା । ସେ ବଡ ଦୁର୍ବଳ ଅନୁଭବ କଲେ । ସେ ଡ଼ାଃ ଜନଙ୍କୁ ଅନାଇ କହିଲେ; ଆପଣ ଯାଙ୍କର ଚିକିତ୍ସାଭାର ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ । ଯେତେ ଟଙ୍କା ଦରକାର ହେବ ଶରତ-ବାବୁଙ୍କଠାରୁ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ ପ୍ରକାଶବାବୁ ଆପଣ ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁଙ୍କର ସେବାର ଭାର ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ । ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଅନୁଚରମାନେ ଆପଣଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବେ । ସେଥିପାଇଁ ଆନନ୍ଦର ସହିତ ଆପଣ ସମ୍ମତ ହେବେ ବୋଲି ମୋର ଆଶା ।

କୃତଜ୍ଞତା ଭଙ୍ଗୀରେ ପ୍ରକାଶବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେଥିପାଇଁ ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବେନି ରାଜକୁମାରୀ ।

ସୁରମାଦେବୀ କ୍ଷୀଣସ୍ୱରରେ ଦାସ; ଦାସୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଆଦେଶ ଦେଲେ—ମୋ ସକାଶେ କେହି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବନି । ସମସ୍ତେ ମନେ ରଖିବ, ଯେପରି ବିଜୟବାବୁଙ୍କର କିଛି ଅଯତ୍ନ ନ ହୁଏ । ଶରତବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ, ଯେତେ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ଆପଣ ମୋର ବିନା ପରାମର୍ଶରେ କରିବେ ।

ଏତିକି କହିସାରି ଦୁଇଜଣ ଦାସୀଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ଭରା ଦେଇ ସୁରମା ଚାଲିଲେ ତାଙ୍କ ଶୟନକକ୍ଷ ଅଭିମୁଖରେ ।

ଉପଶାଇଷ

ପ୍ରକାଶ ଓ ଶରତ୍‌ବାବୁଙ୍କ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅନୁସାରେ ଡାଃ ଜନ ଏ ଦୁଇଜଣ ସାଂଘାତିକ ରୋଗୀଙ୍କର ଚିକିତ୍ସାରେ ଲାଗିପଡ଼ିଲେ ।

ତାଜା ରକ୍ତର ପରଶରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋରଙ୍କର ମୁମୂର୍ଷୁ ପ୍ରାଣରେ ନବଜୀବନ ଖେଳିଗଲା । ଏହା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଶରୀରରେ ବିଦ୍ୟୁତ ପରି କାର୍ଯ୍ୟ କଲା । ଠିକ ଛ'ଘଣ୍ଟା ପରେ ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ବଦଳି ଗଲା । ଚୈତନ୍ୟ ଫେରି ଆସିଲା । ସେ ଆଖି ମେଲି ଚାହିଁଲେ, ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରିୟ ସହଚର ପ୍ରକାଶ ଆସୀନ । କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲେ ଭାଇ ପ୍ରକାଶ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ କେଉଁଠି ? କଷ୍ଟ ସାରା ଆଖି ବୁଲାଇ କହିଲେ, ଏ ତ ଆମ ଆଶ୍ରମ ନୁହେଁ । ତେବେ ଏ କେଉଁ ଜାଗା ? ମୁଁ କେବଳ ଏତିକି ଜାଣେ, ମୋର ଗୋଟିଏ ମଟର ସହିତ ଧକ୍କା ହୋଇଥିଲା । ତା ପରେ କ'ଣ ହେଲା ମୁଁ କିଛି ଜାଣେନା ।

ପ୍ରକାଶ କହିଲେ—ଆପଣ ଆଉ କିଛି ସମୟ ବିଶ୍ରାମ ନିଅନ୍ତୁ । ପରେ ମୁଁ ସବୁ କହିବି । ବେଶୀ କଥାଭାଷା କରିବାପାଇଁ ଡାକ୍ତରଙ୍କର ମନା ଅଛି । କେବଳ ଏତିକି ମନେ ରଖନ୍ତୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣ ରାଜକୁମାରୀ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ଦେବୀଙ୍କର ଅତିଥି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଅଷ୍ଟର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ ରାଜକୁମାରୀ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ଦେବୀଙ୍କର ଅତିଥି । ତାହାଁ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କି ତ ଦେଖିନ ।

ପରେ ଅପଣ ସବୁ ଜାଣିପାରିବେ । ଆପଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ରାମ କରନ୍ତୁ । ମୁଁ ଟିକେ ବାହାରୁ ଆସେ ।

ପ୍ରକାଶ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ରାଜକୁମାରୀ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳା ଦେବୀଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଅତି ସଙ୍କଟଜନକ । ସେ ଅତି ଦୁର୍ବଳ । ଏହି ମହୀୟସୀ ନାରୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ଭରିଗଲା । ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ଶିର ସ୍ୱତଃ ନଇଁପଡିଲା । ସେ ପଚାରିଲେ ଦେବୀ । କିପରି ଲାଗୁଛି ?

କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ ରାଜକୁମାରୀ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରୁଛି, ଛାତି ଥରୁଛି, ଦେହ ଅତି ଦୁର୍ବଳ । ତଥାପି ମୋର ଅନୁରୋଧ ମୋ ସକାଶେ ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ନ ହୋଇ, ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁଙ୍କର ପରିଚର୍ଯ୍ୟା କରନ୍ତୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କିପରି ?

ପ୍ରକାଶ ବିନୀତସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ଅପୂର୍ବ ତ୍ୟାଗ ଫଳରେ ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତି ହୋଇଛି । ମୋର ଯେତେଦୂର ଅନୁମାନ ସେ ଶୀଘ୍ର ଉଠି ପଡିବେ ।

ଏକ ଶାନ୍ତ ସ୍ନିଗ୍ଧ ହାସ୍ୟରେଖାରେ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ମୁଖମଣ୍ଡଳ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇଗଲା । ସେ ତୃପ୍ତିର ନିଶ୍ୱାସ ନେଇ କହିଲେ ହେ ଭଗବାନ ! ହେ ଆର୍ତ୍ତତ୍ରାଣ !

ସେତେବେଳେ ପ୍ରକାଶଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ବିଜୟକୁମାରଙ୍କ ପ୍ରତି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର କାହିଁକି ଏ ଅନୁକମ୍ପା ? ନିଜର ଜୀବନ ବିପନ୍ନ କରି ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କର ଆକୁଳ ଚେଷ୍ଟା କାହିଁକି ? ପ୍ରକାଶ ବହୁତ ଚିନ୍ତା କଲେ, କିନ୍ତୁ କୌଣସି ସାଧନାରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେନି ।

କୋଡ଼ିଏ

ଡାଃ ଜନ୍‌ଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ବିଦ୍ୟାର କରାମତିରେ ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋରଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଦ୍ରୁତ ବେଗରେ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କଲା, ଆଉ ସୁରମା ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପେ ଅଳ୍ପେ ଭଲ ଅଡ଼କୁ ଆସିଲେ । ସବୁବେଳେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପଚାରନ୍ତି ରାଜକୁମାରୀ କାହାନ୍ତି ? ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶ ତାଙ୍କୁ ନାନା ପ୍ରକାର ଭୁଲାଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ସୁରମାଙ୍କର ଚଳଉଶକ୍ତି ଫେର୍ ଆସିଲା । ଡ଼କ୍ଟର ଜନ୍ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କରି ସେମାନଙ୍କ ଉପରୁ ସମସ୍ତ କଟକଣା ଉଠାଇ ଦେଲେ ।

ଏଣେ ସୁବିଧା ଦେଖି ପ୍ରକାଶ ମଠର ଦୁର୍ଘଟଣା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘଟିଥିବା ସମସ୍ତ କଥା ବିଜୟ ତଥା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶ କହିଲେ । ଡାକ୍ତରଙ୍କ ବାରଣ ସତ୍ତ୍ୱେ ରାଜକୁମାରୀ ନିଜର ଜୀବନକୁ ବିପନ୍ନ କରି କିପରି ନିଜର ଦେହରୁ ରକ୍ତ ଦାନ କରି ବିଜୟଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇଲେ; ଏକଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଏକ ପୁଲକ

ବିସ୍ମୟରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚକିତ ହୋଇଗଲେ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ମନ ମନ୍ଦିରରେ ସନ୍ଦେହ ଉଙ୍କି ମାରି ଉଠିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ଅଭାବନୀୟ ପରିସ୍ଥିତି ଭିତରେ ସେ କୌଣସି ସମାଧାନରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଲେନି । ତାଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ତେବେ କଣ ତାଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣ, ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ କୁମାରୀ ଜୀବନରେ ପ୍ରେମର ଉଲ୍କାପାତ କରିଛି ? ବର୍ତ୍ତମାନର ରାଜକୁମାରୀ ଇଚ୍ଛା କଲେ ମୋ ପରି ଶହ ଶହ ଯୁବକ ତାଙ୍କ ପାଦ ତଳେ ଆତ୍ମ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବେ । ତେବେ କାହିଁକି ?

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆଉ କାଳବିଳମ୍ବ ନ କରି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଶୟନ କକ୍ଷରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କଲେ । ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସନ ତ୍ୟାଗକରି ମୃଦୁ ମଧୁରସ୍ୱରରେ ଡାକିଲେ, ଆସନ୍ତୁ ବିଜୟବାବୁ ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା ଅସୀମ ।

କୃତଜ୍ଞ ସ୍ୱରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଏଠାରେ ଭଗବାନଙ୍କର ଦୟା ନ କହି ଆପଣଙ୍କର ମୋ ପ୍ରତି ଅସୀମ ଦୟା କହିଲେ ଠିକ୍ ହେବ ରାଜକୁମାରୀ । ଆପଣ ତ୍ୟାଗର ଯେଉଁ ପରାକାଷ୍ଠା ଦେଖାଇଲେ ତା ଜଗତରେ ଦୁର୍ଲଭ! ମୁଁ ଜାଣେ ଭଉଣୀ ଭାଇ ସକାଶେ, କନ୍ୟା ପିତା ସକାଶେ, ମାଆ ସନ୍ତାନ ସକାଶେ, ଏପରିକି ପତ୍ନୀ ମଧ୍ୟ ପତି ସକାଶେ ଏପରି ତ୍ୟାଗ ଦେଖାଇବା ଏକ ନୂତନ ଅନୁଭୂତି ।

ସୁରମା ଆହାତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, କ୍ଷମା କରିବେ ସେ ସବୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ମୋତେ ଆଉ ଲଜ୍ୟା ଦେବେନି । ଏତିକି ମୋର ଅନୁରୋଧ । ମୁଁ ଜାଣେ, ମୁଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟରୁ ଅଧିକ କିଛି କରିନି ।

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ! କୃତଜ୍ଞତାରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟ ଭରିଗଲା । ଏହି ଅସାମାନ୍ୟ ନାରୀ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଏକ ଗଭୀର ଅନୁକମ୍ପାରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ବିଭୋର ହୋଇଗଲା । ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ

ଗଲା । ସେ ଭାବିଲେ ଯେଉଁ ନାରୀ ଜାତିରେ ସୁରମା ପରି ରାକ୍ଷସୀର ଜନ୍ମ, ସେହି ନାରୀ ଜାତିରେ ଏପରି ଦୟାବତୀ, ଏପରି ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ସ୍ନେହମୟୀ ଦେବୀର ପୁଣି ସମ୍ଭବ ହେଲା କିପରି ?

× × ×

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ପ୍ରକାଶ କର୍ମସ୍ଥଳକୁ ଫେରିଗଲେ । କିନ୍ତୁ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଫେରି ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଘରେ ଅବସ୍ଥାନ କଲେ ।

ଡାଃ ଜନ୍‌ଙ୍କର ଅସାଧାରଣ ଦକ୍ଷତା ଫଳରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଓ ସୁରମାଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ଅପୂର୍ବ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଗଲାଣି ।

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କର ସଯତ୍ନ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଦାଢ଼ି ନିକର୍ତ୍ତନ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏ ସବୁ ଅବଶ୍ୟ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ବୋଧ ହେଉଛି, ତଥାପି ଜୀବନଦାତ୍ରୀଙ୍କର ମନରେ ଆଘାତ ଆସିବ ବୋଲି, ସେ ପଦେ ମାତ୍ର ପ୍ରତିବାଦ ନ କରି ସୁନା ପିଲା ପରି ଆଦେଶ ପାଳନ କରି ଅଛନ୍ତି । ତେବେ ବି ତାଙ୍କର ସ୍ୱାଭାବିକ ଜୀବନ ଧାରଣର ସମସ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ପାଇ ଦୀର୍ଘ ଦୁଇ ବର୍ଷ ପରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋର ଆଜି ଯେପରି ନିଜକୁ ନିଜେ ଫେରି ପାଇଛନ୍ତି ।

ବେଳ ଗୋଟିଏ । ସୁରମାଦେବୀ ଓ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବସିଛନ୍ତି ସୁରମାଙ୍କ ବୈଠକ ଖାନାରେ । ଦାସ, ଦାସୀମାନେ ନିଜ ନିଜ କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

କୃତଜ୍ଞତାଭରା ସ୍ୱରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଆପଣ ମୋ ସକାଶେ ଯେଉଁ ଅସାଧାରଣ ତ୍ୟାଗ କଲେ, ସେଥିପାଇଁ ଚିରଦିନ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଋଣୀ ରହିବି ରାଜକୁମାରୀ ।

କଟାକ୍ଷହାଣି ସୁରମା କହିଲେ, ତେବେ ସେ ଋଣ ଶୁଝିବାପାଇଁ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଉପାୟ ନାହିଁ ?

ସେପରି ଯଦି କିଛି ଉପାୟ ଥାଏ; ମୁଁ ବଡ଼ ବାଧିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ବ୍ୟବହାରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯେ ଆକୃଷ୍ଟ ନୁହଁନ୍ତି, ଏ କଥା କହିଲେ ମିଥ୍ୟାକୁ ବଳି ଦିଆହେବ । ତଥାପି ସେ ଚରିତ୍ରବାନ ! ସେ ନିଷ୍ଠାପର । ସେ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଜ୍ଞ !! ଯୌବନର ପ୍ରାରମ୍ଭ କାଳରୁ ଯୌବନ ସୁଲଭ ଉନ୍ମାଦନାରେ ଅଥବା ସାଙ୍ଗସାଥିମାନଙ୍କ ପ୍ରରୋଚନାରେ କେବେ ହେଲେ ତାଙ୍କର ସ୍ଖଳନ ହୋଇନି । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସିଧା ହସି ମୃଦୁ ମଧୁର ସ୍ୱରରେ ପୁଣି କହିଲେ; ଆପଣ ମୋ ସକାଶେ ଯେଉଁ ତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି ତାର ଯଦି କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରତିଦାନ କରି ଯାଇପାରେ ମୁଁ ଢେର କୃତାର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି ରାଜକୁମାରୀ ।

'ପ୍ରତିଦାନ' ବାଃ ସୁନ୍ଦର ଉତ୍ତର ଭାଷା । ତମପରି କବି ନ ହେଲେ ଏପରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଭାବ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବ କିଏ ? ଚଞ୍ଚଳ ଚାହାଣୀରେ ଚାହିଁ, ମୁଖଭଙ୍ଗୀ କରି, ଭ୍ରୂଲତା ନଚାଇ ସୁରମା ଟିକେ ହସିଦେଲେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଚାରି କହିଲେ—କବି ! କବି କିଏ ରାଜକୁମାରୀ ?

ସୁରମା ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ—ତରୁଣ କବି ଶ୍ରୀମାନ ଦେବେନ୍ଦ୍ର-କିଶୋର; ସ୍ୱୟଂ ମୋର ପାଖରେ—ଅତି ପାଖରେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଖେଳିଗଲା । ସେ ବିସ୍ମିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ତାହାକୁ ଆପଣ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଚନ୍ତି ରାଜକୁମାରୀ ?

ସ୍ୱୟଂ ଦେବେନ୍ଦ୍ରକିଶୋରଙ୍କୁ । ସୁରମା ହସିଲେ ।

ବିସ୍ମିତ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ମାନେ ?

ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅତୁର ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସି କହିଲେ, ଏଥିରେ ପୁଣି ମାନେ ବୁଝାଇବାକୁ ହେବ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯଦି କହନ୍ତି, ମୁଁ ବିଜୟକୁମାର ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କିଏ ? ସୁରମା ଗୋଟିଏ ହାତ ଆଣି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ କାନ୍ଧରେ ରଖିଲେ । ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସ୍ପର୍ଶ ବେଷ୍ଟନକରି କହିଲେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଏ ? ମାନେ ? ଖୁବ୍ ଅଭିନୟ ତୁମେ ଜାଣ ।

ସୁରମାଙ୍କ ବାହୁପାଶରୁ ମୁକୁଳି, ଟିକିଏ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ, ଆପଣ ମୋତେ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଚନ୍ତି ରାଜକୁମାରୀ ! କ୍ଷମାକରିବେ, କହି ପାରିବେକି, ଆପଣଙ୍କର ଏ ଭ୍ରମ ଧାରଣା ଜନ୍ମିଲା କିପରି ?

ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅତୁର ପାଖକୁ ଲାଗିଆସି, ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପାପୁଲି ଆଣି ନିଜ କପାଳରେ ରଖି ଅଜଁସ୍ରୁ ଅଜସ୍ର କହିଲେ, ତୁମେ କ'ଣ ଏଇପରି ମୋତେ ଭୁଲାଇଦେବ ?

ସୁରମାଙ୍କ ସ୍ପର୍ଶରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ରଙ୍ଗ ଖେଳିଗଲା । ସେ କିନ୍ତୁ ବହୁକଷ୍ଟରେ ନିଜକୁ ନିଜେ ସମ୍ଭାଳି ନେଲେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ଏପରି ଭ୍ରମ ଧାରଣାର ହେତୁ ?

ଭ୍ରମଧାରଣା ନୁହେଁ । ସଠିକ ପ୍ରମାଣ । ତା'ପୁଣି ଆପଣଙ୍କ ଠାରୁ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଚମକି ପଡ଼ିଲେ—ମୋ ଠାରୁ ?

ହିଁ, ଆପଣଙ୍କଠାରୁ । ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରଳାପ ଭିତରୁ । ମୃଦୁ ହସି ସୁରମା କହିଲେ ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଟିକେ ଇତସ୍ତତଃ ହୋଇ କହିଲେ—ପ୍ରଳାପ, ପ୍ରଳାପକୁ କଣ ଆପଣ ସତ ମନେ କରନ୍ତି ?

ପ୍ରଳାପ ? ପ୍ରଳାପ ନୁହେଁ ସେ ଆପଣଙ୍କର ଅନ୍ତରର ବାଣୀ । ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଖୁବ୍ ପାଖକୁ ଲାଗିଅସି, ତାଙ୍କର ଦୁଇ ନବନୀତ କୋମଳ ବାହୁଲତାରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କଲେ ।

ଘୁଞ୍ଚିଅସି ଦୀପ୍ତ ସ୍ୱରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଛି, ରାଜକୁମାରୀ ଅପଣ ଏ କ'ଣ କରିବାକୁ ଯାଉଚନ୍ତି ? ଆପଣ କାହା ସହିତ ଏପରି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଯାଉଚନ୍ତି ? ମନେ ରଖନ୍ତୁ, ଅପଣ ରାଜକୁମାରୀ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ଜଣେ ଭୃତ୍ୟର ସହିତ ସୁଦ୍ଧା ସମାନ ନୁହେଁ । ଆପଣଙ୍କର ପାଦର ନଖକୁ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ । ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା, ମୋର ଅନ୍ତରର ପ୍ରାର୍ଥନା ରାଜକୁମାରୀ ! ଆପଣ ଏଥିରୁ କ୍ଷାନ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ । ଅପଣ ନରକର କବଳରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ଆପଣ ମୋର ଜୀବନ ରକ୍ଷା କରିଚନ୍ତି । ଅପଣ ନିଜର ଅମୂଲ୍ୟ ଜୀବନକୁ ତୁଚ୍ଛ ମନେ କରି, ମୋ ପରି ଜଣେ ଇତର ଲୋକ ପାଇଁ ଅପଣଙ୍କ ଧମନୀର ରାଜରକ୍ତ ଦେଇଚନ୍ତି । ସେ ମୋର ବଡ଼ ସୌଭାଗ୍ୟ ରାଜକୁମାରୀ । ତାର ବିନିମୟରେ ଆପଣଙ୍କର ଯଦି କାରପିତ ଅବଶ୍ୟକ ହୁଏ, ତା' ଅନନ୍ଦର ସହିତ ପ୍ରଦାନ କରି ମୁଁ ମୋର ଋଣଭାର ଲାଘବ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ରାଜକୁମାରୀ । କେବଳ ଏତିକି ମୋର ଅନୁରୋଧ, ଏତିକି ପ୍ରାର୍ଥନା ମୋର । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଉଠିଯାଇ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ପାଦ ଧରିବାପାଇଁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲେ ।

ହଠାତ୍ ସୁରମା ବାଧାଦେଇ ଘୁଞ୍ଚି ଅସିଲେ । ଭାବବିଭୋର ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—କାହିଁକି ମୋତେ ବାଧା ଦେଉଚନ୍ତି

ରାଜକୁମାରୀ ଏଇ ପଦତଳେ ମୁଁ ଚିରଦିନ କିଙ୍କରୀ !! ତଥାପି—ତଥାପି ମୋର ଅନୁରୋଧ ରାଜକୁମାରୀ । ଆପଣ ମୋତେ ପ୍ରେମିକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ଦାସ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ପାଖେ ରହି ଚିରଦିନ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପଦ ସେବା କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ରାଜକୁମାରୀ । ଆଜିଠାରୁ ମୋ ଜୀବନର ସମସ୍ତ କାମନା—ବାସନା ତ୍ୟାଗ କଲି । ଆଜିଠାରୁ ଆପଣଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ରହି ଆପଣଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଳନ କରିବା ହେଲା ମୋର ବ୍ରତ !

ଏକ ପୁଲକର ହାସ୍ୟ—ତରଙ୍ଗ ସୁରମାଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ଖେଳିଗଲା । ସେ କହିଲେ, ତେବେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ! ମୋର ଆଦେଶ, ଆଜିଠାରୁ ଆପଣ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ, ଦାସୀ ଭାବରେ ମୋତେ ଆପଣ ପଦତଳେ ସ୍ଥାନ ଦିଅନ୍ତୁ । ହଠାତ୍ ସୁରମା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପାଦ ଦୁଇଟି ଧରି ପକାଇଲେ । ଅତି କୋମଳ ଅଥଚ କରୁଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ପ୍ରିୟ ମୋର, ଦେବତା ମୋର, ମୋତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ !

ଛି, ଛି, ରାଜକୁମାରି ! ଏ କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ? ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ବାରଂବାର ଅନୁରୋଧ କରୁଛି, ମରୀଚିକା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ଆପଣ ଫଳ କିଛି ପାଇବେନି ।

ସୁରମା ଦୃପ୍ତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ମରୀଚିକା ! ଆପଣ ଏହାକୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ କହନ୍ତୁ ବା ଆଦେଶ କହନ୍ତୁ ମୋତେ ଆପଣ ବିବାହ କରିବାକୁ ହେବ ନିଶ୍ଚୟ ।

ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ମନ ବଢ଼ିବାକୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ ବିବାହ, କିପରି ? ଜଣେ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ସହିତ ଜଣେ ଇତର ଲୋକର ବିବାହ ଅସମ୍ଭବ !

ସୁରମା ହସି ହସି କହିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ସମ୍ଭବ ।

ତେବେ ମୋ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଆପଣ ରାଜି ହେବେ ? ମୋର କେତୋଟି ସର୍ତ୍ତ ଅଛି ।

କ'ଣ ଆପଣଙ୍କର ସର୍ତ୍ତ ?

ମୋର ସର୍ତ୍ତ, ଆପଣଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ଆପଣ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ । ଆପଣଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ମୋ ପାଖରେ ବିସର୍ଜନ ଦେବାକୁ ହେବ । ପାରିବେ ? ଦୃଢ଼ ସ୍ୱରରେ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିସାରି ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ମୁଖଭଙ୍ଗୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ।

ଅବିଚଳିତ ସ୍ୱରରେ ମୃଦୁ ହସି ସୁରମା କହିଲେ, ଆଉ କିଛି ନା ଏତିକି ?

କେବଳ ଏତିକି, ଭାବିଚିନ୍ତି ଆପଣ ଏହାର ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତୁ ।

ହସି ହସି ସୁରମା କହିଲେ ଏ ତ ଅତି ସାଧାରଣ କଥା । ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ପରେ ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତିର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଅତି ତୁଚ୍ଛ କଥା !

ଅତି ତୁଚ୍ଛ କଥା ! ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମନେ ହେଲା, ଏ କ'ଣ ମାନବୀ ନା ଦେବୀ ? ଏପରି ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ ! ଏପରି ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମ କ'ଣ ଜଗତରେ ସମ୍ଭବ । ଯେଉଁ ନାରୀ ସ୍ୱାର୍ଥର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ନିଜର ସ୍ୱାମୀକୁ ଚାକର ଦ୍ୱାରା ଅପମାନିତ କରି ଘରୁ ତଡ଼ି ଦେଇପାରେ, ସେହି ନାରୀ ପୁଣି ସର୍ବସ୍ୱ ଦେଇ ନିଜ ଧମନୀର ରକ୍ତ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଭଲପାଏ କିପରି ? ଧନ୍ୟ ଜଗତ । ଏଇଟି କେବଳ ସ୍ୱର୍ଗ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ତଫାତ୍ ! ଏଇଟି କେବଳ ଦେବତା ଓ ରାକ୍ଷସୀର ପ୍ରଭେଦ । ମୁହ୍ୟମାନ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା, ଦେବୀ ଅଉ ରାକ୍ଷସୀ ।

ସୁରମା ମୃଦୁ ହସି କହିଲେ—କିଏ ଦେବୀ, ଅଉ କିଏ ରାକ୍ଷସୀ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାବୁ ।

ମୁହ୍ୟମାନ ଦେବେନ୍ଦ୍ର କହିଲେ—ଆପଣ ଦେବୀ ଅଉ ରାକ୍ଷସୀ—

ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ କଥା ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ସୁରମା ହଠାତ୍ କହିଦେଲେ ଅଉ ରାକ୍ଷସୀ ସୁରମା । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପାଇଁ ମୋତେ ମାର୍ଜନା କରିବେ, ମୁଁ ଟିକେ ଭିତରୁ ଆସେଁ ।

କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ହାରମୋନିୟମର ମଧୁର ସ୍ୱର ସହିତ ବାଜି ଉଠିଲା ସୁରମାଙ୍କର ସ୍ୱର ଝଙ୍କାର—।

ବସନ୍ତର ଚମ୍ପକ ବନେ ।

ମିଳନର ବାଣୀଟି ଗୋ,
ପୁଷ୍ପିତ ସ୍ୱରେ ସୁରେ
ବାଜିଉଠେ ମଞ୍ଜୁବେଦନାରେ । ୧ ।

ଜୀବନର ମରୁ-ପଥେ

ପିପାସିତ ପ୍ରାଣେ ଆଜି
ଭେଟିଚି, ଭେଟିଚି ପ୍ରିୟ !
ଭେଟିଚି ହେ ତବ ସାଥେ । ୨ ।

ଯୌବନର କେଳି କୁଞ୍ଜେ ।

ଭେଟ ପଡ଼ିଚ ହେ ପ୍ରିୟ !
ପ୍ରୀତି ପିୟାସା ପ୍ରାଣେ
ଲୁଣ୍ଠିବ ପାରିଲି ମୁଁ ଯେ । ୩ ।

ହାରମୋନିୟମ ସହିତ ସୁରମାଙ୍କର ସ୍ୱର—ଲହରୀ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଗଲା । କିନ୍ତୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପ୍ରାଣରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ସ୍ପନ୍ଦନ ଖେଳିଗଲା । ତାଙ୍କର ମନ ହେଲା, ଯେଉଁ ରାଜକୁମାରୀ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ମାତ୍ରା ସୁଦ୍ଧା ବୁଝୁନଥିବା, ତାଙ୍କର ସ୍ୱରରେ ଆଜି ଓଡ଼ିଆ ଗୀତର ଛନ୍ଦେ ଛନ୍ଦେ ଫୁଟି ଉଠିଛି । ମୋ ଜୀବନର ଗୋପନ କାହାଣୀ ! ଅବାଙ୍ଗାଳୀ ସୁରମାଙ୍କ ସ୍ୱର ଝଙ୍କାର ଆଜି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରି ଦେଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଭାବିଲେ ତେବେ ରାଜକୁମାରୀ କଣ ମୋ ପ୍ରାଣର—

ତାଙ୍କ ଭାବନାରେ ବାଧାଦେଇ ହସି ହସି ସୁରମା ଆସିଲେ । ହାତରେ ଗୋଟିଏ କାଗଜ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ିଆରେ କହିଲେ, ଏଇର ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିବା

ନ କରିବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆପଣଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ମୋ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇଛି ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କାଗଜଖଣ୍ଡି ଖୋଲି ଦେଖିଲେ, ତାହା ଗୋଟିଏ 'ଦାନପତ୍ର ।' ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଏକ ନିଶ୍ୱାସରେ ପଢିଗଲେ । ସେଥିରେ ଏହି ସର୍ତ୍ତ ଅଛି । ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତି ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିଶୋରଙ୍କର । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ସମ୍ପତ୍ତି ଯାହା ଇଚ୍ଛା, ତା' କରି ଦେଇ ପାରନ୍ତି । ସୁରମାଦେବୀଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଇଚ୍ଛାଧୀନ । ଏ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ସୁରମାଙ୍କର କୌଣସି ଅଧିକାର ନାହିଁ କିମ୍ବା ନ ରହିଲା । ଏତକ ପଢିସାରି ଦେବେନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଏକ ବିଦ୍ୟୁତ ଶିହରଣ ଖେଳିଗଲା । ସେ କିଛିକ୍ଷଣ ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଗଲେ, ସେ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ ଆଗରେ ତାଙ୍କର ମହୀୟସୀ ପତ୍ନୀ, ଅତୁଳ ସ୍ନେହମୟୀ ସୁରମା ଦଣ୍ଡାୟମାନା । ସେ ହଠାତ୍ ଉଠିଆସି ସୁରମାଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ ପ୍ରାଣର ଆବେଗରେ କହିଲେ ରାଜକୁମାରୀ ! ରାଜକୁମାରୀ ! ତମେ ମୋର ପ୍ରାଣର ରାଜକୁମାରୀ । ସୁରମା, ସବୁବେଳେ ତମେ ଚିରଦିନ ମୋ ପାଖରେ ରାଜକୁମାରୀ ରହିଗଲ । ମୁଁ ଆଜିଠାରୁ ତମକୁ ଡାକିବି ରାଜକୁମାରୀ ।

ଦୁହିଙ୍କ ବାହୁପାଶରେ ଦୁହେଁ ଆବଦ୍ଧ । ଦୁହିଙ୍କ ଆଖିରୁ ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଅଶ୍ରୁଧାରା ଝରୁଛି !

ନଂ........
ତା........

ମୁଦ୍ରାକର ଶ୍ରୀ ବିଦ୍ୟାମଣି ଦାସ, ପ୍ରଗତି ପ୍ରେସ, କଟକ—୧୯୫୨